

**ANALÝZA RELACÍ
VÝBĚR ZE ZAHRANIČNÍCH MÉDIÍ
A POŘADU SVĚT VE 20 MINUTÁCH
STANICE ČRO PLUS**

**(Část 3 dílčí zakázky č. 6 na základě
rámcové smlouvy o poskytování analýz
plnění požadavků zákona č. 484/1991 Sb.,
o Českém rozhlasu ze dne 20. 10. 2015)**

PODAVATEL: MGR. RENÁTA SEDLÁKOVÁ, PH.D.

ANALYTICKÝ TÝM:

MGR. RENÁTA SEDLÁKOVÁ, PH.D.

MGR. MAREK LAPČÍK, PH.D.

MGR. ZDENKA BUREŠOVÁ

OBSAH

1. Zadání analýzy	2
2. Teoretický rámec studie	3
Konstruktivistický přístup ke zkoumání mediálních reprezentací	3
Intertextualita a intermedialita, hypertext a hypermédia	6
Mediální geografie	8
3. Metodika studie	11
Kvantitativní postupy: obsahová analýza	12
Sledované proměnné a jejich operacionalizace	12
Kvalitativní postupy: kombinace postupů kritické diskursivní analýzy, sémiotické analýzy a zakotvené teorie.....	16
4. Analytická část studie.....	18
Hlavní výsledky analýzy	18
Kvantitativní analýza – podrobné výsledky	19
Kvalitativní analýza – podrobné závěry	32
Četba ze zahraničního tisku.....	32
Svět ve 20 minutách	51
Shrnutí – Tematizace klíčových poznatků analýzy v kontextu legislativního rámce fungování ČRo .	66
6. Seznam použité literatury	70
7. Výzkumný tým	73

1. ZADÁNÍ ANALÝZY

Cílem analýzy je zjistit, nakolik si ČRo během stanoveného období v určených pořadech počínal v souladu s povinnostmi média veřejné služby uvedenými v Zákoně 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu (dále jen ZČRo) a v Kodexu Českého rozhlasu (dále jen Kodex).

Zásadní zřetel necht' je brán k § 2 ZČRo a k Preambuli a článku 6. Kodexu, kde jsou vymezeny hlavní úkoly veřejné služby v oblasti rozhlasového vysílání vážící se zejména k problematice a) poskytování objektivních, ověřených, ve svém celku vyvážených a všestranných informací pro svobodné vytváření názorů, b) působení ČRo coby fóra pro veřejnou diskusi, v níž je možno vyjadřovat široké spektrum názorů a hledisek, c) vytváření pluralitní, nápadité a rozmanité programové nabídky, která splňuje vysoká etická a kvalitativní měřítká, d) aktivního přispívání k lepšímu poznání, pochopení a šíření národního, evropského a světového kulturního dění a dědictví.

Analýza vzniká primárně pro potřeby Rady Českého rozhlasu a veřejnosti, kterou RČRo vůči Českému rozhlasu zastupuje (analýza bude zveřejněna). Přestože Rada ČRo ve svém návrhu zadání poptává také hodnocení, nakolik vysílatel plní příslušné požadavky zákona o ČRo a Kodexu ČRo, nesnímá tím ze sebe odpovědnost za vlastní hodnocení práce Českého rozhlasu. Rada ČRo zdůrazňuje, že v poptávaných analýzách pokládá za klíčová zejména empirická, konkrétní zjištění opřená o kvalitní teoretické vědomosti a relevantní metodologie a výzkumné metody.

Iniciátorem analýzy a autorem jejího zadání je Rada Českého rozhlasu.

2. TEORETICKÝ RÁMEC STUDIE

Konstruktivistický přístup ke zkoumání mediálních reprezentací

Média patří k základním aktérům podílejícím se na vytváření sociálního světa a stvrzování společenského uspořádání. Činí tak prostřednictvím medializace témat a událostí, které reprezentují. V této práci vycházíme z konstruktivistického pojetí médií¹ a odlišujeme událost odehrávající se ve fyzickém světě a zprávu, kterou o ní uveřejňují média².

Většina sociálních vědců je přesvědčena, že žijeme ve světě, který je vytvářený sociálně na základě interakcí jednotlivců a skupin. Tento svět tedy není danou realitou (ačkoli jej za jako takový zpravidla považujeme), ale má původ v našich myšlenkách a je jako reálný vytvářen a reprodukován naším jednáním. To je základem teorie, kterou na konci šedesátých let představili Peter Berger a Thomas Luckmann (česky 1999). Tento proces vytváření, strukturování a definování naší každodenní sociální reality je neukončený a podílejí se na něm různí aktéři. Ve společnosti pozdní modernity, jak dobu od poloviny 20. století označuje Anthony Giddens (1998) do něho stále více vstupují různá média. V mediálních studiích je tento proces označován jako mediální konstrukce reality. Nejčastěji bývá spojován se zpravodajskými formáty/pořady, ale stále více teoretiků se domnívá, že se na něm podílejí i ty fikční nebo zcela smyšlené (např. hoaxy). Mediálně konstruktivistický přístup se současně domnívá, že obecně status reálného (reality) získává jen to, co bylo v médiích zobrazeno/reprezentováno³, neboť právě realita předkládaná médiu supljuje pro příjemce faktickou realitu. Média navíc disponují možností svou verzi reality mnohanásobně opakovat a tak i stvrzovat a reprodukovat v čase.

Je evidentní, že nikdy nemůže být medializováno vše. Zveřejněné mediální sdělení je jen jedním z možných způsobů reprezentace dané události/jevu, které byly jeho předobrazem, a ukazuje jen z vybraného úhlu pohledu.⁴ Mediální reprezentace ale nemusí být jen neutrální a vyvážené, ale naopak vychýlené nebo záměrně ideologické, neboť média lze dobře využívat jako nástroje moci a šíření hegemonie. Podle S. Cottlea (1996) zpravodajství, ale i jiné mediální obsahy, šíří ve společnosti dominantní ideologie, soubory hodnot, norem a postojů, odrážejících zájmy dominantních skupin. Zpravodajství tak zpravidla podporuje daný

¹ Podrobněji viz např. Schulz 2000, Reifová 2004.

² Podrobněji např. Fiske, Hartley 1996; Hartley 2001.

³ Srov. Reifová (2004: 107).

⁴ Proto nemá smysl posuzovat, jak přesné nebo naopak nakolik pokřivená je mediální reprezentace, protože existuje pouze ona, jako mediální konstrukt. Tento je možné porovnávat s jinými mediálními či sociálními konstrukty (např. statistikami), nikoli však s vnější skutečností (která je nezachytitelná a přístupná jen vybraným aktérům).

mocenský status quo, neboť hodnoty, jež zprávy obsahují, neodráží vlastnosti reprezentovaných událostí či osob, ale mínění těch, kteří mají v dané společnosti významný podíl na moci, tvrdí teoretik Birminghamské školy Stuart Hall (1973).

V otázce reprezentace jevů/osob či zemí je proto zcela zásadní právě to, jak jsou v médiích zobrazeny, neboť jejich mediální obrazy výrazně formují, jak budou vnímány širokou populací. Klíčové je právě to, jaké události a z jakých částí světa (států) „médiá“ vybírají a dále medializují, v jakém kontextu o nich mluví a co naopak neuvádějí.

Proces zobrazování (reprezentace) vnější skutečnosti v médiích je označován jako medializace. Podoba mediálních reprezentací je vždy formována minimálně dvěma faktory: událostmi/jevy z vnějšího světa a zavedenými postupy jejich zpracování v rámci média (mediálního systému) samotného. Zpravodajské postupy nabírání a zpracování událostí do zpráv podléhají řadě rutinizovaných praxí (tzv. mediálních rutin⁵), jež formují jejich výslednou podobu⁶. Zpravodajství nutně odráží představy svých tvůrců, co by mělo být medializováno, protože je to publikem poptáváno nebo to považují za důležité. Je otázkou, jakou (případně čí) realitu takto vytvářejí, zdůrazňuje Hall (1997: 228). Např. teorie tzv. dveřníků (*gatekeepers*) předpokládá, že ve zpravodajských médiích existují osoby, jež určují, o čem bude médium informovat, na základě jakých zdrojů a jaké k tomu použije materiály, vyobrazení či mluvčí. Podle konceptu zpravodajských hodnot (*news values*) rozhodují o zveřejnění informace o události naopak její klíčové charakteristiky – čím více takových charakteristik událost obsahuje nebo čím silněji jsou v ní zastoupeny, tím pravděpodobněji se stane zprávou. Zpravodajské hodnoty se tak podílejí na stereotypizaci reprezentace některých oblastí světa nebo různých skupin ve zpravodajství, neboť podporují opakovaný výběr podobných událostí a témat. V mediálních studiích je možno najít více klasifikací zpravodajských hodnot, přičemž tou nejznámější je pravděpodobně kategorizace J. Galtunga a M. Rougeové (1973). Podle těchto autorů jsou důležitými kritérii ovlivňujícími výběr událostí k medializaci například kulturní či prostorová blízkost události, zapojení osob či národů považovaných za elitní, ale také negativita události nebo její personalizace, tedy možnost znázornit danou událost na příkladu konkrétních jednotlivců, s nimiž se publikum může identifikovat. Jejich teorie naznačuje, že tvůrci sdělení posuzují vhodnost události pro další zpracování spíše intuitivně na základě zažitě představy o tom, co by jejich médium mělo publikovat. Zprávami se pak stávají ty události, které vyhovují více zohledňovaným kritériím. Váha různých zpravodajských hodnot události je však proměnlivá a variuje na širším kontextu dění a jiných událostí, které mohou být v danou chvíli médiem zveřejněny.

⁵ Podrobněji např. Jiráček – Köpplová (2003).

⁶ Srovnej např. Tuchman 1978, Hartley 2001, Bennet 1996.

Teorie nastolování témat (agenda setting) M. McCombse a D. Shawa (1991) posouvá konceptualizaci procesu výběru a produkce zpráv do obecnější roviny. Autoři teorie o nastolování témat v sedmdesátých letech ukázali, že média se snaží přitáhnout pozornost svého publika k určitým, jimi vybraným tématům. Z obsahu médií je zřejmé, že o některých tématech či událostech média informují systematicky a jiná (záměrně) tzv. netematizují. V řadě studií se podařilo doložit, že to, co široká veřejnost považuje za důležitá témata, to, o co se lidé zajímají, o čem přemýšlejí a diskutují, je ovlivněno agendou jimi sledovaných médií, tedy množstvím publikovaných sdělení (salience) o tématu. Teorie nastolování témat tak opouští dlouho přetrvávající, ale zjednodušenou představu, že média ovlivňují, co si lidé myslí, a posouvají ji k tvrzení, že média určují, o čem budou jejich příjemci přemýšlet (McCombs, Shaw 1991: 18). Empirické výzkumy testující platnost teorie nastolování témat a jejich doplňků, vychází z předpokladu, že příjemci sdělení posuzují významnost události/tématu na základě míry jeho mediálního pokrytí,

Tuto teorii dále rozvíjí tzv. agenda nastolování druhého stupně, přesněji agenda atributů, tematického rámcování (framing)⁷ a kontextů, do nichž jsou mediované události ukotveny. Podobně jako agenda atributů, i v procesu rámcování jsou některé charakteristiky události zvýznamněny a jiné záměrně upozaděny nebo neuvedeny. Aktuální diskurz mediálních studií zpravidla navazuje na vymezení Entmana (1993: 52), rámcovat znamená: *vybrat některé aspekty pozorované reality a udělit jim větší významnost v komunikovaném textu, a to způsobem podporujícím určitou definici problému, příčinnou interpretaci, morální hodnocení, anebo doporučení řešení popsané skutečnosti*. Ačkoli se jednotliví autoři⁸ v tom, jak chápou samotné rámce, rozcházejí, pro všechny je rámec širším konceptem, který událost ukotvuje do širšího kontextu, usměrňuje její význam a možné dekódování sdělovaných informací příjemci. Skrze určité rámcování události, například pomocí toho, že některé podrobnosti o ní zdůrazníme a jiné neuvedeme, lze prosazovat vlastní/mediální/dominantní definici situace a tak jí připsat zamýšlený význam. Význam, který je médiu připsán určitému jevu či osobě právě skrze jejich zarámování pak ovlivňuje, jak jsou vnímány publikem.⁹

Další rovinou navazující na teorii mediální agendy je výzkum intermediality, jenž analyzuje proces vzájemného ovlivňování mezi médii, respektive za jakých podmínek je téma nastolené jedním médiem přebíráno dalšími médii. (McCombs 2004)

⁷ Existuje více pojetí rámcování, v sociologii je teorie vztahována k tradici odvozené od knihy E. Goffmana *Framing analysis* (1974), ve které rámec označuje základní kognitivní schéma organizace a interpretace skutečnosti nezbytné pro každodenní orientaci jedinců.

⁸ Viz např. McCombs (2004), Maher (2003).

⁹ Podrobněji viz např. Trampota (2006).

Intertextualita a intermedialita, hypertext a hypermédia

Medium is the message. Médium je sdělením a jeho součástí jsou vždy i vlastnosti samotného média, což formuje i způsob jejich přijímání. Navíc obsahem média jsou vždy jiná (starší) média, tvrdil od 60. let Marshal McLuhan (1991). V jistém smyslu by tuto formulaci bylo možné označit za vyjádření podstaty intermediality a hypertextů.

O *hypertextech* začal v polovině 20. století psát Vannevar Bush, který jej navrhl jako nový typ informačního média, jež se svojí strukturou blíží lidskému myšlení více než lineární klasický text¹⁰. Hypertext lze popsat pomocí vztahového modelu položek (lexií – souborů slov nebo symbolů), jež na sebe vzájemně odkazují. Hypertext je text digitální, nehmotný, zachycený v počítačovém kódu. Jako takový je nelineární a má rozvětvenou strukturu. Jeho jednotlivá slova v něm fungují jako odkazy (hyperlinky) na jinou část daného textu nebo na texty další. Přitom se nerozlišují hlavní a vedlejší nebo okrajové (části) textů, naopak jeho jednotlivé součásti jsou vnímány jako rovnocenné a pořadí jejich čtení závisí na uživateli¹¹. Z tohoto důvodu je hypertext považován za otevřený text s nikdy neukončenou textualitou. Paralelně můžeme mluvit i o *hypermédiích*, která charakterizuje spojení dat různého, ne jen textového (tedy zvuk, obraz) typu.

Jako *intermedialita* je označována mediální relace mezi různými médii a jejich typy, respektive situace jejich vzájemného mediálního propojování.¹² Pokud vedle sebe fungují různé mediální formy, k jejichž propojování (či vzájemné interakci) nedochází, mluvíme o *transmediální relaci*. Také ta je založena na transpozici nebo transferu obsahů jiného média. Příkladem mohou být knihy zachycené na fotografii nebo ve filmu, které jsou ale pouze jako součást scény, nikoli nositelé/posunovatelé významu, protože i když je i kniha/knihovna znakem charakterizujícím prostředí či postavy děje, tituly jednotlivých děl ani jejich obsah nejsou zřejmé. Příkladem transmediality je i zpracování určitého tématu v různých typech médií, tedy např. určitého příběhu jako rozhlasové hry, komiksu či filmu. Na tuto specifickou oblast se zaměřuje transmediální naratologie navazující především na dílo *Příběh a diskurs* Seymoura Chatmana. Každý příběh či událost může být nahlížen jako entita existující mimo média a lze proto srovnávat či posuzovat jeho způsoby prezentace v různých médiích. Podobně

¹⁰ Přesněji navrhl přístroj MemEx, který by podobně jako mozek byl schopen při čtení okamžitě vyhledávat další asociované texty (Kobíková 2003).

¹¹ Možnost uspořádat si z jednotlivých částí hypertextu text vlastní a vytvářet tak vlastně text nový (i přidáním dalšího odkazu) přibližuje příjemce/uživatele/čtenáře k roli autorů (podrobněji viz např. Jenkins 2006).

¹² Rozlišujeme různé formy multimediálních relací. Nejjobecnějším případem je volné užití jednotlivých typů médií a jejich obsahů tak, že mohou být odděleny, aniž by došlo k narušení jejich kompaktnosti (např. současná online (zpravodajská) média vedle sebe kombinují text, fotografie, grafy i videozáznamy, které sice odkazují k určitému spojovacímu tématu (události), ale současně se jedná o samostatné vlastní význam nesoucí entity). Naopak pokud po rozdělení sdělení nemohou jeho jednotlivé části fungovat samostatně, mluvíme o *mixed-media* kombinujících různé výrazové prostředky.

by bylo možné analyzovat reprezentaci jedné události v různých médiích i převzetí určité zprávy z jednoho média jiným.

Jako intermedialitu¹³ ale nelze označit jakýkoli odkaz jednoho média na jiné. Podle Sczepanika (2002b) je specifíkem intermediality obsah, ve kterém jsou jednotlivé obsažené odkazy přetvořeny a sjednoceny do nového konzistentního celku.¹⁴ Klíčovou rolí pro rozvoj teorie intermediality¹⁵ představovala lingvistická tradice, především Julie Kristeva, která v návaznosti Bachtinovo pojetí dialogického charakteru románu formovala teorii intertextuality. Na ni navazující poststrukturalistické a dekonstruktivistické pojetí považuje každý text za intertextuální, tedy odkazující na texty jiné. V tomto smyslu je význam textu proměnlivý a vždy neukončený, neboť je závislý na významech textů jiných.

Intermediální a hybridní mediální texty se dostaly do pozornosti především s rozšířením tzv. nových médií, neboť staví na možnostech jejich kombinace, proměnlivosti a prolínání. Jako nová média jsou v tomto případě nahlížena již média audiovizuální, především film, fotografie a později televizní médium, odlišující se od těch tradičních svým technologickým pozadím umožňujícím nové výrazové vyjádření. Později dochází skrze digitalizaci k hybridizaci médií a vytváření nových mediálních forem. S proměnou forem mediálních současně probíhají změny v jejich užívání a vnímání. Intermediální sdělení často vyžadují tzv. multisenzorické vnímání, tedy schopnost kombinovaného zapojení více smyslů najednou. To dává příjemci nejen moc dílo/text sdělení interpretovat, ale i rozhodnout, jaká bude jeho podoba.

Bočák (2017) se soustředí na analýzu toho, zda a nakolik je příjemce podobného intermediálního textu schopen vnímat a dekodovat různé odkazy v něm obsažené. Upozorňuje, že řada z nich předpokládá, že čtenář má určité předchozí znalosti, určitou diskurzivní kompetenci získanou na základě znalosti jiných textů a kulturního kontextu. Bočák ale upozorňuje, že vnášení významů z (proto-)textů, na které se odkazuje, není vždy žádoucí, neboť množství potenciálních vedlejších významů vytváří příliš odboček, jež mohou vést ke zhoršení srozumitelnosti samotného textu. Autor navíc upozorňuje, že ne vždy jsou

¹³ Termín *intermedia* je připisován experimentálnímu umělci Dicku Higginsovi (2001), který se inspiroval slovem *intermedium* užitým na počátku 19. století básníkem T. S. Coleridgem a užíval je pro označení svého performativního happeningového umění spojujícího více mediálních typů, jakési umění mezi uměním, které mělo lépe reagovat na společenské změny a rozvoj kultury. (podrobněji viz např. Schneider 2008).

¹⁴ Např. když je ve filmu zachycena televizní obrazovka a film pracuje s televizním obsahem, jenž postavy či diváci sledují (např. scéna z filmu *Slunce, seno, jahody*, ve které hlavní ženská postava (Škopková) sleduje v televizi film *Angelika, markýza andělů*).

¹⁵ Zprvu byla i intermedialita chápána jako specifický případ intertextuality, neboť autoři vycházeli ze sémiotických tradic a nahlížely média jako texty složené ze znaků. Později se prosadila potřeba odlišit text a médium, v jejichž pojetí se různé tradice rozcházejí. Pokud definujeme text a médium úzce, lze mezi intertextualitou a intermedialitou dobře odlišovat. V rámci intertextuality dochází k překračování hranic daného textu odkazem na text jiný nikoli však k překročení hranic média. Intermedialita se pak odehrává mezi dvěma nebo více médii, jež jsou svojí typologií odlišná (Rajewská 2002).

intertextové odkazy v textu funkční i z hlediska komunikování zamýšleného významu, protože naznačený význam dále nerozvíjejí. Jsou tak spíše „ozdobou“ na efekt, bez předpokladu, že budou příjemci důsledně interpretovány.

Také v analyzovaných pořadech ČRo zaměřených na sdělování informací ze zahraničí dochází k vytváření intermediálních textů odkazujících na obsahy jiných médií. Vzhledem k tomu, že sdělení ze zdrojových médií nejsou ve vysílání ČRo reprodukována slovo od slova, dochází nutně k jejich transformaci. V kvalitativní části analýzy se pokusíme ukázat, zda a nakolik v tomto procesu úpravy sdělení dochází i k proměnám jejich významu.

Mediální geografie

Vzhledem k tomu, že výzkumným vzorkem této analýzy jsou dva pořady dominantně zaměřené na zahraniční zpravodajství (zahraniční média a/nebo dění), budeme obsah analyzovaných pořadů nahlížet i optikou tzv. mediální geografie. Tento směr spadá do okruhu zájmu mediálních studií a výzkumy na toto téma jsou ve světě stále častější (byť v českém prostředí jich je minimum). Mediální geografie (někdy též označovaná jako geografie zpravodajství) se zaměřuje na to, které země a regiony světa jsou v médiích reprezentovány, a které nikoli, a zda při této reprezentaci dochází ke stereotypizaci či odlišné prezentaci určitých zemí, regionů či kontinentů. Zkoumáno bývá především zpravodajství, opomenuta však nemusí být ani dokumentaristika a jiné nezpravodajské mediální obsahy¹⁶.

V oblasti mediální geografie bylo v posledních letech provedeno několik obsáhlých, často mezinárodních srovnávacích studií¹⁷, které se shodují na tom, že státy a regiony světa jsou (napříč médii různých zemí a kontinentů) prezentovány do velké míry stereotypně. Zásadní podíl na tom má užívání výše popsaných zpravodajských hodnot (kulturní a geografická blízkost, negativita, příslušnost aktérů k elitám ap.), ale také ekonomické faktory (společné ekonomické a obchodní vztahy země, o níž je referováno, a státu, v němž působí referující médium) a další mediální vlivy (kromě zpravodajských hodnot ještě již zmíněné mediální rutiny či ekonomická náročnost získávání a přípravy zpráv), z nichž na podobu reprezentovaného světa v médiích výrazně působí také tzv. zpravodajské toky (news flow).

Výzkumy zpravodajských toků sledují směry, jimiž proudí zprávy o událostech ve světě – zkoumají tedy místa původu zpráv, jejich zdroje a následně místa, kde jsou zprávy zveřejněny, zajímají se samozřejmě také o vlivy, které na tyto toky působí. Zjištění těchto analýz shrnuje například Lisbeth Clausenová (2010). Podle ní zde silně působí zpravodajské hodnoty, tedy

¹⁶ Zmínit lze například výzkum britského centra *Department for International Development* (DFID 2000).

¹⁷ Viz například Cohen (2013), Wilke, Heimprechtová, Cohen (2012), Clausenová (2010), Shoemakerová, Cohen (2006), Wu (2000). V českém prostředí dochází k podobným závěrům Končelík (2006).

geografická (ale i jazyková, kulturní či historická) blízkost, a mediální rutiny (spolu s významným postavením západních zpravodajských agentur). Nejvýrazněji se však projevuje dominantní postavení USA a evropských zemí coby „tvůrců zpráv“ (newsmakers), tedy míst, z nichž zprávy proudí do ostatních zemí světa. Souběžně probíhá i tok zpráv z „bohatého Severu“ na „chudý Jih“ a z „euroamerického Západu“ na „neuroamerický Východ“. Vlivem těchto toků je v zahraničním zpravodajství celosvětově opomíjen tzv. rozvojový svět a v širším smyslu všechny regiony mimo Evropu a Severní Ameriku. Tyto postupy vedou v (nejen) zahraničním zpravodajství ke standardizaci a homogenizaci mediálních obsahů a obrazu světa v médiích.¹⁸

Výsledkem působení těchto procesů je výrazně stereotypizovaná reprezentace světa předkládaná médii; Anthony Giddens mluví o „perspektivě Prvního světa“ (Giddens 1999: 379), Denis H. Wu o politicko-ekonomické perspektivě elitních národů při pohledu na svět (Wu 2000: 127). Velká část světa (zejména Latinská Amerika, Afrika, střední a východní Asie a Oceánie) se v médiích téměř neobjevuje, a pokud ji média tematizují, děje se tak většinou ve spojení s nějakou negativní událostí (katastrofa, válka, epidemie nemoci, omezování lidských práv ap.) a navíc na omezeném prostoru, který neumožňuje uvedení širšího kontextu. V důsledku toho tyto regiony či země na příjemce zpravodajství (v souladu s teorií nastolování agendy popsanou výše) mohou působit jako nebezpečné, nepředvídatelné a nezměnitelné (neboť u zpráv často chybí kontext, který by vysvětloval, čím je negativní dění vyvoláno či způsobeno). Zahraniční zpravodajství tak vykazuje silnou stereotypizaci, rutinizaci a nevhodnou generalizaci. Regiony jako Latinská Amerika, Afrika, Střední a Východní Asie a také Oceánie jsou ve srovnání s euroamerickým prostorem v zahraničním zpravodajství celosvětově podreprezentovány – a to i přesto, že zprávy v médiích na každém kontinentu se zaměřují na zpravodajství ze „svého“ regionu, tedy ze sousedních zemí. Pozornost věnovaná euroamerickému kontinentu je nicméně přinejmenším stejně velká a často i větší než mediální zájem o vlastní kontinent.¹⁹

Jednou z prvních a dosud často citovaných obsáhlých analýz mediální geografie provedli v 70. letech 20. století George Gerbner a George Marvany (1977). Na příkladu zpravodajství různých deníků z 9 států světa porovnávali mediální pokrytí 15 geopolitických regionů²⁰. Výsledky jejich analýzy ukázaly, že deníky celosvětově nejvíce informují o dění v západní

¹⁸ O standardizaci a homogenizaci píše jak Clausenová (2010), tak i Hallin a Mancini (2008). Clausenová upozorňuje, že po roce 2001 a zahájení války proti terorismu posílil ve zpravodajských tocích ještě tok z Blízkého Východu (zdrojem se stala zejména televize Al-Jazeera), popsané vzorce zpravodajských toků však nadále přetrvávají.

¹⁹ Srovnej například Wilke, Heimprechtová, Cohen (2012: 319–320 a 309 an.).

²⁰ Tyto regiony určili sami a jejich hranice zdůvodnili jak geograficky, tak i tehdejšími politickým rozdělením světa, tj. například příslušností k východnímu či západnímu „bloku“ (Gerbner, Marvany 1977: 57).

Evropě a naopak Afrika, Austrálie, Oceánie a také tehdy socialistické východní státy se v nich objevují výrazně méně (Gerbner, Marvany 1977: 60).

Pro poznání podoby dnešního médií reprezentovaného světa jsou nicméně zajímavější analýzy z posledních let. Denis H. Wu (2000) podrobil zkoumání zahraniční zpravodajství v 38 státech světa a výsledky porovnával s různými charakteristikami jednotlivých zemí světa (například výše HDP, počet obyvatel, geografické vzdálenosti „referované“ a „referující“ země, velikost státu aj.). Zjistil, že na míru reprezentace určité země v zahraničním zpravodajství nemá znatelný vliv ani její geografická poloha a rozloha, ani velikost populace, naopak jako velmi vlivné se ukázaly být silná ekonomika a objem mezinárodního obchodu „referované“ a „referující“ země (viz Wu 2000: 125). Jsou to právě tyto důvody, kvůli nimž jsou podle Denise Wu Afrika a Latinská Amerika na pomyslné mediální mapě světa de facto neviditelné (Wu 2000: 121).

Jak již bylo uvedeno výše, ke stejným závěrům docházejí ve svém výzkumu televizního zpravodajství ze 17 států světa vybraných z 5 různých regionů také Jürgen Wilke, Christine Heimprechtová a Akiba Cohen (2012). Zjistili, že v jimi sledovaném čtyřtýdenním období (dohromady, tj. ve zprávách ze 17 různých zemí) nebyla skoro polovina států světa zmíněna ani jednou a dalších téměř deset procent zemí se ve vzorku objevilo pouze jedenkrát (Wilke, Heimprechtová, Cohen 2012: 307). Zhruba polovina světa se tak podle tohoto výzkumu ve světovém zpravodajství téměř neobjevuje. Naopak USA coby nejčastěji zmiňovaný stát figuroval ve více než pětině analyzovaných zpráv (Wilke, Heimprechtová, Cohen 2012: 311).

3. METODIKA STUDIE

Tato analýza a její zadání vychází z iniciativy Rady Českého rozhlasu. Ta jako vzorek pro analýzu vybrala relace s přehledem zahraničního tisku či výběrem ze zahraničních médií (toto vysílání bude nadále pro přehlednost označováno souhrnně jako *Četba ze zahraničního tisku*) a pořad *Svět ve 20 minutách*, a to díly vysílané v období od 2. ledna 2017 do 31. ledna 2017. Pořad *Svět ve 20 minutách* je vysílán denně, analýze tedy bylo podrobena 30 jeho dílů. *Četba ze zahraničního tisku* je od pondělí do pátku vysílána třikrát denně (v proudovém vysílání cca v 6:40, 7:40 a 8:40), v sobotu pak dvakrát denně (cca v 7:40 a 8:40) a v neděli se nevysílá, celkem tak bylo analyzováno 74 jejích dílů.

Na tomto místě je nutno podotknout, že vzorek byl vybrán záměrným, nikoli náhodným výběrem, což má dopad na možnost zobecnění zjištěných poznatků na širší časové období (uvedené poznatky jsou primárně platné jen pro vybrané analyzované pořady vysílané v daném termínu). Protože lze měsíční období považovat za dostatečně dlouho trvající zkoumané období, ve kterém dochází k vyrovnání případných „mimořádností“ či tematických „výkyvů“ ve vysílání, lze současně předpokládat, že závěry této analýzy jsou do značné míry platné pro reprezentaci světa ve vysílání Českého rozhlasu obecně.

Základní výzkumnou jednotku tvořil v provedené analýze jeden příspěvek, tedy uzavřený celek promluvy moderátora či reportéra nebo jejich kombinace vztahující se k jednomu tématu či události, který byl zpravidla ohraničen znělkou, zvukovým předělem či ohláškou moderátora o změně tématu. V následujícím textu budou ze stylistických důvodů synonymně užívána označení příspěvek, zpráva a sdělení.

V analýze byla v souladu se zadáním využita kombinace kvantitativních a kvalitativních výzkumných postupů (jejich podrobnější popis viz níže). Můžeme proto mluvit o provedení triangulace výzkumných metod, která má pomoci zkoumat vybrané jevy z více různých úhlů a jednotlivé poznatky vzájemně korigovat či naopak posilovat a přispět tím ke komplexnějšímu, validnímu a reliabilnímu objasnění a šířeji platným poznatkům.

Analýza by měla odpovědět na tyto základní výzkumné otázky:

- Jak je ve vybraných pořadech reprezentován svět z hlediska tematického zaměření a pozornosti věnované jednotlivým státům a regionům světa?
- Jaké zdroje Český rozhlas v analyzovaných pořadech využívá, z jakých států a regionů tyto zdroje pocházejí?
- Jak Český rozhlas tyto zdroje ve vysílání prezentuje/představuje?

- Lze v reprezentaci světa vybranými pořady identifikovat prvky stereotypizace?
- Je v analyzovaném vysílání zachována neutralita a nestrannost?
- Nedochozí při citování či parafrázování zahraničních mediálních obsahů v analyzovaných pořadech k jejich desintepretaci?

Kvantitativní postupy: obsahová analýza

Obsahová analýza je tradiční technikou analýzy dokumentů vycházející z pozitivistické tradice zkoumání. Bývá charakterizována jako výzkumná technika pro kvantitativní, systematický a objektivní popis zjevného obsahu komunikace. Tak ji v padesátých letech 20. století charakterizoval americký sociolog a sociální psycholog Bernard Berelson. Tato technika staví na kódování manifestního obsahu sdělení a snaží se vystihnout jeho význam na základě kvantifikací jeho vybraných měřených prvků/proměnných. Zpravidla bývá rozlišováno kódování zjevného obsahu a případné kódování skrytého či latentního obsahu komunikace, na který výzkumníci usuzují z ne/přítomnosti určitých prvků (jazykových obrátů, použitých metafor, intertextových odkazů nebo ironie) textu. Přesto tento kvantitativní přístup zpravidla nedokáže postihnout drobnější významové nuance. Proto bývá (tak jako i v této analýze) kombinován s kvalitativními analytickými technikami. Současně je obsahová analýza jedinou výzkumnou metodou, která umožňuje zpracovat a tak i vypovídat o vzorcích čítajících stovky a tisíce výzkumných jednotek. Data, která obsahová analýza poskytuje, mají numerický charakter a vyjadřují frekvenci výskytu určitých témat, slov, klišé, obrazů apod. Ve srovnání s kvalitativními analýzami textů je poměrně schematická, neboť výzkumník vždy předem přesně specifikuje kategorie, na jejichž základě s textem pracuje. Na druhou stranu je obsahové analýze vytýkáno, že původní text rozmělnuje do měřených kategorií. Je úkolem výzkumníka, aby při nahlížení textu skrze rastr kódovaných proměnných neztratil kontext celých sdělení i jejich širší sociokulturní rámec.²¹

Sledované proměnné a jejich operacionalizace

V rámci provedené obsahové analýzy byly u každého příspěvku sledovány dva typy proměnných – za prvé takzvané identifikační, které umožnily základní popis analyzovaného vzorku (počet příspěvků, jejich délka ap.), za druhé takové proměnné, jejichž následná statistická analýza umožnila zodpovězení vytyčených výzkumných otázek a také poskytla výchozí data pro kvalitativní analýzu zkoumaných obsahů. Zařazeny byly i ty proměnné, které

²¹ Podrobněji viz např. Scherer 2005, Sedláková 2014, Trampota, Vojtěchovská 2010.

pomohou posoudit mediální reprezentaci světa ve sledovaných pořadech z hlediska některých výše popsaných teorií, a to zejména teorie zpravodajských hodnot a zpravodajských toků.

S ohledem na sledování zpravodajských toků bylo rozhodnuto, že u každého příspěvku budou sledovány státy a také regiony a kontinenty, o nichž bude v rámci sdělení zmínka, a že budou rovněž zaznamenávány státy, z nichž pocházejí nebo v nichž působí citovaná média.

Jak bylo uvedeno výše, pro tzv. zpravodajské hodnoty existuje několik různých kategorizací (včetně například speciální kategorizace zpravodajských hodnot pro „krimi zpravodajství“). Protože ne všechny zpravodajské hodnoty lze využít v rámci obsahové analýzy zahraničního zpravodajství a měsíčního časového úseku, byly ke sledování zvoleny následující:

- negativita, případně prvky negativity v tématu daného příspěvku (jako negativní může být brán jak příspěvek o ničivém zemětřesení v Číně, tak i zpráva, že mexický prezident se kvůli politické roztržce nechce setkat s novým prezidentem USA);
- personalizace nebo její prvky (personalizací může být například zpráva o životě německých imigrantů v Rusku a o jejich problémech se zimou a byrokracií, ale také zpráva o vedení války pomocí bezpilotních letadel, která je vylíčena s pomocí příběhu jednoho z amerických vojáků, který ráno odjíždí z domova do práce a během dne pak ze své kanceláře dálkově navádí letadla na vybrané cíle);
- přítomnost tzv. elitních osob (elitní osobou se míní taková osoba, u níž se předpokládá, že je obecně známa a že tedy není třeba ji publiku dlouze představovat a popisovat – v oblasti politiky je takovým člověkem například britská královna, prezident USA či Ruska a v českém prostředí například i slovenský premiér).

U každého příspěvku tak byly sledovány tyto proměnné:

- délka příspěvku (respektive čas jeho začátku a konce);
- pořadí příspěvku v relaci;
- datum vysílání;
- pořadí, v němž byl vyslán;
- název použitého zdroje (tj. média, z nichž byly zahraniční zprávy či komentáře přebírány);

- explicitně zmíněná geografická příslušnost zdroje (tj. stát, z nějž dané médium pochází nebo v němž dominantně působí), případně fakt, že tento původ nebyl zmíněn²²;
- geografická příslušnost zdroje (i tam, kde nebyla explicitně zmíněna, ale bylo možno ji s pomocí rešerše určit);
- způsob, jakým byl zdroj představen či popsán (tj. pomyslný „atribut“ každého citovaného média, například „vládní“ či „prestižní“), popřípadě fakt, že zdroj nebyl představen jinak než svým vlastním názvem;
- konkrétní téma daného příspěvku;
- obecná tematická kategorie, do níž lze dané téma zařadit (jejich popis viz níže);
- lokalizace daného tématu (tj. fakt, zda se téma dotýká čistě zahraniční události bez vztahu k České republice, zahraniční události se vztahem k ČR, české události se zahraničním přesahem nebo události čistě „domácí“);
- všechny státy zmíněné v příspěvku (zmínkou je míněna tematizace konkrétního státu v jednom příspěvku, přičemž jeden příspěvek může obsahovat zmínky i o více různých státech světa);
- celkový počet států zmíněných v daném příspěvku;
- přítomnost zmínky o některém z kontinentů nebo geografických regionů světa (seznam sledovaných kontinentů a regionů nebyl předem určen – obor hodnot této kategorie byl určován tzv. emergentně, tj. až během poslechu analyzovaného vzorku, přičemž zaznamenávána byla každá zmínka o geografickém celku větším než jeden stát, tj. Evropa, Afrika, ale i Balkán, Subsaharská Afrika či Kavkaz);
- přítomnost zmínky o některém ze světových náboženství;
- přítomnost zmínky o některé z mezinárodních organizací;
- přítomnost negativy v příspěvku;
- přítomnost tzv. elitních aktérů v příspěvku;
- přítomnost prvků personalizace v příspěvku;
- jméno každého zmíněného či citovaného aktéra;
- jméno moderátora/ů pořadu;

²² Analýza přitom počítala s tím, že geografickou příslušnost není možné určit u všech zdrojů. Podrobněji k tomuto problému viz poznámka pod čarou č. 41.

- jméno autora pořadu (u pořadu *Svět ve 20 minutách* autor není shodný s moderátorem);
- jméno případného přispívajícího reportéra (u pořadu *Četba za zahraničního tisku*).

Doplňkově byl zaznamenáván i celkový počet příspěvků v každé analyzované relaci a její délka (respektive čas začátku a konce vysílání).

Výše zmíněné tematické kategorie, do nichž byly jednotlivé příspěvky rozřazovány, byly převzaty z analýzy Herberta G. Kariela a Lynn A. Rosenvalla (Kariel, Rosenvall 1995). Ti vytyčili 12 obecných tematických kategorií:

- politická a ekonomická²³ – do této kategorie spadají příspěvky věnované domácí i zahraniční politice, smlouvám, volbám, mezinárodnímu obchodu, ekonomice, diplomacii, legislativě ap.;
- kriminalita a soudnictví – zprávy o zločinech, soudech, policii, vězeňství ap.;
- lidmi zaviněné nehody (autonehody, únik chemikálií z továren ap.);
- živelní katastrofy (záplavy, zemětřesení, laviny ap.);
- ekologie a zdroje (příspěvky o environmentálních problémech a přírodních zdrojích);
- věda a medicína (nové objevy, jejich vývoj, nové technologie ap.);
- sport;
- podnikání a finanční sektor;
- spotřebitelská témata (životní náklady, růst cen, vzdělávání spotřebitelů ap.);
- sociální témata (životní styl, historie, cestování, vzdělání ap.);
- umění a kultura;
- human interest story – informace o známých osobnostech, jejich úmrtí, svatbách, chování, životě, úspěších či skandálech.

Hodnoty, jichž jednotlivé proměnné u sledovaných příspěvků nabývaly, byly v rámci analýzy zaneseny do tzv. kódovacího archu a výsledná datová matice byla následně podrobena statistické analýze.

²³ Možnost oddělit politicky a ekonomicky zaměřené příspěvky se v rámci předvýzkumu neukázala jako proveditelná, neboť téma ekonomiky je s politickým úzce propojeno a bývá v médiích pojednáváno současně.

Kvalitativní postupy: kombinace postupů kritické diskursivní analýzy, sémiotické analýzy a zakotvené teorie

Cílem části analýzy realizované prostřednictvím metod a postupů kvalitativní analýzy byl rozbor výsledné podoby reprezentace událostí/témat a/nebo jejich aspektů, jednotlivých aktérů, případně souvisejících událostí/témat/aktérů. A to:

- jednak ve smyslu (1) identifikace jejich základních/signifikantních charakteristik ve všech zmíněných ohledech (událostí/témat jako takových, jejich dílčích aspektů, aktérů atd.)²⁴; (2) identifikace nadreprezentovaných či naopak podreprezentovaných událostí/témat a vztah tohoto aspektu k výběru zdrojů/médií, zemí atd.²⁵; (3) identifikace charakteristických způsobů výstavby reprezentace a identifikace případných diferencí v reprezentaci různých událostí/témat či aktérů²⁶; (4) identifikace specifických způsobů výstavby reprezentace vázaných ke konkrétním z nich (užitých s cílem implikovat či akcentovat preferovanou interpretaci reprezentovaného jevu a/nebo favorizace/diskvalifikace v případě reprezentace konkrétních událostí/témat či aktérů);
- a jednak ve smyslu konzistence s LER a jeho konkrétními ustanoveními.

Vstupní analytickou procedurou celého výběrového souboru (tedy všech pořadů v daném období) byly postupy a principy *zakotvené teorie* (Strauss – Corbin 1999) (v posloupnosti otevřené – selektivní – axiální kódování), jejichž prostřednictvím byly identifikovány jak charakteristické rysy výsledné podoby reprezentace událostí/témat v analyzovaných pořadech v daném období (tematizace, nad/podreprezentované jevy, povaha zdrojů apod.), tak standardizované a dominující způsoby její výstavby (specifické postupy narativizace vázané k reprezentovaným událostem/tématům). Tato procedura byla následně opakována v rámci jednotlivých pořadů s cílem identifikovat jednak specifické charakteristiky výsledné podoby

²⁴ Tedy toho, jak vypadala výsledná podoba reprezentace jednotlivých aktérů, jak byl reprezentován průběh a vývoj události, a jaký byl užitý způsob tematizace události (které z aspektů/jevů byly pro reprezentaci dané události využity a v jaké míře a vzájemně proporcionalitě) atd.

²⁵ Což se v důsledku odráží ve způsobu tematizace události, v možnosti například akcentovat pozitivní či naopak negativní charakteristiky konkrétního aktéra. *Tematizací* je v rámci analýzy míněn konkrétní způsob artikulace daného jevu/události/aktéra v tom smyslu, které z relativně neomezeného spektra možných a artikulovatelných aspektů vztahovaných k danému jevu/události/aktérovi byly narativizovány a tím i využity pro výstavbu reprezentace tohoto jevu/události/aktéra.

²⁶ Jaké narativní postupy byly k reprezentaci konkrétního jevu/aspektu využity, případně jaký byl smysl/cíl jejich využití (například v podobě diskvalifikace konkrétního kandidáta apod.). Pojem *narativ* je zde užíván pro označení specifického způsobu výstavby příspěvku o daném jevu/aspektu/aktérovi, a to jak volbou výrazových prostředků, tak volbou strukturace výstavby dané výpovědi. Vycházíme zde z pojetí narativu založeného na dualitě příběhu (tvořeného vzájemně souvisejícími událostmi) a diskursu (strukturujícího způsob vyprávění, výběr událostí, jejich posloupnost, legitimitu a roli aktérů atd.). *Narativizací* je míněn konkrétní aktuálně užitý způsob výstavby dané výpovědi. (Více viz například Chatman 2008, Labov – Waletzky 1967).

reprezentace stejně jako specifické charakteristiky její výstavby pro jednotlivé pořady, dále odhalit diference mezi jednotlivými pořady, a současně je využít jako podklady pro možnost posouzení míry korespondence požadavkům ustaveným LER fungování ČRo. V další fázi byla pozornost soustředěna na analýzu výstavby reprezentace jednotlivých dílčích jevů (reprezentovaných aspektů dané události, reprezentace jednotlivých aktérů, disproporce mezi způsoby reprezentace, různé způsoby využívání a odkazování zdrojů atd.) v rámci jednotlivých pořadů a příspěvků.

Výše zmíněná procedura byla proto rozšířena o postupy a nástroje *diskursivní a sémiotické*²⁷ *analýzy*, které umožnily zevrubnější analýzu užívaných postupů narativizace (základní prvky, principy, postupy a charakteristiky a míru jejich stereotypizace ve smyslu spojení s určitým typem událostí/témat či aktérů), užívání favorizujících/diskvalifikačních narativních strategií (zejména ve spojení s konkrétními událostmi/témat či aktéry), analýzu relevance a konzistence případné argumentace či dokládání postojů/náзорů/tezí obsažených v daném příspěvku, sémantických posunů a manipulací, užívání labellingu a jím ustavených implikací atd.

²⁷ Sedláková 2014, Chander 2002.

4. ANALYTICKÁ ČÁST STUDIE

Hlavní výsledky analýzy

- analyzováno 30 dílů *Svět ve 20 minutách* (147 příspěvků) a 74 dílů pořadu *Četba ze zahraničního tisku* (226 příspěvků) v období od 2. do 31. ledna 2017;
- mezi referovanými státy dominuje USA (50 % příspěvků), Velká Británie (27 % příspěvků) a Rusko (23 % příspěvků);
- asi třetina všech zemí světa nebyla ve zkoumaném vzorku vysílání přítomna;
- největší pozornost je věnována událostem z euroamerického regionu;
- kromě Evropy, byl druhou nejčastěji zmiňovanou oblastí Blízký Východ;
- 65 % všech analyzovaných příspěvků zaměřeno na politická a ekonomická témata;
- silná orientace na události týkající se tzv. elitních aktérů (obecně známých osob) především z mezinárodní politiky - nejčastěji zmiňován americký prezident Donald Trump (144 příspěvků, tj. 39 %) a Barack Obama (62 příspěvků, tj. 17 %);
- ani jeden z pořadů se dominantně nezaměřuje na negativní témata ani na personalizaci probíraných témat/událostí;
- celkem pořady odkazovaly na 180 různých zdrojů, 91 z nich bylo citováno jednou;
- nejčastěji citovány Guardian (58 příspěvků) a New York Times (42 příspěvků);
- polovina (177, tj. 47 %) příspěvků čerpala z jednoho citovaného zdroje;
- citována média z 32 různých zemí světa, především USA, Velké Británie, Německa a Ruska;
- většina zpráv z euroamerického prostoru, jiné regiony světa se do zpravodajských toků dostávají jen výjimečně;
- v žádném z pořadů nelze identifikovat systematické principy selekce reprezentovaných událostí/témat, zastoupených zemí ani výběru odkazovaných zdrojů/médií;
- z hlediska tematické skladby, její proporcionality, zdrojování a způsobu reprezentace lze oba pořady charakterizovat spíše jako soubor relativně arbitrárně vybraných událostí/témat;
- příspěvky obou pořadů reprezentují diferencovaně tři vrstvy/oblasti světa: – na „my“ („naš demokratický, svobodný, liberální atd. svět“), – „oni“ („jejich nesvobodný, nebezpečný, nepřátelský atd. svět“) a marginální „zbytek světa“;
- u událostí/témat z „našeho“ světa převládá relativně neutrální narativ i způsob reprezentace (ne tak u příspěvků o „jejich“ a „zbytku“ světa);
- negativní výstavba reprezentace událostí/témat spojených s D. Trumpem a jeho spolupracovníky nebo Ruskem a jeho představiteli.

Kvantitativní analýza – podrobné výsledky

Jak již bylo uvedeno výše, analýza zahrnuje celkem 30 dílů pořadu *Svět ve 20 minutách* a 74 dílů pořadu *Četba ze zahraničního tisku* ve 26 dnech (ve všední dny je pořad vysílán třikrát, v sobotu dvakrát, v neděli se nevysílá). Celkově bylo analyzováno 15,5 hodiny vysílání těchto dvou pořadů, které sestávalo z 373 tematicky oddělených příspěvků. *Svět ve 20 minutách* obsahoval 147 příspěvků, ve všech vysíláních *Četby ze zahraničního tisku* jich bylo zveřejněno 226.

Z hlediska struktury měl pořad *Svět ve 20 minutách* ve sledovaném období poměrně stabilní formu – jedna relace obsahovala průměrně 5 příspěvků na různá témata, přičemž jeden příspěvek trval v průměru 4 minuty. Naopak v pořadu *Četba ze zahraničního tisku* její autoři pružně reagovali na aktuální dění a pravidelně využívali i vstupy zahraničních zpravodajů. Některá vysílání pořadu tak obsahovala i sedm krátkých příspěvků věnovaných různým tématům ze zahraničních médií, jiná vysílání se zaměřovala pouze na jedno téma, i když tak většinou činila z více úhlů pohledu a s využitím většího spektra zdrojů (například relace vysílaná 20. ledna 2017 mezi 6. a 7. hodinou se věnovala výhradně tématu výměny prezidentů v USA s citacemi z pěti různých zahraničních médií z Velké Británie, USA, Francie a Číny). Průměrná délka příspěvku v tomto pořadu dosahovala 75 vteřin, tento údaj je však vzhledem k proměnlivé struktuře pořadu nutno vnímat s omezením, jež v sobě každá průměrovaná hodnota nese. Jak již bylo zmíněno, ve všední dny je pořad vysílán třikrát – v první relaci vystupují obvykle dva moderátoři, ve druhé jeden z moderátorů a jeden zahraniční zpravodaj, třetí relace je pak většinou kombinací některých příspěvků z první a druhé relace daného dne.

Oba pořady jsou explicitně zaměřeny na zahraniční dění. Není proto překvapivé, že drtivá většina analyzovaných příspěvků se zaměřovala na události ze zahraničí, a to takové, u nichž chybělo přímé explicitní propojení s Českou republikou (například v podobě toho, zda/jak se událost dotkne české ekonomiky, turistů ap., či zda/jak na ni zareaguje česká vláda) – takových příspěvků bylo v analyzovaném období 96 %. Pouze 2 % příspěvků pojednávala o událostech, v nichž byl explicitně uveden vztah k ČR²⁸, zbylá 2 % tvořily příspěvky věnované domácím událostem a jejich reprezentaci v zahraničních médiích²⁹. Při kategorizaci konkrétních témat do obecnějších tematických kategorií je zřejmé, že nejčastěji se oba pořady věnovaly politickým a ekonomickým tématům (celkem 65 % všech analyzovaných příspěvků). Výrazně méně často byla pokrývána témata související s kriminalitou a soudnictvím (12 % příspěvků) a příspěvky zaměřené na sociální témata, tj. spojené s životním stylem, historií, výročími či způsobem

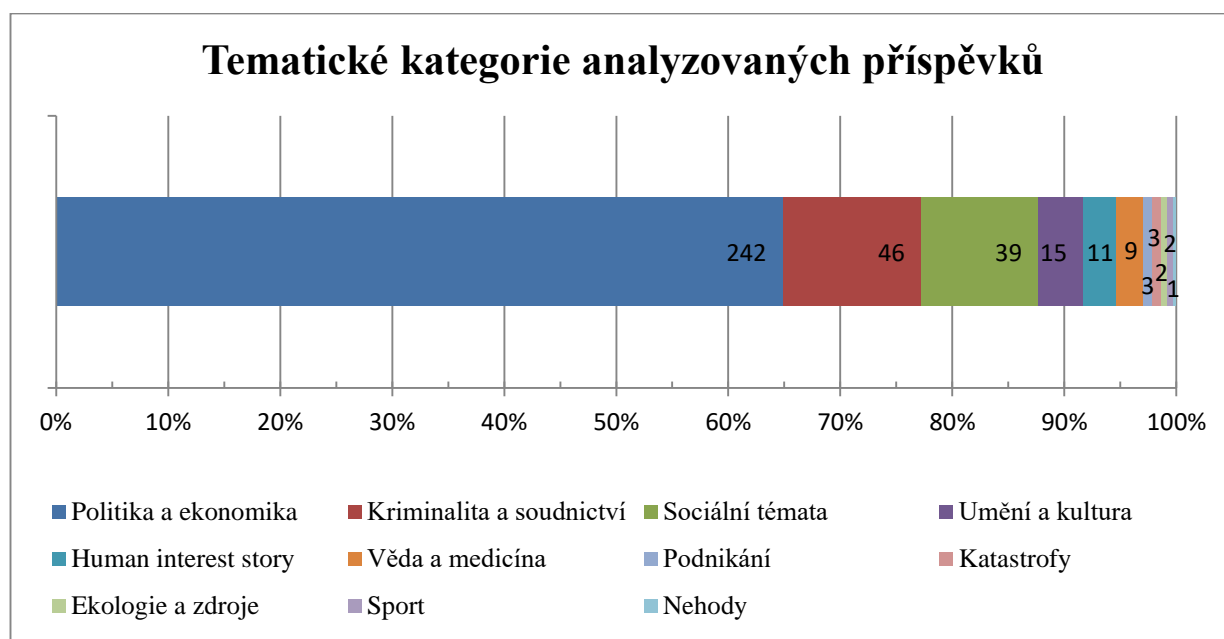
²⁸ K takovým událostem patřil např. začátek nového lunárního roku v Číně, kde byla zmíněna gratulace českého prezidenta Miloše Zemana, nebo téma možného ruského vlivu na americké prezidentské volby, kde se několikrát objevila informace o údajné cestě právníka nového amerického prezidenta D. Trumpa do Prahy.

²⁹ Příkladem takového sdělení byl například odkaz na zamyšlení slovenského deníku Pravda nad budoucností české politiky nebo zájem listu Washington Post o rozhodnutí českého soudu ohledně nošení hidžábu ve škole.

života v různých zemích a kulturách (11 %). Jen výjimečně se v analyzovaných pořadech mluvilo o umění (4 %), životních příbězích konkrétních osob (tzv. human interest story – 3 %), o vědě (2 %) či o dalších sledovaných tematických kategoriích (kategorie jako živelní pohromy, ekologie, sport či podnikání byly identifikovány v méně než 1 % příspěvků). Mezi oběma pořady nebyl z hlediska zastoupení jednotlivých tematických kategorií výraznější rozdíl, jak ukazují grafy č. 1, 2, 3.

Zjištěné tematické rozložení publikovaných sdělení naznačuje seriózní postup (ve smyslu opaku k bulvárnímu) výběru sdělovaných zpráv, čemuž odpovídá i minimální podíl zpráv typu soft news o životě celebrit, současně ale poskytuje velmi omezené spektrum informací zaměřených na politicko-ekonomickou rovinu. Především v *Četbě zahraničního tisku* poměrně nízké zastoupení zpráv z oblasti sociální, kultury a vědy odpovídá tematicky značně selektivní a stereotypní skladbě většiny českých zpravodajských médií.

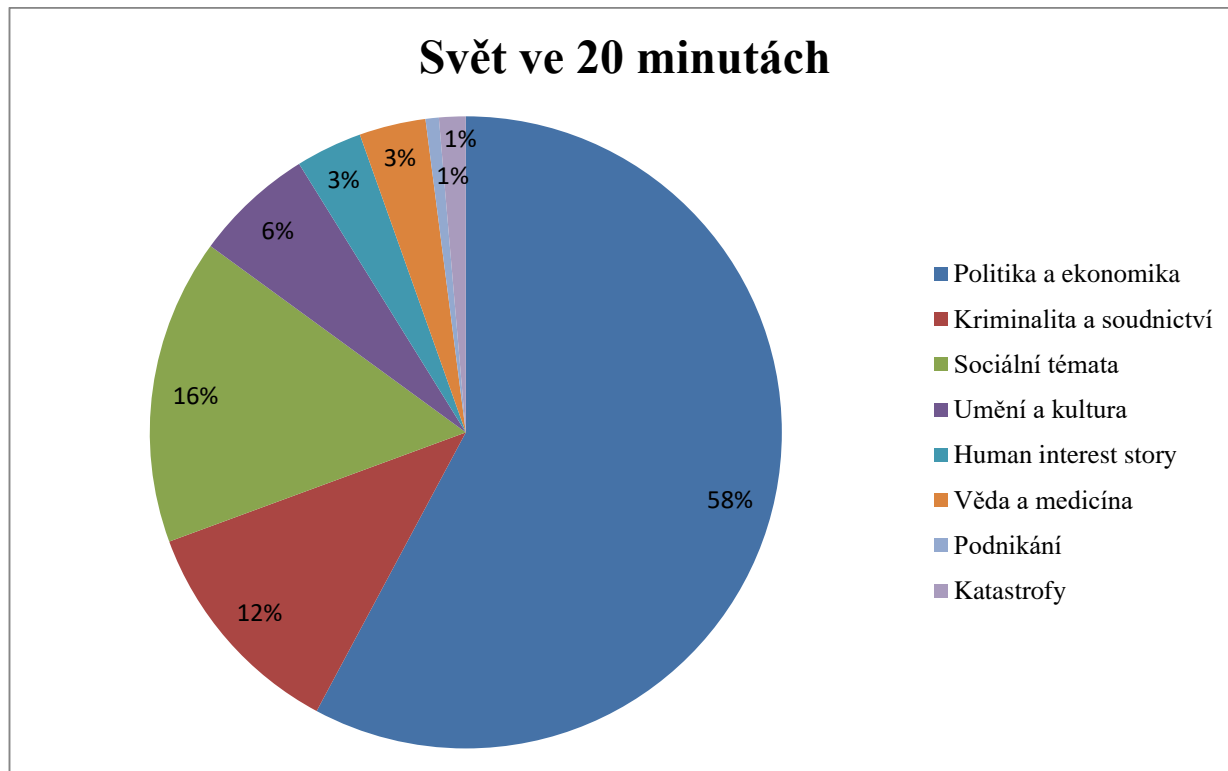
Graf č. 1, 2, 3 – Tematické kategorie analyzovaných příspěvků

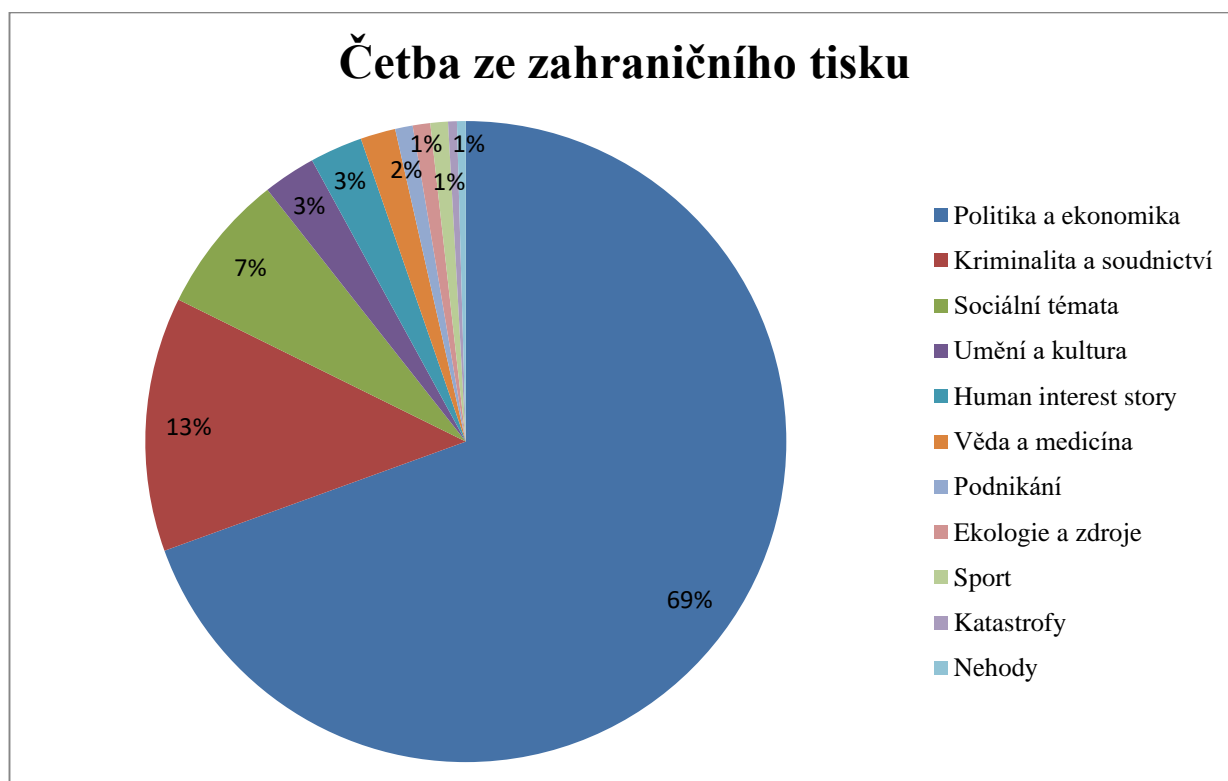
Z hlediska výše představené mediální geografie je zajímavé srovnání států a regionů, na které se oba sledované pořady zaměřují. U zmiňovaných států je patrná jasná dominance Spojených států amerických následovaných Velkou Británií a Ruskem – toto pořadí je shodné pro oba pořady. O USA se mluvilo v celkem 87 příspěvcích *Světa ve 20 minutách* a 101 zprávách v *Četbě zahraničního tisku* (tj. celkem jde o 50 % analyzovaných příspěvků). Druhou nejčastěji tematizovanou zemí byla Velká Británie, jež se ale v analyzovaných relacích objevovala takřka o polovinu méně často než USA (zmíněna v 52 příspěvcích *Světa ve 20 minutách* a v 48 sděleních *Četby ze zahraničního tisku*, tj. celkem v 27 % analyzovaných

zpráv). K poměrně často jmenovaným státům patřilo ještě Rusko (51 příspěvků *Světa ve 20 minutách* a 35 zpráv *Četby ze zahraničního tisku*, tj. celkem 23 % příspěvků ve vzorku),

Graf č. 2 – Tematické kategorie příspěvků pořadu *Svět ve 20 minutách*

Graf č. 3 – Tematické kategorie příspěvků pořadu *Četba ze zahraničního tisku*

Německo (46 sdělení *Světa ve 20 minutách*, 30 příspěvků *Četby ze zahraničního tisku*, tj. celkem 20 % analyzovaných příspěvků) a Francie (36krát ve *Světě ve 20 minutách* a 24krát v *Četbě ze zahraničního tisku*, tj. v celkem 16 % příspěvků).

Další země se v analyzovaném vzorku objevovaly s výrazně menší frekvencí (Čína v 38 případech, Sýrie v 35 případech, Turecko ve 30 případech, Itálie v 25 případech a Polsko ve 20 případech). Zde jsou také patrné drobné (v celkovém pohledu však spíše zanedbatelné) rozdíly mezi oběma pořady. Ve *Světě ve 20 minutách* se po Francii nejčastěji objevovala tematika dění v Sýrii (23 příspěvků, zmiňován byl zejména vliv tzv. Islámského státu a snahy o vyjednání dohody mezi prezidentem Asadem a opozicí), dále dění v Turecku (21 příspěvků) a tamní silvestrovský teroristický útok, na dalších místech se pak umístila Itálie (20 příspěvků), Čína (17 příspěvků) a Ukrajina (14 příspěvků). V *Četbě ze zahraničního tisku* byla Číně věnována pozornost ve 21 příspěvcích (často to bylo ve spojení s politickým děním v USA a nástupem prezidenta Trumpa do úřadu, ale i v souvislosti se Světovým ekonomickým fórem v Davosu, jehož se účastnil i čínský prezident) a umístila se tak mezi nejčastěji zmiňovanými příspěvky hned za Francií. Výrazně méně časté byly zmínky o Polsku (13 zmínek o našem východním sousedu bylo věnováno různým tématům, jeho časté zastoupení vychází pravděpodobně z faktu, že Český rozhlas má v Polsku zpravodaje, Víta Pohanku), o Sýrii (12 zmínek), Slovensku (9 příspěvků, a to ve spojitosti se zpravodajkou Českého rozhlasu Pavlínou Nečáskovou) a Turecku (9 příspěvků, nejčastěji věnovaných již zmíněnému silvestrovskému teroristickému útoku).

Jak je patrné i z tabulky č. 1, rozdíly mezi pořady nejsou z hlediska zmiňovaných států příliš výrazné – liší se spíše pořadí zemí, ale většina z nejčastěji se objevujících států je v obou pořadech totožná. Zkoumané pořady se nicméně liší z hlediska průměrného počtu států, které byly zmíněny v jednom příspěvku. Zatímco příspěvky v *Četbě ze zahraničního tisku* se většinou zmiňovaly o 1 až 2 státech, ve *Světě ve 20 minutách* se v jednom příspěvku nejčastěji mluvilo o 4 různých zemích (což se v tabulce č. 1 projevuje i vyšší relativní četností zmínek o jednotlivých státech v tomto pořadu). Tyto odlišnosti pravděpodobně vyplývají z rozdílného formátu pořadů, neboť *Svět ve 20 minutách* má díky delší stopáži výrazně více prostoru pro zasazení informací do širšího geopolitického a historického kontextu.

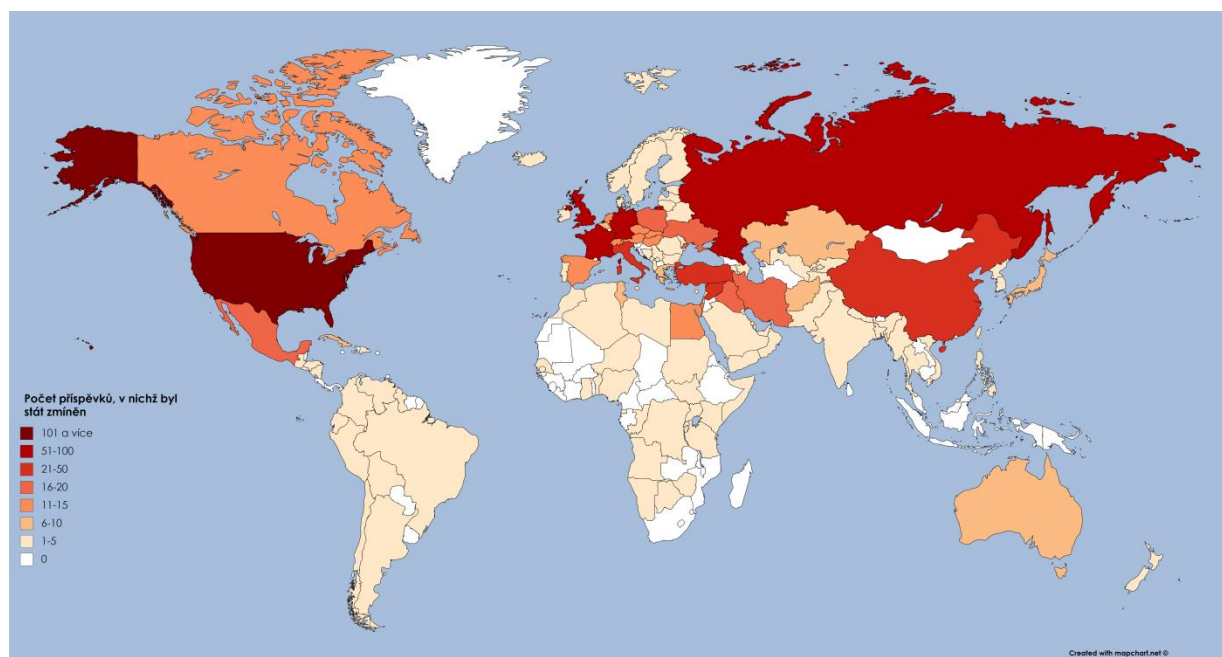
Celkem bylo v obou pořadech dohromady ve sledovaném měsíci alespoň jednou zmíněno celkem 122 států světa, tj. asi dvě třetiny všech států světa³⁰. Četnost zmínek o jednotlivých státech různých kontinentů zobrazuje přehledně mapa č. 1.

³⁰ Podíl zmíněných a nezmiňovaných zemí není možné jednoznačně určit, neboť na přesném počtu států světa nepanuje shoda. Organizace spojených národů měla v době zpracování analýzy 193 členských států, vláda Spojených států amerických uvádí na svém webu existenci 195 zemí světa. V rámci analýzy byly navíc jako

Tabulka č. 1 – Nejčastěji zmiňované státy v analyzovaných pořadech³¹

Pořadí států podle počtu zmínek	Svět ve 20 minutách (relativní četnost, N= 147)	Četba ze zahraničního tisku (relativní četnost, N= 226)
1.	USA (59 %)	USA (45 %)
2.	Velká Británie (35 %)	Velká Británie (21 %)
3.	Rusko (35 %)	Rusko (16 %)
4.	Německo (31 %)	Německo (13 %)
5.	Francie (25 %)	Francie (11 %)
6.	Sýrie (16 %)	Čína (9 %)
7.	Turecko (14 %)	Polsko (6 %)
8.	Itálie (14 %)	Sýrie (5 %)
9.	Čína (12 %)	Slovensko (4 %)
10.	Ukrajina (10 %)	Turecko (4 %)
11.	Nizozemsko (8 %)	Česká republika (3 %)
12.	Írák (8 %)	Španělsko (3 %)
13.	Írán (8 %)	Izrael (3 %)
14.	Mexiko (8 %)	Kanada (3 %)
15.	Maďarsko (5 %)	Mexiko (3 %)
16.	Izrael (5 %)	Rakousko (3 %)
17.	Polsko (5 %)	Švýcarsko (3 %)
18.	Řecko (5 %)	Austrálie (3 %)
19.	Švýcarsko (5 %)	Itálie (2 %)
20.	Afgánistán (5 %)	Ukrajina (2 %)
21.	Kanada (5 %)	Egypt (2 %)

Mapa č. 1 – Státy světa podle počtu příspěvků, v nichž byly zmíněny

samostatné státy pro zajímavost zaznamenávají i Tibet a Palestina, jež bývají médii tematizovány jako do jisté míry „samostatná“ území. Tibet byl ve sledovaném období a pořadech zmíněn jedenkrát, Palestina třikrát.

³¹ Čísla v závorkách u jednotlivých států uvádějí, v jakém podílu příspěvků daného pořadu byl daný stát zmíněn. Celkový počet analyzovaných příspěvků činil u *Světa ve 20 minutách* 147 a u *Četby ze zahraničního tisku* 226.

Informace o zhruba sedmdesáti státech (tedy asi jedné třetině všech zemí světa) ve vysílání obou analyzovaných pořadů nezazněly. Z těch 122, které zmíněny byly, jich více než třetina (48 států) byla tematizována pouze jednou a dalších 14 dvakrát. Alespoň pětkrát bylo během ledna 2017 ve sledovaném vzorku zmíněno 38 států (tj. jen zhruba pětina všech zemí světa), alespoň desetkrát se objevilo 26 zemí (tj. asi osmina ze všech existujících států). Seznam alespoň desetkrát zmíněných zemí nabízí tabulka č. 2. Státy jsou v ní rozděleny podle příslušnosti k jednotlivým kontinentům a je tak patrné, že největší pozornost v analyzovaném vysílání byla (v souladu s výše představenými obecnými zjištěními mediální geografie) věnována euroamerickému regionu – evropské státy tvoří více než 50 % zemí zmíněných alespoň desetkrát, dalších 12 % se nachází v Severní Americe. Státy Asie jsou zastoupeny 23 % (s výjimkou jediného – Číny – se všechny nacházejí na Blízkém Východě). Africké státy tvoří 8 %, Austrálie a Oceánie je zastoupena 4 %. Ze zemí Latinské Ameriky nebyl desetkrát tematizován ani jediný.

Tabulka č. 2 – Státy zmíněné alespoň v deseti příspěvcích podle jednotlivých kontinentů (číslo v závorce udává počet zmínek o dané zemi v příspěvcích obou pořadů celkem)

Evropa	Severní Amerika	Asie (Blízký Východ)	Afrika	Austrálie a Oceánie
Česká republika (11)	Kanada (14)	Čína (38)	Egypt (11)	Austrálie (10)
Francie (60)	Mexiko (19)	Irák (16)	Tunisko (10)	
Itálie (25)	USA (188)	Írán (16)		
Maďarsko (11)		Izrael (15)		
Německo (76)		Sýrie (35)		
Nizozemsko (12)		Turecko (30)		
Polsko (20)				
Rakousko (11)				
Rusko (86)				
Slovensko (11)				
Španělsko (13)				
Švýcarsko (13)				
Ukrajina (19)				
Velká Británie (100)				

Tyto údaje už samy o sobě naznačují značné omezení pozornosti věnované světovému dění pouze na určité oblasti a země světa. Při rozřazení států podle kontinentů a regionů, v nichž se geograficky nacházejí, je navíc patrné, že největší pozornost byla ve sledovaném vzorku věnována událostem v Evropě. Z celkem 1096 zmínek o státech světa³² jich 538 (tj. 49 %) tvořily zmínky o evropských zemích. O pomyslnou druhou příčku se mezi kontinenty dělily Severní Amerika s 232 zmínkami a Asie s 229 zmínkami (zmínky o každém z nich tak tvořily

³² V souladu s informacemi uvedenými v kapitole o metodice výzkumu je za zmínku v tomto kontextu považována tematizace konkrétního státu v jednom příspěvku. Přitom jeden příspěvek může obsahovat zmínky o více různých státech světa a jeden stát se může objevit ve více různých sděleních. Celkem bylo v 373 analyzovaných příspěvcích 1096 zmínek o státech. Průměrně se tedy v každém příspěvku mluvilo o třech zemích.

zhruba 20 % všech zmínek) – jak je však patrné z tabulky č. 2 i z mapy č. 1, většina pozornosti věnovaná Asii byla upřena na státy z blízkovýchodního regionu, které jsou i podle teorie zpravodajských toků častým zdrojem informací kvůli pozornosti, jež je po teroristických útocích z 11. 9. 2001 věnována terorismu a radikálním islamistům³³. Africkým zemím bylo vyhrazeno 68 zmínek (6 %), Austrálii a Oceánii 16 zmínek (1 %) a latinskoamerickým zemím 13 zmínek (1 %). Takové výsledky potvrzují, že ani Český rozhlas se při reprezentaci světa neodchyluje od obecných trendů identifikovaných mediální geografii – největší pozornost věnuje euroamerickému regionu, zatímco tzv. Třetí svět je zmiňován méně často (Asie) nebo takřka vůbec (Latinská Amerika).³⁴

V rámci analýzy byly sledovány i explicitní zmínky o kontinentech či geografických regionech světa (tj. příspěvky, v nichž byly kontinenty či oblasti přímo zmíněny, například tedy informace o „budoucnosti Evropy po nástupu Trumpa“ nebo „dění v blízkovýchodním regionu“). Alespoň jeden širší region byl zmíněn v jedné třetině (122) analyzovaných příspěvků a i v těchto zmínkách dominovala Evropa, ke které odkazovala čtvrtina příspěvků *Světa ve 20 minutách* (27 %) a zhruba šestina (16 %) sdělení *Četby ze zahraničního tisku*. Druhou nejčastěji zmiňovanou oblastí byl s výrazně nižší mírou výskytu Blízký Východ (10 % zpráv *Světa ve 20 minutách* a 3 % *Četby ze zahraničního tisku*), Asie (5 % *Světa ve 20 minutách*, 3 % *Četby ze zahr. tisku*) a Afrika (5 % *Světa ve 20 minutách*, 1 % *Četby ze zahr. tisku*). S minimální frekvencí se objevovaly zmínky například o Latinské Americe, Skandinávii, Kavkazu, Subsaharské Africe a dalších regionech.

Orientaci na Evropu ostatně odpovídají i poměrně časté zmínky o Evropské unii, která byla explicitně uvedena v necelé třetině (30 %) příspěvků *Světa ve 20 minutách* a pětině (20 %) příspěvků *Četby ze zahraničního tisku*. Žádná jiná organizace si tolik pozornosti autorů analyzovaných pořadů nezískala. Například odkaz na NATO obsahovalo 9 % příspěvků *Světa ve 20 minutách* (ten se věnoval ještě i OSN, a to v 8 % příspěvků) a 8 % příspěvků *Četby ze zahraničního tisku*. Další organizace byly během analyzovaného období zmíněny jen jednou či dvakrát (namátkou například Mezinárodní měnový fond, Východoafrické společenství, OECD, Červený kříž, Mezinárodní trestní soud či Africká, Karibská a Pacifická skupina států).

Výjimku z „orientace na evropský kontext“ tvořily v příspěvcích zmínky o různých světových náboženstvích. O křesťanství se mluvilo zhruba v 10 % příspěvků *Světa ve 20 minutách* a 5 % *Četby ze zahraničního tisku*, muslimská víra však byla zmiňována zhruba dvakrát častěji (20 % ve *Světě ve 20 minutách* a 8 % v *Četbě ze zahraničního tisku*). Z dalších světových náboženství se v analyzovaném vzorku objevila ještě víra židovská (2 % příspěvků

³³ Srovnej Clausenová (2010: 133).

³⁴ K porovně podobným výsledkům dochází ve svých výzkumech např. Cohen (2013: 37).

Světa ve 20 minutách a 3 % v *Četbě ze zahraničního tisku*) a jedenkrát sikhismus (*Svět ve 20 minutách*).

Z analýzy vybraných zpravodajských hodnot (podrobněji k nim viz kapitola 2a), které odrážely zkoumané příspěvky, vyplynulo, že ani jeden z pořadů se dominantně nezaměřuje na negativní témata ani na prezentování probíraných témat skrze příběh konkrétních jednotlivců, tedy na tzv. personalizaci. Ve *Světě ve 20 minutách* i v *Četbě ze zahraničního tisku* tvořily příspěvky s negativními tématy jen zhruba třetinu; prvky personalizace byly identifikovány v pouze 12 příspěvcích *Světa ve 20 minutách* a v jednom příspěvku *Četby ze zahraničního tisku*. Analýza však z kvantitativního hlediska neprokázala výraznější negativizaci států a regionů ležících mimo Evropu a Severní Ameriku v porovnání s ostatními regiony. Přítomnost zpravodajské hodnoty negativita nebyla u zpráv z afrických či latinskoamerických zemí vyšší než u zemí příslušících k euroamerickému regionu. Stejně tak při porovnání zastoupení jednotlivých tematických kategorií u příspěvků o různých státech světa nebyla zřejmá tendence ke stereotypní reprezentaci. Tyto výsledky ale mohou být ovlivněny skutečností, že ve sledovaném vzorku figurovalo velmi málo zmínek o státech vně euroamerického regionu a jejich stereotypizace se tedy nemusela na kvantitativní rovině analýzy projevit (pokud byly např. zmíněny jen jednou či dvakrát).

Z analýzy zpravodajských hodnot je patrná poměrně silná orientace na události týkající se tzv. elitních aktérů, tedy obecně známých osob, a to zejména z oblasti mezinárodní politiky – v obou pořadech byli takoví lidé zmíněni ve třech pětinach příspěvků (konkrétně 61 % příspěvků *Světa ve 20 minutách* a 58 % příspěvků *Četby ze zahraničního tisku*). Jednoznačně nejzmiňovanější osobností byl ve zkoumaném období (2. 1. – 31. 1. 2017) aktuálně nově nastupující prezident USA Donald Trump, o kterém se mluvilo v dvou pětinach analyzovaných příspěvků (144 příspěvků, tj. 39 %). Druhou nejvíce zmiňovanou osobou byl (ovšem s výrazně menším počtem odkazů) odcházející americký prezident Barack Obama (62 příspěvků, tj. 17 %). Na pomyslném třetím místě byl z hlediska zmínek ruský prezident Vladimir Putin (41 příspěvků, tj. 11 %) těsně následovaný britskou premiérkou Theresou Mayovou (37 příspěvků, tj. 10 %), dále Angela Merkelová (30 příspěvků, tj. 8 %) a kandidátka na prezidentku USA Hillary Clintonová (19 příspěvků, tj. 5 %). Zaměření na různé aktéry, jimiž jsou zejména tzv. elitní jedinci, se u obou analyzovaných pořadů výrazněji nelišilo, jak ukazuje i tabulka č. 3.

Tabulka č. 3 – Nejčastěji zmiňovaní aktéři v analyzovaných pořadech³⁵

Pořadí aktérů podle počtu příspěvků, v nichž byli zmíněni	Svět ve 20 minutách (relativní četnost, N= 147)	Četba ze zahraničního tisku (relativní četnost, N= 226)
1.	Trump Donald (42 %)	Trump Donald (36 %)
2.	Barack Obama (19 %)	Obama Barack (15 %)
3.	Putin Vladimir (18 %)	Mayová Theresa (11 %)
4.	Merkelová Angela (14 %)	Putin Vladimir (7 %)
5.	al-Asad Bašár (8 %)	Clintonová Hillary (4 %)
6.	Mayová Theresa (8 %)	Macron Emmanuel (4 %)
7.	Clintonová Hillary (7 %)	Merkelová Angela (4 %)
8.	Erdoğan Recep Tayyip (7 %)	Valls Manuel (3 %)
9.	Le Penová (5 %)	Manningová Chelsea (3 %)
10.	Clinton Bill (5 %)	Amri Anis (2 %)

Zdroje uveřejněných zpráv

V rámci analýzy byly sledovány i citované zdroje, tedy zahraniční média, z jejichž zpráv a komentářů připravují autoři obsah obou analyzovaných pořadů. Zhruba polovina příspěvků čerpala pouze z jednoho citovaného zdroje (177, tj. 47 %), dva zdroje použilo 25 % příspěvků (93), na tři zdroje odkazovalo 15 % (55) příspěvků. Nejvíce bylo v jednom příspěvku využito devět zdrojů, šlo však o naprostou výjimku.³⁶ U 14 příspěvků (4 %) nebyl explicitně uveden žádný konkrétní zdroj – šlo výhradně o příspěvky *Četby ze zahraničního tisku*, v nichž byly zdroje informací ukotveny s odkazem na geografickou oblast (např. Renata Kropáčková: „Co tedy píší francouzské deníky o chystaném klání socialistů?“³⁷ nebo Jan Bumba: „Francouzské listy široce komentují rozhodnutí akademie...“³⁸)

Z hlediska mediálního spektra primárních citovaných zdrojů (tištěných médií, zpravodajských portálů, televizních a rozhlasových stanic a zpravodajských agentur), je třeba říci, že bylo poměrně široké. Celkem bylo v obou pořadech v lednu 2017 využito a odkazováno na 180 různých zdrojů. *Svět ve 20 minutách* citoval 132 různých médií, obsah *Četby ze zahraničního tisku* vycházel z 82 citovaných médií³⁹. Tyto údaje mohou svědčit o pestrosti zdrojů a tím i témat. Je však nutno dodat, že 91 z těchto zdrojů bylo citováno pouze jednou za celé sledované období, jen 16 zdrojů bylo během ledna 2017 citováno v alespoň 10 příspěvcích a alespoň pětkrát bylo využito 37 různých zahraničních zdrojů.

³⁵ Čísla v závorkách uvádějí, v jakém podílu příspěvků daného pořadu byl daný aktér zmíněn. Celkový počet analyzovaných příspěvků činil u *Světa ve 20 minutách* 147 a u *Četby ze zahraničního tisku* 226 příspěvků.

³⁶ Jednalo se o příspěvek z pořadu *Svět ve 20 minutách* věnovaný dění, které vyvolává nástup Donalda Trumpa do úřadu (vysíláno 31. ledna 2017 od času 9:41).

³⁷ *Četba ze zahraničního tisku*, 9/1 mezi 7. a 8. hodinou ranní.

³⁸ *Četba ze zahraničního tisku*, 20/1 mezi 7. a 8. hodinou ranní.

³⁹ Některé zdroje využívaly shodně oba pořady.

K nejčastěji citovaným médiím patřil jednoznačně britský Guardian (citován v 58 příspěvcích, tj. 16 %), americké New York Times (42 příspěvků, tj. 11 %) a Washington Post (35 příspěvků, tj. 9 %), německý Die Welt (25 příspěvků, tj. 7 %) a Frankfurter Allgemeine Zeitung (22 příspěvků, tj. 6 %). Nejcitovanější zdroje v analyzovaných pořadech ukazuje tabulka č. 4.

Tabulka č. 4 – Nejčastěji používané zdroje v analyzovaných pořadech⁴⁰

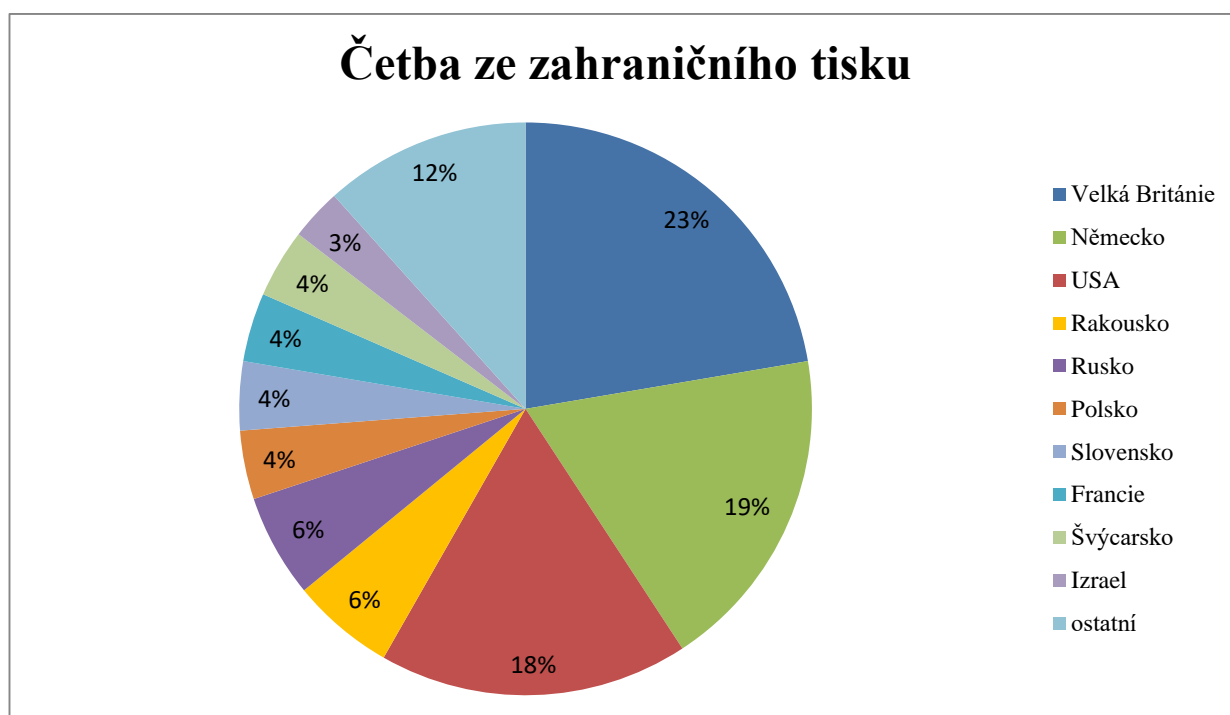
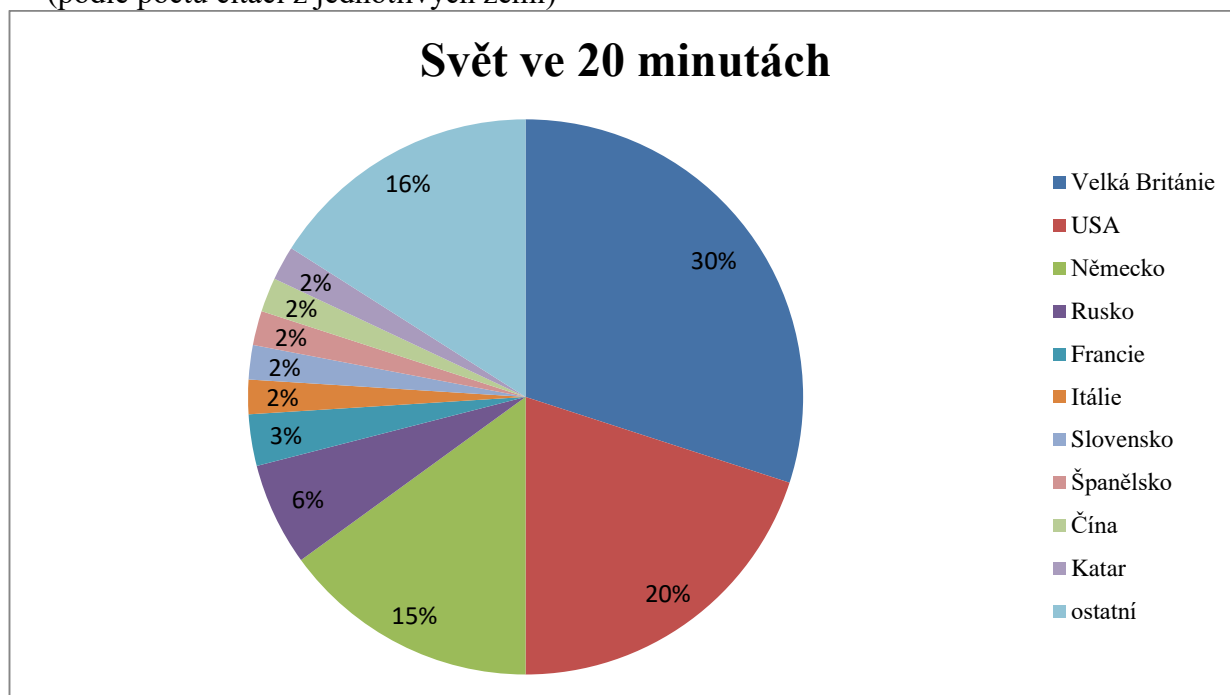
Pořadí zdrojů podle počtu příspěvků	Svět ve 20 minutách (relativní četnost, N= 147)	Četba ze zahraničního tisku (relativní četnost, N= 226)
1.	Reuters (14 %)	Guardian (18 %)
2.	Guardian (12 %)	New York Times (14 %)
3.	BBC (7 %)	Washington Post (11 %)
4.	Washington Post (7 %)	Die Welt (9 %)
5.	New York Times (7 %)	Frankfurter Allgemeine Zeitung (9 %)
6.	Deutsche Welle (6 %)	Financial Times (7 %)
7.	CNN (5 %)	Telegraph (6 %)
8.	Independent (5 %)	Neue Zürcher Zeitung (4 %)
9.	The Times (5 %)	Süddeutsche Zeitung (4 %)
10.	Rádio Svobodná Evropa (5 %)	The Times (4 %)
11.	Politico (4 %)	Die Presse (4 %)
12.	Die Welt (3 %)	USA Today (4 %)
13.	Daily Mail (3 %)	Independent (4 %)
14.	AP (3 %)	Spiegel (3 %)
15.	Al-Jazeera (3 %)	El Pais (3 %)
16.	Süddeutsche Zeitung (3 %)	Der Tagesspiegel (3 %)
17.	Sunday Times (3 %)	Izvestija (3 %)
18.	Moscow Times (3 %)	Gazeta Wyborcza (3 %)
19.	AFP (3 %)	Le Figaro (3 %)

Z vyjmenovaných zdrojů je patrné, že šíře citovaných je sice poměrně pestrá, ale omezuje se zejména na euroamerické zdroje. V analýze byla navíc zaznamenávána geografická příslušnost jednotlivých zdrojů (a to jak moderátory explicitně uvedena – např. „britská BBC“ či „německá média jako například Die Welt“, tak i výslovně neuvedená, ale dohledatelná či obecně známá⁴¹). Z výsledků je zřejmá odlišná práce se zdroji v obou analyzovaných pořadech, ale rovněž i potvrzení výrazné orientace na média z USA a evropských zemí.

⁴⁰ Čísla v závorkách uvádějí, v jakém podílu příspěvků daného pořadu byl daný zdroj citován. Celkový počet analyzovaných příspěvků činil u *Světa ve 20 minutách* 147 a u *Četby ze zahraničního tisku* 226 příspěvků.

⁴¹ Ke všem zdrojům ale nelze přiřadit „zemi původu“. Problematické je to například u zpravodajských agentur (např. AP, Reuters), „evropských“ zpravodajských serverů (např. Politico, EU Observer), u médií označovaných i ve vysílání Českého rozhlasu jako „kurdská“ (např. Rudaw), u některých oborových odborných časopisů (např. Lancet) či u sociálních sítí (např. Twitter).

Graf č. 4, 5 – Geografický původ nejčastěji citovaných médií (podle počtu citací z jednotlivých zemí)⁴²

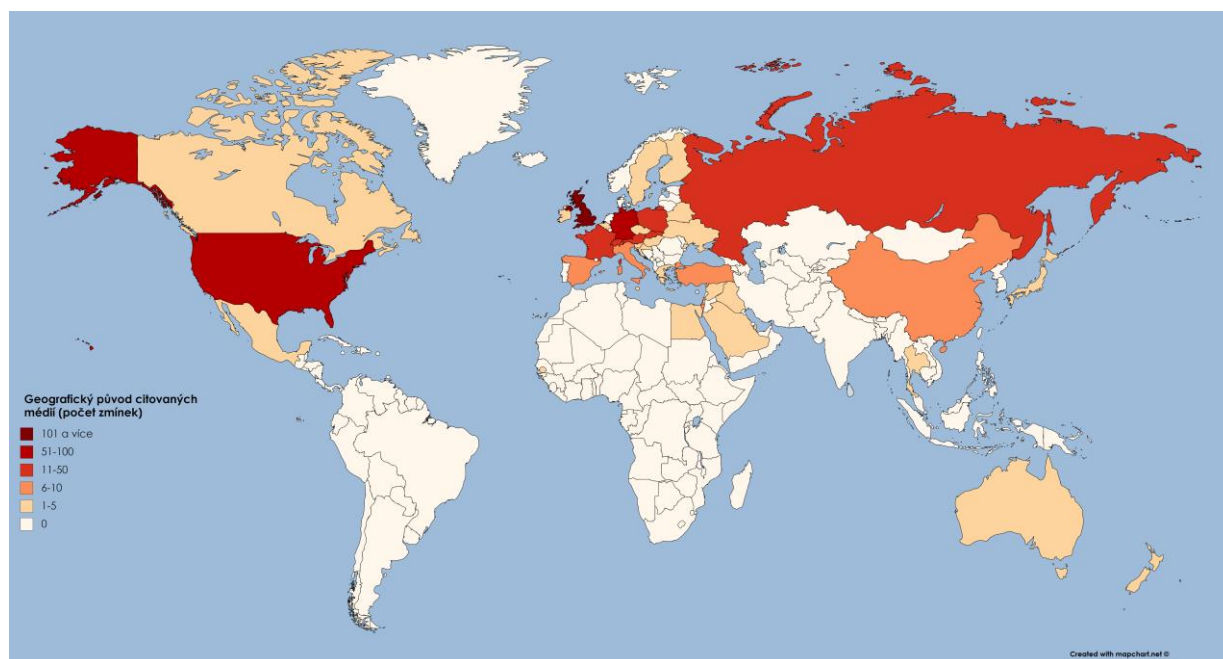
Autoři *Světa ve 20 minutách* pracovali během ledna 2017 se zdroji z 32 různých zemí světa, ale jen ty pocházející z USA, Velké Británie, Německa a Ruska byly citovány alespoň desetkrát. Další zemí, jejíž média byla citována, byla Francie, francouzská média však byla

⁴² V grafu je uvedeno deset zemí, z jejichž médií bylo v pořadí citováno nejčastěji. Země, jejichž média byla citována méně často, jsou zahrnuty pod kategorií ostatní. Zmínky o médiích, jejichž geografický původ nelze určit (viz poznámka výše) nebyly do grafu zahrnuty.

citována za celé sledované období jen pětkrát, oproti čtyřem předcházejícím zemím jde tedy o výrazně nižší zastoupení (viz také graf č. 4). V *Četbě ze zahraničního tisku* se objevily zdroje jen z 21 států světa, ale alespoň desetkrát byla citována média devíti různých zemí (další v pořadí jsou pak média izraelská, citovaná osmkrát, a španělská s šesti výskyty).⁴³ Toto rozložení ukazuje i graf č. 4, 5.

Z uvedených údajů mimo jiné vyplývá, že pořad *Četba ze zahraničního tisku* ve svých příspěvcích častěji citoval více médií z jednoho státu současně, zatímco *Svět ve 20 minutách* využíval v příspěvcích možnost vycházet z médií z různých zemí světa. V *Četbě ze zahraničního tisku* se mimo evropská, severoamerická a ruská média objevily zdroje z Izraele, Číny, Turecka, Egypta, Mexika a Nového Zélandu (s výjimkou izraelských médií, jež byla citována osmkrát, byla média ostatních zmíněných zemí za celý měsíc odkazována maximálně pětkrát). *Svět ve 20 minutách* oproti tomu využíval i média méně „tradičních“ zemí, namátkou Kataru, Japonska, Iráku, Saúdské Arábie, Sýrie, Thajska či Gambie. Tato však byla většinou zmíněna za celé sledované období pouze jednou, zatímco informace z médií z Velké Británie byla ve *Světě ve 20 minutách* využita v 57 případech a média z USA v 39 případech. Tyto výsledky jednoznačně potvrzují výše uvedené poznatky ze studia zpravodajských toků (viz kapitola 2c), že většina zpráv proudí do médií z euroamerického prostoru a jiné regiony světa se do těchto toků dostávají jen výjimečně. To přehledněji ukazuje i mapa č.2.

Mapa č. 2 – Geografický původ citovaných médií podle počtu zmínek

⁴³ Jako „citování“ či „použití“ zdrojů je zde míněno citování jednoho konkrétního média v jednom příspěvku. Pokud byl například deník Guardian citován v pěti různých příspěvcích, je to bráno jako pět citací britského média v analyzovaném vzorku, stejně jako ocitování tří různých amerických deníků v jednom příspěvku je chápáno jako tři (a nikoli jedna) citace amerických zdrojů. Tento přístup byl zvolen s ohledem na to, že v jednom příspěvku bylo často citováno více zdrojů (viz výše), které pocházely z různých států, nebo i více zdrojů z téže země.

Při analýze byla sledována také správnost uvádění zemí původu médií ze strany moderátorů. V tomto bodě analýzy nebylo odhaleno žádné pochybení. V několika případech bylo identifikováno neuvedení geografické příslušnosti citovaného média (70 případů ve *Světě ve 20 minutách* a 81 případů v *Četbě ze zahraničního tisku*) – jednalo se však většinou o média, u nichž geografickou příslušnost nelze určit (viz výše poznámka pod čarou č. 40), případně obecně známých médií jako BBC, New York Times či Washington Post, u kterých lze předpokládat, že čtenář jejich zemi původu zná.

U pořadu *Svět ve 20 minutách* byl zřejmý vliv osobnosti autora na obsah dané relace (autorem je zde míněna osoba, která příspěvky pro moderátory pořadu připravuje, v analyzovaném vzorku pořadů byl v každém díle autor vždy explicitně jmenovitě uveden). Ve sledovaném období (leden 2017) bylo autorů celkem devět, ale někteří připravili pouze jednu (Kultová Petra, Radovanovič Dušan, Zehnalová Natálie) nebo dvě vysílání pořadu (Tomek Miroslav), jiní byli podepsáni pod čtyřmi až šesti relacemi (čtyři připravili Thomas Kulidakis a Jana Šmídová, pět Jakub Rerich, šest autorsky zaštili Rostislav Matulík a Gita Zbavitelová). Zatímco například Zbavitelová pracovala zejména s anglickojazyčnými zdroji (Reuters, Guardian, Independent, New York Times, Washington Times, CNN a další), Tomek využil i zdroje ruskojazyčné (Kommersant, Russia24, Pravda Severa či ukrajinský Obozrevatel), Zehnalová či Rerich citovali také média německá (Die Zeit, Die Welt, Deutsche Welle, Spiegel, Frankfurter Allgemeine Zeitung atd.), Kultová sáhla i po médiích asijských (japonské Yomiuri Shimbun a Asahi Shimbun, čínský Lidový deník, thajský The Nation) či maďarských (Szombat, Hungarian Spectrum). Tento jednoduchý výčet naznačuje, že výběr zdrojů a tím i v nich obsažených zpráv (a následně tedy i událostí/témat vybraných k reprezentaci ve vysílání ČRo) nevychází při přípravě pořadu *Svět ve 20 minutách* ze standardizovaných pravidel či postupů a je tedy patrně do značné míry výsledkem jazykové kompetence jednotlivých autorů a jejich preferencí či geografického zájmu.⁴⁴

⁴⁴ Podrobněji viz níže.

Kvalitativní analýza – podrobné závěry

Vzhledem k povaze zkoumaného pořadu (jeho analyzovaného vzorku) a zkoumané problematice (souladu obsahu pořadu s požadavky vyplývajícími z LER) a současně skutečnosti, že kvalitativní část analýzy vykazala plnou konzistenci se zjištěními a závěry kvantitativní části, jsou následující pasáže věnovány dalším dílčím zjištěním a rozšíření toho, co bylo uvedeno v kvantitativní části analýzy. Není přitom možné vzhledem rozsahu závěrečné zprávy prezentovat jednotlivá zjištění pro všechny sporné či problematické momenty identifikované v rámci kvalitativní analýzy obsahu formou komplexního rozboru každého z příspěvků. Následující pasáže jsou proto věnovány přehledu klíčových zjištění, která jsou doložena či ilustrována konkrétními příklady ze zkoumaných relací.⁴⁵

Četba ze zahraničního tisku

Obecně je možno konstatovat, že vzhledem ke statusu ČRo (coby veřejnoprávního média a s tím spojeným požadavkům na charakter a obsah jím vysílaných pořadů) představuje pořad *Četba ze zahraničního tisku* z podstaty věci velmi komplikovaný a vzhledem k naplňování požadavků vyplývajících z LER náročný formát. V principu jde totiž o obsah v podobě *metazpravodajství* – pořad představuje velmi omezený soubor vysoce selektivních a fragmentárních sdělení vybraných z takřka neomezeného souboru zdrojů, jež ovšem již samy o sobě představují selektivní a fragmentární sdělení o omezeném spektru událostí/témat, které byly vybrány z fakticky nelimitovaného spektra možných.

Zjednodušeně řečeno: v každém dnu se ve světě odehraje fakticky nelimitované množství událostí, z nichž „obrovské množství“⁴⁶ médií vybere a reprezentuje jen nepatrný zlomek. I tento zlomek však představuje velmi rozsáhlý soubor reprezentací (v případě reprezentací téže události navíc z různých úhlů pohledu, v různé podobě a formě zpracování atd.), ze kterých autoři zkoumaného pořadu vybírají v řádu jednotek média, z nichž budou zprávy vybírány, a v nich konkrétní zprávy, jež následně prezentují.⁴⁷ Vzhledem k omezenému

⁴⁵ Vzhledem k přiměřenému rozsahu analytické zprávy je u popisovaného jevu uveden pouze jeden ilustrační příklad. Vzhledem k tomu, že jsou popisovány dominující či signifikantní charakteristiky zkoumaného souboru, obecně platí, že ilustrovaná charakteristika se týká vždy většího množství příspěvků a uvedený příklad je jedním z mnoha případů výskytu daného jevu.

⁴⁶ Nepodařilo se dohledat žádná věrohodná data o konkrétním počtu deníků vycházejících ve světě, nicméně vzhledem ke skutečnosti, že jen v ČR vychází více než stovka deníků, celosvětový počet se může pohybovat v řádu desetitisíců možná i statisíců. Na této skutečnosti nic nemění spíše jen zdánlivá možnost operování s redukcí na „prestižní deníky“, protože askripce „prestiže“ je do značné míry subjektivní (a ve svém důsledku vysoce seberefrenční).

⁴⁷ Odvysílaná sdělení lze označit za autorské reprezentace toho, jak byla ve vybraném zdroji reprezentována daná událost/téma. Atribut „důležitost události/tématu“ je pochopitelně velmi volatilní a do značné míry subjektivní kategorie, nicméně lze předpokládat, že ve společnosti existuje jistá míra shody na připisování/vnímání některých

prostoru, který je tomuto pořadu věnován, je pochopitelné, že tento extrémně fragmentární mnohonásobný a mnohastupňový výběr, na jehož základě vzniká obsah zkoumané relace, bude vždy subjektivním a bude jej tedy možno ve vztahu k požadavkům vyplývajícím z LER považovat z jeho podstaty za problematický.⁴⁸ A je to právě princip vícenásobného výběru, který zodpovědnost za prezentovaný obsah deleguje na autory pořadu/stanici ČRo, přestože jde o citace/parafráze z jiných zdrojů, neboť to co a z jakých zdrojů je vybráno a jak je to prezentováno je výhradně v kompetenci ČRo. Zjištění analýzy nastíněnou principiální problematičností formátu pořadu prakticky ve všech aspektech potvrzují.

Za příspěvek, který by bylo možno v mnoha ohledech považovat za konzistentní jak s LER (ale i obecnějšími sebedeklarovanými principy a zásadami tzv. seriózní žurnalistiky), tak s předpokládatelnými očekáváními posluchačů ve vztahu ke statusu dané stanice (a dost možná i ve vztahu k danému formátu) lze označit příspěvek zpracovaný formou telefonátu jednoho ze zahraničních zpravodajů:

Příklad 1: 13/1 – relace v 7 – 8 a 8 – 9

MOD (Renata Kropáčková): *Polská opozice skončila několikátýdenní protest v Sejmu, tedy dolní komoře parlamentu. Poslanci Občanské platformy protestovali proti údajně protiprávnímu hlasování o rozpočtu. Někteří opoziční poslanci prý nestihli nebo nemohli hlasovat. Včera ale přestali blokovat jednání Sejmu a rozpočet čeká už jen na podpis prezidenta Andrzeje Dudy. Do Varšavy teď zdravím zpravodaje Českého rozhlasu Víta Pohanku, dobré ráno.*

RED (Vít Pohanka): *Dobré ráno.*

MOD: *Během protestů se, Vítku, mluvilo i o parlamentní krizi. Co o jejím výsledku tedy píší polští komentátoři?*

RED: **Tak záleží samozřejmě na tom, kam se podíváme, do kterých novin nebo na které servery.** *Provládní média, jako je třeba Gazeta Polska nebo internetový server V Polityce i o jasné porážce opozice. Nepochybným vítězem je podle nich předseda strany Právo a spravedlnost Jaroslav Kaczyński na opačné straně té pomyslné mediální krajiny je ale třeba proopoziční Gazeta Wyborcza, v jejím dnešním hlavním komentáři se dočteme, že v Polsku zaniká demokracie. I jeho komentátor, tedy komentátor tohoto listu ale připouští, že to hlavní, tedy boj o rozpočet, opozice jednoznačně prohrála. Ale zmiňuje přinejmenším jedno dílčí vítězství, do Sejmu můžou na galerii volně novináři, tak jako dřív, a to byl vlastně před Vánoci ten prapůvodní důvod opozičního protestu.*

událostí jako důležitých, jiných méně například na základě kombinace atributů geografické blízkosti, míry potenciálního ovlivnění členů dané společnosti atd.

⁴⁸ Tímto není míněno, aby byl pořad zrušen, ale spíše že by bylo vhodné stanovit a pro posluchače deklarovat transparentní kritéria výběru reprezentovaných událostí včetně kritérií způsobu jejich reprezentace (některé z možných principů jsou zmíněny v závěrečné pasáži kvalitativní části analýzy).

MOD: *Velké problémy má ovšem i neparlamentní výbor na obranu demokracie. Jeho lídr a hlavní organizátor protivládních protestů Mateusz Kijowsky prý vydělával na sbírkách, které měly pomáhat protesty organizovat. O co přesně jde?*

RED: *S touhle kauzou před několika dny přišel deník Rzeczpospolita nebo na ni přišel. Jde o to, že firma Mateusze Kijowskeho MKM Studio si nechala platit za internetové služby právě od výboru na ochranu demokracie. Nejdřív tu mělo jít asi o 90 tisíc zlotých, podle informací z dnešního rána, to bylo ještě víc, asi 120 tisíc zlotých, v přepočtu asi tři čtvrtě milionu korun českých. Mateusz Kijowsky dřív popíral, že by na organizaci těch protivládních protestů, kde je takovou nejviditelnější tvář, jakkoliv vydělával, tím si ale, jak se říká, hezky podřízl větev sám pod sebou, protože teď to působí, že je to přesně naopak, a že jeho motivací není ani tak ten protest proti ohrožení demokracie, ale spíš ty peníze. To ho samozřejmě v očích mnoha lidí velmi diskredituje a polská média žijí touhle kauzou, se kterou přišel deník Rzeczpospolita už vlastně od minulého víkendu.*

Přes možnost problematizování, do jaké míry jde o událost důležitou samu o sobě⁴⁹, relativní zevrubností její reprezentace⁵⁰ vyniká kontrast vůči následujícímu příkladu 2 („extraktu z Guardianu“). Současně je nutno zdůraznit, že takto vystavěná reprezentace události/tématu (tedy příspěvek strukturovaný v kontextu reprezentace v „provládních“ i „opozičních“ periodikách), je jedinou za celé sledované období. Tento příklad (1) je zřetelnou ukázkou, že takovýto postup je možný a o to více akcentuje jednostrannost, nevyváženost, zaujatost či arbitrarnost všech ostatních příspěvků v dané relaci a implikuje tak otázku, proč tomu tak není v případě reprezentace ostatních událostí/témat (obzvláště těch, jimž je věnován nadstandardní prostor a lze je vnímat jako nadreprezentované, například příspěvky spojené s Donaldem Trumpem).

Popisu kvalitativní analýzou zjištěných obecnějších charakteristik relace *Čtení ze zahraničního tisku* je nutno předřadit ilustraci konkrétního způsobu práce se zdroji v dané relaci, protože pro většinu dále uvedených příkladů představuje logicko-argumentační optiku zdůvodnění popisu obecnějších charakteristik.

Jak již bylo zmíněno výše, vzhledem k omezenému prostoru relace a tím i velmi omezeného prostoru věnovaného jednotlivým příspěvkům musí jejich autoři z více či méně rozsáhlých textů vybrat a vytvořit relativně krátkou výpověď (často v podobě 2–3 vět, ze zdrojového textu, jehož rozsah je řádově větší – viz následující příklad), která by měla představovat hlavní

⁴⁹ Volbu dané události relativně legitimizuje teze rozhovoru k tomu, o čem v daném dnu píše polská média.

⁵⁰ Uvedený příklad rozhovoru je zkrácen pouze na část o dané události. Po ní následuje ještě příspěvek o malých pivovarech a spotřebě piva v Polsku ve srovnání s ČR, který zde není zařazen z důvodů rozsahu příkladu. Nicméně i ten je více než dvakrát rozsáhlejší než zmíněný „extrakt z Guardianu“ a kontrast ještě více umocňuje.

myšlenku/myšlenky zdrojového textu. Takový postup je pochopitelně velmi náročný (zejména u argumentačně strukturovanějších textů je) a je zřejmé, že výběr „podstatných tezí“ ze zdrojového textu bude v mnoha případech výsledkem subjektivního rozhodnutí autora výsledné podoby příspěvku. Při této formě „převyprávění“ zdrojového sdělení nutně hrozí riziko zkreslení, či sémantického posunu ve významu původního textu. Analýza několika náhodně vybraných textů tuto skutečnost potvrdila a její povahu lze ilustrovat následujícím příkladem:

Příklad 2: 3/1 (příspěvek ČRo)

Britský Guardian připomíná, že tento měsíc uplyne šest let od začátku arabského jara. Ani po tak dlouhé době se ale situaci v mnoha zemích nepodařilo stabilizovat, mír je v nedohlednu. Arabský svět utrácí ročně 75 miliard dolarů za zbraně. Demokracii se ve většině států nepodařilo prosadit a obrovským problémem je i korupce, píše Guardian.

Vyznění tohoto „extraktu“ (pro odlišení obou textů bude v následující pasáži toto označení použito pro výslednou podobu příspěvku ČRo) ze zdrojového článku⁵¹ by mohlo být interpretováno⁵², že příčinami stále problematické situace „mnoha zemí“ (v Guardianu jsou konkretizovány a zmíněny v kontrastu s Tuniskem) jsou samy tyto země a jejich chování (utrácí značnou sumu za zbraně, panuje v nich korupce). Zdrojový článek je však jak v popisu situace, tak v promýšlení příčin stavu mnohem „plastičtější“ a jeho vyznění do značné míry předkládá jiné vysvětlení a především reprezentuje jiné téma (!).

Překvapující je vyznění extraktu i s ohledem na názorovou orientaci zdrojového listu (který například v rámci tzv. uprchlické krize velmi zevrubně informoval o jejích příčinách, podílu tzv. západního světa na ní, v případě palestinsko-izraelského konfliktu je na rozdíl od většiny mainstreamových médií vůči izraelským krokům výrazně kritičtější atd.).

Je ovšem nutno zdůraznit, že výstavba narativu „extraktu“ neuvádí, že shrnuje „hlavní“ nebo „klíčovou“ myšlenku zdrojového článku, a je tedy pravda, že zmiňované teze jsou v Guardianu skutečně uvedeny. Lze ale na druhou stranu předpokládat, že posluchači budou očekávat ne dvě z několika méně podstatných tezí, ale spíše klíčovou myšlenku článku. Zjednodušeně by ji bylo možno převzít z názvu a perexu zdrojového textu, který je vystaven v souladu s rutiny výstavby žurnalistických textů a lze jej označit za relativně zobecňující smysl textu.

Titulek: *The Guardian view on the Arab spring: it could happen again*

Perex: *The Arab world is home to 5% of the global population, but accounts for half of all terrorist attacks. With poverty outpacing the growth in numbers of young people and democracy crushed, a revolt could re-emerge*

⁵¹ Zdrojový článek (The Guardian view on the Arab spring: it could happen again Dostupné z: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2017/jan/02/the-guardian-view-on-the-arab-spring-it-could-happen-again>) byl vyhledán na základě kombinace co nejvíce klíčových slov z extraktu prezentovaného ve zkoumané relaci. Vzhledem k tomu, že v žádném z vydání Guardianu za prosinec a začátek ledna nebyla v žádném jiném článku dohledána jejich kombinace, lze se domnívat, že jde o zdrojový text.

⁵² Interpretace pochopitelně nebude nikdy jediná správná, nicméně krátkost a způsob selekce z tezí zdroje použitý v tomto příkladu repertoár potenciálně přijatelných (tzv. ekonomických interpretací (Eco 2004)) značně limituje.

Je zřejmé, že jak samotný titulek, tak perex zdrojového textu Guardianu generují podstatně odlišnou interpretaci než výše uvedený extrakt ČRo. Stejně tak fakta, která jsou obsahem extraktu, představují jak z hlediska smyslu zdrojového textu, tak z hlediska významu pro jeho výstavbu vedlejší/doplňkové teze.

Událost/téma textu: *možnost opakování se tzv. arabského jara.*

Klíčový smysl (shrnutý v perexu): *v arabském světě žije 5% světové populace, ale odehrává se zde polovina teroristických útoků. Spolu s chudobou zasahující stále větší počet mladých lidí a zhroucením demokracie se může revoluce opakovat.*

Zdrojový text: (teze prezentované v „extraktu“ ČRo jsou v textu převzatém z Guardianu zvýrazněny orámováním a mezi jednotlivými odstavci je odsazeně vpravo doplněna jejich stručná charakteristika).

The Guardian view on the Arab spring: it could happen again

shrnutí obsahu textu (perex)

The Arab world is home to 5% of the global population, but accounts for half of all terrorist attacks. With poverty outpacing the growth in numbers of young people and democracy crushed, a revolt could re-emerge

popis tehdejší situace, příčin vzniku událostí jejich konsekvence

This month marks six years since the beginning of the Arab spring, a series of events that were meant to be a major turning point in the modern Middle East. It was the self-immolation of a Tunisian street vendor and his death on 4 January that initiated a revolutionary year. The subsequent protests energised ordinary Arabs, who recovered, it seemed, a popular self-confidence diminished by six decades of autocracy. The Arab street was honoured for its people's courage and determination, inspiring movements across the world. Protesters did not just voice their complaints, it was said, they changed the world. Four Arab leaders fell. Yet six short years on those dreams are now in tatters.

popis následného vývoje a aktuálních důsledků v různých zemích

In Egypt, the most populous Arab nation, a counter-revolution has returned a military dictatorship. Much of Libya and Yemen is reduced to rubble in a war where outside powers are the principal actors, prepared to fight until the last local is dead. Syria is in ruins, stained by rivers of blood. The sole democratic success was Tunisia, which did see a peaceful transition from authoritarian rule to elective government. The main Islamist party won power and last year declared it would end all of its cultural and religious activities to focus only on politics – becoming a Muslim democratic party, rather like its western Christian counterparts. But every silver lining has a cloud: Tunisians make up the largest number of foreign fighters in the ranks of Islamic State.

nástin podobnosti aktuální situace s tehdejší, další fakta (poměr populace Středního východu vůči podílu teroristických útoků, počtu válečných obětí a

uprchlíků, růst podílu populace mladých ve srovnání s růstem nezaměstnanosti/chudoby/ marginalizace)

The underlying reasons for revolt have not gone away. In many ways the conditions today are even more explosive than in 2011. The Arab state is in crisis almost everywhere: plunging oil prices have holed Saudi's economy; Egypt's flawed leadership has created crisis after crisis. The desperate men and women leaving for Europe want a better life than that found at home. According to the UN's Arab Development Report – the first since the Arab spring erupted – the Middle East is home to only 5% of the world's population, but accounts for 45% of the world's terrorism, 68% of its battle-related deaths and 58% of its refugees. This at a time, the UN warns, when the population of young Arabs exceeds 100 million and is growing fast – but not as fast as rates of unemployment, poverty and marginalisation.

nástin rizik a další rizikové faktory (výdaje na nákup zbraní, korupce, plýtvání zdroji)

The rise of the largest, best-educated and most highly urbanised generation of young people in the region's history – far more pious than their peers in other parts of the world – looks like a destabilising force. The response in the region has been a crackdown: crushing dissent, but not addressing the reasons why it exists. Small wonder the UN warns of an “accumulation of demands and their re-emergence more violently”. The reasons for another cycle of protest are obvious. The Arab world bristles with swords not ploughs, spending \$75bn a year on arms in the past quarter of a century. A hereditary elite hoards power. Business is undergirded by “wasta”, the Arabic for connections. Corruption has resulted in the waste of vast resources: the UN says about \$1tn has been pilfered over half a century. This could have been invested in creating jobs and improving basic services. The thinking that shuts out challengers to the status quo needs to be dispensed with.

nástin možných důsledků a jejich argumentace

In politics the dangers are clear. If there are no mechanisms for participation and accountability which allow for peaceful protest, then the disgruntled may explore direct, violent actions. In the Arab world this requires an insight into political Islam. The Sunni world is dealing with a psychology of anxiety. A people sharing a rich cultural, religious and linguistic heritage, the Arab world's largest ethnic group has seen its great cities fall to rivals: Mosul, Aleppo, Jerusalem, Baghdad and Damascus. In the geopolitics, recent events have exposed how Arabs have once again become pawns on the chess board. The landmark resolution at the UN demanding a halt to all Israeli settlement in the occupied territories was not presented by an Arab nation. In Syria, a peace plan was delivered not by a Sunni Arab power, but by Russia, Iran and Turkey. The arrival of Donald Trump in the White House will allow Arab despondency to be dismissed. Theresa May's ill-judged jab at US Secretary of State John Kerry for a speech criticising Israel was a move in this direction. Mrs May, who refused to follow the Obama administration in blocking arms exports to Saudi Arabia after civilians were bombed, is more interested in defence sales than the well-springs of democracy in the Arab world. This is a mistake: those cut off from changing their own societies by democratic means may turn their anger inwards – or outwards.

Analýza zkoumaného souboru jako celku ukázala, že v rámci zkoumaného období není možno v celku reprezentace jednotlivých událostí/témat⁵³, zemí a způsobu jejich narativizace vysledovat žádný signifikantní systematický princip jejich selekce. Celková skladba pořadu z hlediska zastoupení jednotlivých médií (coby zdrojů), událostí/témat, stejně jako reprezentovaných zemí, je arbitrární a pravděpodobně odráží především subjektivní rozhodnutí jednotlivých autorů, případně dostupnost⁵⁴ odkazovaných zdrojů. Tato skutečnost však neznamená, že zkoumaný soubor nevykazuje žádné signifikantní charakteristiky. Naopak, právě v důsledku vysoké míry zjevné arbitrárnosti skladby pořadu o to více vynikají některé z opakujících se charakteristik ve výběru událostí, ve výběru zdrojů a také způsobu jejich reprezentace.

Ve sledovaném období je možno identifikovat dva dominantní atributy (vybraných a reprezentovaných) událostí, stejně jako ve způsobu jejich reprezentace. Oba patří mezi základní, a do značné míry spolu navzájem propojené, mediální rutiny⁵⁵, a to selekce reprezentovaných událostí/témat a způsob jejich reprezentace v souladu s:

1. vybranými tzv. **zpravodajskými hodnotami**, tedy rutinizovanými způsoby výběru událostí na základě atributů těchto událostí.⁵⁶ Je nutno připomenout, že nejde o normativní koncept popisující jaké atributy má událost naplňovat, aby byla považována za zásadní, důležitou apod., ale o reflexivní popis rutinizace ve výběru témat událostí, které novináři do značné míry používají nereflexivně a automaticky, což konsekvantně stereotypizuje výslednou podobu obrazu světa. Zde je ovšem nutné zdůraznit, že tento princip zpravodajských hodnot není možné v rámci zkoumaného období označit za zcela univerzální, protože zkoumaný vzorek obsahuje celou řadu příspěvků o událostech, které s ním nekorespondují zcela jednoznačně⁵⁷ a nezanedbatelný podíl reprezentovaných událostí/témat nenese jednoznačné charakteristiky konsonantní s principy zpravodajských hodnot. Tato skutečnost posiluje možnou interpretaci, že výsledná podoba pořadu (přinejmenším ve zkoumaném období)

⁵³ Toto označení má zdůraznit, že ne všechny reprezentace lze vztáhnout ke konkrétním událostem, ale často jde o jevy abstraktní či časově neurčené povahy a reprezentováno je tak téma, nikoliv konkrétní událost (viz například reprezentace typu „... zatímco politické strany zbohatnou, lidé budou pravděpodobně letos chudší než byli loni a budou muset více pracovat, nebo děle přinejmenším.“ /2. 1. / - samotnou událostí je sice přijetí zákonů, ale podstatnou část její reprezentace představuje téma „chudoby“, „antagonismus mezi privilegovanými a zbytkem společnosti“ atd.)

⁵⁴ Vzhledem ke skutečnosti, že značná část médií (od globálních až po lokální, včetně tzv. prestižních) je dostupná i v online verzích, zmíněná „dostupnost“ není významnějším limitujícím faktorem výběru a dominantním bude pravděpodobně princip subjektivního rozhodnutí autora/ů.

⁵⁵ Viz například Tuchmanová 1978.

⁵⁶ Viz například Lippmann 1922, Galtung – Rugeová 1973.

⁵⁷ V rámci souboru byly prezentovány i příspěvky, které měly charakter spíše zajímavostí bez zjevnějších vazeb na askripci hodnoty důležitosti apod. – viz například příspěvek o žalobě namibijských etnických skupin (příklad 23).

je založena na aktuálních subjektivních rozhodnutích autorů a výsledkem je tak „mozaikovitý“ soubor arbitrárně vybraných a arbitrárně reprezentovaných událostí.⁵⁸

2. **respektování/re-produkování ideologického rámce vlastního systému**⁵⁹ zejména na principu distinkce my-oni extendovaného většinou do podoby tzv. ideologického čtverce (van Dijk 1998) jak prostřednictvím výběru, tak způsobu reprezentace konkrétních událostí. Tyto aspekty/atributy patří mezi příznačné rysy zkoumaného souboru a proto budou v následujících pasážích popsány podrobněji.

V obecnějším pohledu pořad reprezentuje svět odlišně ve třech proporcionálně, strukturálně, tematicky a narativně vystavěných vrstvách/oblastech na principu opozice „my“ ([1], „náš demokratický, svobodný, liberální atd. svět“) vs. „oni“ ([2], „nesvobodný, fanatický, nebezpečný, ohrožující atd. svět“).⁶⁰ Zbývající a de facto nereprezentovanou [3] vrstvu/oblast tvoří převážně země tzv. III. světa.⁶¹ V mnoha ohledech tak v základních konturách stereotypizovaně kopíruje a současně tak i reprodukuje geopolitickou strukturu světa.

Ad [1] „Náš“ svět

Události/témata z této oblasti světa⁶² ve zkoumané relaci jednoznačně dominují jak četností, tak proporcionalitou (v mnoha případech reprezentována ve srovnání s reprezentací událostí/témat ze zbývajících dvou oblastí relativně detailně – viz následující příklad 3⁶³, nebo i výše uvedený příklad 1). Značný podíl reprezentací je věnován událostem/tématům, které lze označit za „významem spíše marginální“ (v následujícím příkladu například „záměr pařížské starostky“).

⁵⁸ Zde je ovšem možno uvést, že ve větší či menší míře jde o bazální princip skladby zpravodajství per se (a stanici od stanice, pořad od pořadu se liší jen v míře a signifikanci této arbitrárnosti).

⁵⁹ Toto označení není míněno negativně či pejorativně apod. – pracuje se sociálněvědním konceptem ideologie, který vychází z ideologické zakotvenosti jakéhokoliv společenského systému. Média pak představují jeden z prvků (či například subsystémů – viz například funkcionalistické koncepce společnosti) společenského systému a jako taková se musejí podílet na jeho fungování, mj. tím, že „respektují“ a současně i reprodukuje stávající ideologické rámce.

⁶⁰ Viz také dále.

⁶¹ Toto metaforické označení/rozlišení je pouze „instrumentální“ pro výkladový rámec této části analýzy (nekategorizuje svět, ale naopak je reflexivně odvozeno ze signifikantně odlišných způsobů reprezentace různých zemí). Proto se také zde použité členění nekryje s mnoha obdobnými a obecně používanými klasifikacemi např. na země I. – III. světa apod.

⁶² Dominantně lze do této skupiny zařadit především země tzv. I. světa (viz mapa č. 1 výše) a státy s obdobným politickým uspořádáním/systémem (např. Ukrajinu), sdělení o těchto zemích se ovšem ve zkoumaném vzorku vyskytovala jen velmi ojediněle.

⁶³ Tématu francouzských „primárek“ a průběhu předvolebních debat atd. je věnováno i několik relativně rozsáhlých příspěvků v dalších dnech.

Příklad 3: 9/1 relace v 7 – 8 a část i 8 – 9⁶⁴

MOD (Renata Kropáčková): *No a do Francie, o které byla řeč i v předchozích minutách, se teď vypravíme prostřednictvím novin. Kromě domácích témat, mezi která patří příprava na televizní debatu socialistických kandidátů na prezidenta, se francouzský tisk věnuje i zahraničí, zaujala ho především blížící se inaugurace zvoleného amerického prezidenta Donalda Trumpa. Na tyto i další témata se podíváme blíže s naším zpravodajem v Paříži Janem Šmídem, dobré ráno?*

RED (Jan Šmíd): *Přeji Vám hezké ráno.*

MOD: *Co tedy píší francouzské deníky o chystaném klání socialistů?*

RED: *Hm, píší to, že tento týden se chystá první televizní debata, že v druhé polovině měsíce proběhnou tedy primárky socialistů a že ty průzkumy jsou poměrně překvapivé, protože, hm, to ukazuje nebo ukazují, že Manuel Valls, který je považován za velkého favorita, by ve druhém kole prohrál, prohrál by s Arnaudem Montebourgem, což samozřejmě mnohé socialisty zaskočilo, protože předpokládají, že právě Valls by se měl utkat s Françoisem Fallonem v tom klasickém souboji pravice a levice, ale naznačuje to, že ty primárky mohou být nevyzpytatelné, navíc deníky poukazují na to, že zcela úplně neodráží to politické spektrum, protože někteří kandidáti odmítli se primárek zúčastnit, jako je třeba Emmanuel Macron, a půjdou po své vlastní linii. Takže to bude ještě zajímavé.*

(...)

MOD: *A teď zpátky do Paříže, na závěr už jenom prosím krátce, jak francouzské listy hodnotí plán starostky dostat z francouzské metropole auta?*

RED: *Je to velmi kontroverzní a velmi komentované téma, protože starostka Anne Hidalgo vlastně zakázala provoz na důležitých tepnách kolem Seiny, tím vyvolala hněv především lidí, kteří do Paříže dojíždějí z okolí, ale její plány jdou ještě dál, chystá se rekonstrukce známé ulice Rue de Rivoli a vypadá to, že to, co si starostka umanula, to znamená, že zbaví centrum Paříže aut, tak by se jí mohlo podařit, samozřejmě je to téma, které tady vzbuzuje velkou pozornost a názor na to není úplně jednoznačný.*

MOD: *Hm. Nejen asi v Paříži. Tolik tedy francouzské listy, kterými jsme prošli s naším zpravodajem Janem Šmídem, díky, na slyšenou.*

RED: *Na slyšenou.*

Charakteristickým rysem reprezentací jednotlivých událostí/témat z této oblasti světa je, že jsou založeny dominantně na neutrální výstavbě narativu, bez intenzivního užívání sémantických implikací atd. (zejména ve srovnání s reprezentacemi zbývajících oblastí)⁶⁵.

Je také nutno zdůraznit, že „opozice“ vůči zbývajícím oblastem není vystavěna nijak explicitně (například prostřednictvím „pozitivní reprezentace“, nadreprezentace „pozitivních“ událostí/témat), ale má mnohem subtilnější povahu. V souladu se zpravodajskými rutinami i v rámci reprezentace našeho světa dominují spíše „problematické události/témata“, na rozdíl od zbývajících oblastí světa jde především o „marginální problémy a epifenomény“ (viz

⁶⁴ V příkladu je ponechána i pasáž věnovaná plánům pařížské starostky, která je odkazována dále.

⁶⁵ Tato charakteristika ovšem neplatí obecně – i v případě některých událostí/témat „našeho světa“ lze ve výstavbě narativu najít užívání specifických stylistických prvků, rétorických figur/tropů apod. – viz příklad 6.

příklad 4), selhání či aktivity jednotlivců (viz příklady 5 a 6)⁶⁶ případně události/témata „neutrální povahy“ (viz příklad 7 a závěrečná pasáž příkladu 3). Ve výsledku tak vytvářejí reprezentaci „našeho světa“ jako oblasti, která má své problémy, ale naprostá většina z nich je významově marginální (příklad 5 a 6), řešitelná (či již je řešena – příklad 5).

Příklad 4: 14/1 relace 8 – 9

MOD1: *List Berliner Zeitung upozorňuje na bezpečnostní problém v případě, že by v německé metropoli došlo k dalšímu teroristickému útoku. Pohotovostní jednotky policie by totiž podle pátečního interního nařízení musely v takovém případě nejdřív zajet do ulice Klubstasse a vyzvednout si tam 20 neprůstřelných vest.*

MOD2: *Vedení policie totiž nechce, policisté působili na ulici příliš bojovým dojmem, a proto ve službě vesty nosit nemají. Jejich optická nenápadnost by prý negativně působila na veřejnosti. Nařízení vyvolalo mezi berlínskými policisty značné rozhořčení. Namítají, že šílení střelci a teroristé s vražděním nepočkají, než si pár vybraných mužů zákona stihne před celé město dojet pro vesty.*

Příklad 5: 3/1 relace 6 – 7

MOD1: *Další téma – policie začala vyšetřovat izraelského premiéra Benjamina Netanjahua kvůli podezření, že přijímal nelegální dary, to píše deník Jerusalem Post. Vyšetřovatelé přijeli do Netanjahuovy rezidence v Jeruzalémě.*

MOD2: *Izraelský premiér čelí podezření, že mu údajně izraelští i zahraniční podnikatelé nabízeli dary v hodnotě stovek tisíc šekelů, což jsou v přepočtu miliony korun. Pokud by se podezření potvrdilo, mohli by ho obvinít ze zneužití důvěry státního úředníka. Netanjahu ale veškerá obvinění odmítá, dodává Jerusalem Post.*

Příklad 6: 6/1 relace 6 – 7

MOD1: *Německý Handelsblatt věnuje obsáhlou pozornost osobnosti rakouského ministra zahraničí Sebastiana Kurze, který podle něj, nevynechá žádnou příležitost k tomu, aby slovně napadl cizí vlády. Jde mu přitom ale jen o sebe samého.*

MOD2: *Kurz se stal miláčkem médií a libuje si v sebe prezentaci. Naposledy na východní Ukrajině, kam nedostudovaný právník, přiletěl rozvrzanou vojenskou helikoptérou a nechal se vyfotit před vypáleným domem, jak v neprůstřelné vestě státnicky hledí do dále. To je obrázek přesně podle jeho gusta, kritizuje deník.*

MOD1: *Handelsblatt dodává, že rakouský ministr chtěl svou návštěvu, jako letošní čerstvý předseda Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, vyslat signál, že se hodlá zaměřit právě na Ukrajinský konflikt. Jeho návštěva přitom nepřinesla žádný politický pokrok.*

⁶⁶ Zajímavým aspektem je i další odlišnost mezi „námi“ a „zbytkem světa“ v případě ekvivalentních událostí. Zatímco zmíněné selhání a aktivity jednotlivců v rámci „našeho světa“ jsou reprezentovány převážně coby postihování těchto selhání či nevhodných aktivit (viz např. příklad 5) a implikují spravedlnost, trest apod., který tyto události v našem světě provází, ekvivalentní události „zbytku světa“ jsou reprezentovány pouze jako dějící se (bez odpovídající reakce, trestu apod. – viz příklad 24). Mezi „selhání“, rizika, aktivity atd. jednotlivců „naší“ oblasti lze zařadit i dominantně reprezentovanou událost/téma celého období – reprezentaci Donalda Trumpa – viz pasáže dále.

MOD2: *Neutrální Rakousko se vždy prezentovalo jako budovatel mostu mezi Východem a Západem. Kurzovy přehmaty od nástupu do funkce na podzim roku 2013 ale tuto historickou úlohu tak výrazně poškodily, že mu roli prostředníka už nikdo nevěří, píše Handelsblatt v článku pod titulem „Talentovaný pan Kurz“.*

Příklad 7: 10/1 relace 8 – 9

MOD1: *Švýcarský Neue Zürcher Zeitung si všímá nové strategie amerického čokoládového gigantu Mars, který za více než 9 miliard \$ koupí společnost VCA. Ta provozuje ve Spojených státech a Kanadě na 800 zvířecích klinik.*

MOD2: *Deník připomíná, že Mars je, vedle známých čokoládových tyčinek a žvýkaček, také druhým největším americkým výrobcem krmiva pro domácí mazlíčky, po společnosti Nestle. Prodej sladkostí ve Spojených státech stagnuje a pro Mars nová akvizice znamená historický obrat.*

MOD1: *Koupí společnosti VCA totiž bude zvířecí segment koncernu tvořit většinu z celkového obratu, který dosud činil kolem 35 miliard \$. Odvracení tradičního výrobce od cukrovinek by mělo být varováním pro všechny ostatní producenty sladkostí a limonád, píše švýcarský list.*

MOD2: *Britský Financial Times upřesňuje, že VCA je sice největší americký poskytovatel veterinárních služeb, nicméně jde o zlomek všech zvířecích klinik v Severní Americe, kterých je zde na 24 000. Převzetím firmy ale Mars získává i její referenční laboratoře, kterých využívá 17 000 severoamerických veterinárních klinik. Tolik Financial Times, tolik přehled zahraničního tisku.*

Pochopitelně by bylo možno (a relevantně) namítat, že některé z uvedených událostí/témat mohou mít dopady na dění v ČR a mohou být pro některé posluchače důležité atd. Ale i zde platí, že nejde o přehled událostí/témat, která nemohou mít tyto konsekvence, ale o poukázání na fakt, že mezi reprezentacemi jednotlivých oblastí světa lze identifikovat principiální a vysoce signifikantní disproporce (v počtu, rozsahu i způsobu reprezentace) mezi událostmi/tématy jednotlivých oblastí (což může být vnímáno jako problematické ve vztahu k LER). Tuto skutečnost ještě více akcentuje relativně čtená reprezentace událostí/témat, jejichž dopad si lze jen stěží představit (viz příklad 8)⁶⁷, či které mají v mnoha ohledech až obskurní charakter buď samy o sobě (viz příklad 9)⁶⁸ nebo způsobem jejich výběru a reprezentace (viz příklad 10)⁶⁹.

⁶⁷ Bez ohledu na důvod zařazení této události je otázkou, zda bude posluchačům pochopitelné, proč by měl být stíhán a trestán mluvčí vlády (tato skutečnost relevanci uvedení události tak ještě více relativizuje).

⁶⁸ U tohoto příkladu je zajímavá i skutečnost, že daná reprezentace představuje jedno z (pouze) tří témat, z nichž byla relace sestavena. Poněkud tristní se může jevit jedno z možných vysvětlení, proč byla právě tato událost zařazena mezi tři události reprezentované v dané relaci (přičemž první se týká teroristického útoku v istanbulském klubu se 40 oběťmi, druhá průběhu silvestrovských oslav v Kolíně tematizovaná k problematice imigrantů), a to, že zmiňovaný deník byl využit již jako zdroj prvního příspěvku.

⁶⁹ Z výstavby narace je zřejmé, že jde o inscenovaný (předem připravený) rozhovor. O to více není zřejmé, proč je veden rozhovor se zpravodajkou na Slovensku, aby ze slovenského listu sdělila detaily o nehodě autobusu, navíc maďarského a navíc v Itálii. Ještě více nepochopitelným se může jevit následující „odlehčení“ (bez ohledu na samu obskurnost reprezentované události), které je z „rakouských deníků“ ačkoli moderátorka se ptá na listy slovenské.

Příklad 8: 12/1 relace v 6 – 7

MOD1: *Ve výběru ze zahraničních médií se ještě přesuneme na jihozápad Evropy. El País připomíná, že před více než 2 lety občané Katalánska hlasovali v nezávazném referendu o nezávislosti na Španělsku. I přesto, že ústavní soud tehdy plebiscit zakázal, nyní má případ soudní dohru. Státní zástupci požadují devítiletý zákaz výkonu veřejné funkce pro Francesca Homse, tehdejšího mluvčího katalánské vlády.*

MOD2: *Současný poslanec za demokraty se podle informací El País bude před soudem hájit z vědomého porušení soudního nařízení. Deník připomíná, že Homs není jediný. Před soudem už vypovídal i bývalý katalánský premiér Artur Mas. Úspěch státních zástupců je ale, podle El País, nejistý. Homse chtějí stíhat jen 2 dny poté, co soud už rozhodl, že neexistují dostatečné důvody pro jeho obvinění.*

Příklad 9: 2/1 relace v 6 – 7

A ještě jednou rakouský Standard. Rakouské deníky hodnotí novoroční koncert vídeňských filharmoniků – především pak vystoupení 35 letého Gustava Dudamela – shodují se v tom, že nejmladšímu dirigentovi, jemuž kdy byla tato tradiční událost svěřena, lépe sedí rychlé skladby. Podle Standardu šlo o úctyhodný výkon nováčka, který si zapískal i na píšťalku, jinak ale od svých legráček raději upustil. No a s tím dnes odkládáme dnešní zahraniční tisk.

Příklad 10: 23/1 relace 7 – 8 (živý vstup zpravodajky na Slovensku)

(...)

MOD: *Tragický víkend má za sebou Maďarsko. Při nehodě maďarského školního autobusu v Itálii zemřelo 16 lidí. Mají k tomu dnes slovenské deníky nějaké nové informace?*

RED: *Tak Maďarsko na dnešní den vyhlásilo státní smutek, do země už se vrátila většina přeživších té tragédie, pouze ještě dva zranění zůstávají v péči lékařů v italské Veroně. Úřady zahájily identifikaci obětí, ta ale podle deníku Pravda potrvá nejméně několik dní, může to být i několik týdnů. Protože krátce poté, co autobus najel na dálnici do sloupu, začal hořet a většina obětí zahynula v plamenech, takže identifikace nebude vzhledem k stavu ostatků vůbec jednoduchá. Příčiny nehody zůstávají zatím neznámé, do Itálie už dorazili tři maďarští vyšetřovatelé. Tamní policie provedla prohlídku ve společnosti, která autobusovou dopravu zajišťovala a zabavila veškerou dokumentaci týkající se řidičů i stavu vozidel.*

MOD: *A abychom nekončili tak chmurně, máš, Pavlino, na závěr nějakou zajímavost ze slovenských novin?*

RED: *Tak tato konkrétně, kterou jsem vybrala, je z rakouských deníků. Vracejí se k takové víkendové kuriozitě a to sice ke krádeži tramvaje. Řidič, který obstarával vídeňskou linku číslo 60, si udělal od řízení krátkou pauzu a odskočil si na toaletu. Mezitím se někdo zmocnil jeho tramvaje, sedl si do řídicí kabiny a se strojem odjel. Popojel zhruba dvě stanice, a pak z tramvaje utekl. Policie už pachatele na místě nezastihla, nemá žádné informace o tom, kdo by to mohl být, ale většina deníků, včetně třeba listu Die Presse si pokládá otázku, jak se to mohlo vůbec pachateli podařit, protože řídit tramvaj není vůbec nic jednoduchého a člověk k tomu potřebuje mít speciální výcvik.*

MOD: *Tak třeba to byl nějaký zhrzený tramvaják. To už se asi nedozvíme. Tolik Pavlína Nečásková, naše zpravodajka na Slovensku. Díky za přehled tamního tisku, na slyšenou.*

RED: *Na slyšenou.*

Současně je však nutno zdůraznit, že reprezentace „našeho světa“ je v jednom aspektu vysoce ambivalentní. Je totiž na jedné straně složena z událostí/témat často jen epizodního rázu (viz příklady výše) s převažujícím neutrálním způsobem reprezentace, na straně druhé je však tvořena jednoznačně dominujícími (proporcionalitou jak ve smyslu četnosti, tak prostoru jim věnovaném) událostmi/tématy spojenými s osobou Donalda Trumpa, které byly zařazeny napříč zkoumaným obdobím, a které mají naopak diametrálně odlišný způsob výstavby reprezentace.

Ačkoliv je možno nadreprezentaci dění spojeného s Donaldem Trumpem legitimizovat odkazem na to, že dominuje zahraničním médiím a právě proto je tak často reprezentováno i v rámci sledované relace, lze ji vnímat i opačně – jako poměrně problematickou. Přestože jde o událost/téma, které je v souladu se zpravodajskými hodnotami, četnost a relativní zevrubnost její reprezentace lze vnímat jako do jisté míry nekonzistentní s posláním ČRo, protože právě taková dominance výraznou měrou omezuje prostor pro reprezentaci jiných událostí/temat z jiných zemí. Současně je ve většině případů citováno z amerických médií (pro něž toto téma z logiky věci představuje „středobod zájmu“) a reprodukce dominance tohoto tématu tak může vyvolávat zdání konvergence nikoliv jen k „tematickému mainstreamu“ (struktura a proporcionalitě tematické agendy) zahraničních médií jako takových, ale především médií amerických (tedy ještě omezenější).⁷⁰

Za ještě problematičtější lze označit způsob reprezentace dané události/tematu či reprezentace daného aktéra. V jistém smyslu se totiž paradoxně (protože jde o součást reprezentace „našeho světa“)⁷¹ zásadním způsobem odlišuje od výše popsaných charakteristik jiných událostí/temat i ve způsobu výstavby reprezentace. (Současně však potvrzuje jeden z výše zmíněných identifikovaných principů výstavby reprezentace událostí/temat „našeho světa“ odlišující jej od zbývajících dvou oblastí, totiž, že pochybení, negativní jevy atd. jsou v rámci „našeho světa“ reprezentovány jako selhání jednotlivců, nikoliv zemí, či politického systému apod.).

Ve zkoumaném období jednoznačně převažuje negativní reprezentace daného aktéra, stejně jako jeho aktivit a s ním spojených dalších osob. Tento charakter reprezentace je posilován prostřednictvím rétorických prvků a postupů (které lze identifikovat v případě reprezentace jiných událostí jen velmi ojediněle), a to zejména: využívání labellingu,

⁷⁰ Současně je nutno zohlednit zásadní skutečnost, že jsou odkazována privátní/komerční média a ČRo coby stanice veřejné služby tak v jistém smyslu reprodukuje dominující agendu komerčních médií.

⁷¹ Na druhou stranu negativní charakter výsledné podoby reprezentace je vztažen k jednomu konkrétnímu aktérovi a například ve srovnání s reprezentací „nepřítele“ (viz oblast dále) nejsou tyto negativní charakteristiky/aktivity/plány delegovány na danou zemi/stát (v naprosté většině reprezentací nejsou implikovaným problémem samotné USA, ale pouze Donald Trump či jeho spolupracovníci); naproti tomu konstruovaná reprezentace nepřítele [2] často pracuje s generalizací „Rusko...“ (viz příklady 21 a 22).

metaforických/metonymických apod. výrazových prvků a postupů (viz příklady 11 – 13), diskvalifikujících narativů (příklady 14 – 16) atd.

Příklad 11: 17/1 relace v 6 – 7

„...Odmítání této univerzalistické mise Spojených států tvoří jádro protiamerické ideologie, v Bílém domě přitom od pátku bude sedět prezident, který právě tuto ideologii v jejich hlavních bodech sdílí a prosazuje. Stoupenci transatlantické myšlenky ve Spojených státech a v Evropě stojí před bezprecedentní výzvou zachránit podstatu americké demokracie a z ní vycházejícího světového řádu před zkázou hrozící od úřadující americké vlády, uzavírá Die Welt.“

Příklad 12: 24/1 relace 8- 9

Donald Trump včera splnil jeden z předvolebních slibů a svým podpisem potvrdil americké odstoupení od transpacifické dohody o volném obchodu. USA Today zdůrazňuje, že Trumpova stopka znamená zavržení desítek let práce jeho předchůdců. TPP byla největší Americká šance rozšířit svůj vliv v Asii a naopak omezit vliv Číny, píše deník

Příklad 13: 20/1 relace 6 - 7

Přísahu dnes složí nejrušivější politická osobnost moderní historie, tak začíná text k hlavní události dnešního dne v britském deníku Guardian. Velký úkol podle něj stojí před Trumpem hned na samém začátku. Měl by v inaugurační řeči říct něco, co může začít léčit rozdělený národ a uklidnit celý svět zneklidněný Trumpovým prostořekým stylem. Nemáme představu, co ten člověk udělá, píše Guardian v titulku.

Deník připomíná, že podle průzkumů přichází do čela spojených států historicky nejméně oblíbený prezident a plutokrat. Nemají ho rádi hlavně američtí liberálové. Sám Trump na cestě do Bílého domu slíbil, že otřese poválečným liberálním pořádkem. Mnoho otázek se podle Guardianu vznáší nad temperamentem muže, který se chlubil osaháváním žen, který bojuje s celebritami na Twitteru a straší zahraniční partnery náladovým chováním a konfrontačními výroky.

Sloupkař deníku New York Times Nicholas Kristof porovnává osobnosti odcházejícího a přicházejícího prezidenta. Je jasné, komu dává přednost v komentáři nazvaném „Barack Obama chybí už teď.“ Konzervativci rádi zpochybňují Obamův politický odkaz, podle autora sloupku samozřejmě nezaslouženě, dokladem má být třeba rekordní období boomu nových pracovních míst v soukromém sektoru během Obamovy vlády.

Hlavní Obamovou devízou ale mělo být něco jiného, něco, co prý vyniká právě ve srovnání s Donaldem Trumpem. Komentátor má na mysli celkovou osobnost a schopnost být společenským vzorem. Na jednu miskou vah dává Kristof Trumpovy zbrklé a zlomyslné tweety s gramatickými chybami a na druhou Obamovu prozíravost, intelekt a obezřetnost.

Odlišnosti obou státníků rozebírá i Washington Post, kde se dočteme: Liší se diametrálně skoro ve všech ohledech. Nejvíce je to ale patrné v jejich přístupu k učení a vědění. Obama vystudoval Harvard, na univerzitě v Chicagu vystu vyučoval ústavní právo, napsal kritické paměti a mnohokrát mluvil o knihách nebo autorech důležitých pro jeho život. Donald Trump intelektuál není a podle deníku je na to hrdý. Sám v nedávném rozhovoru prohlásil, že má rád přehledné texty psané s odrážkami a že nepotřebuje číst 200 stran, pokud se dá sdělení převést na jedinou stranu.

Příklad 14: 12/1 relace v 8 – 9

Podle USA Today je těžké odmítnout ruský vliv na Trumpa, když se zvolený prezident více soustředí na kritiku Meryl Streepové než Vladimíra Putina.

Příklad 15: 23/1 relace v 6 – 7

Financial Times píše, že svůj první víkend v oválné pracovně strávil útoky na média, což je předzvěstí agresivního stylu jeho vládnutí.

...

i britský Guardian, podle něhož nás Spicer v podstatě žádá, abychom nevěřili vlastním očím.

...

V šestiminutovém vystoupení prezentoval stejnou zálibu v překrucování a lžích, jakou projevoval Trump během celé volební kampaně, píše Washington Post.

...

Die Presse píše, že kdo si před inaugurací dělal naděje na Trumpovu změnu k lepšímu, může je po prvním vystoupení zase pohřbít

...

Na Trumpovu stranu se naopak staví ruský list Izvestija. Donald Trump v Bílém domě, demokrat proti liberálům

Příklad 16: 26/1 relace 8 – 9

Komentář v britském Guardianu se zamýšlí nad osobností Donalda Trumpa a tvrdí, že pokud mu chce člověk porozumět, měl by se podívat na diktátory starověkého Říma. Nový americký prezident působí jako silný muž, tedy ten nejsilnější. Komentář Trumpa přirovnává k římským císařům, jako byl Commodus, Caligula nebo Nero.

Tvrdí dokonce, že Donald Trump může ohrozit celý systém Spojených států. Konkrétně Guardian píše, a teď cituji: „Nemusíte být Hitler, abyste ohrozil demokracii a mír. Každý tyran je jiný. Některý je bláznivý, jiný špatný, hloupý nebo nemocný. Jedno je ale spojuje. Jsou to osobnosti, které nemají zábrany a bývají výstřední. A takový je i v pořadí 45. prezident Spojených států.“ konec citace, dočtete se v komentáři otištěném v britském Guardianu.

Ad [2] „Jejich“ svět

Reprezentace zemí spadajících do této oblasti je v naprosté většině případů vystavěna výrazně odlišně od reprezentace „nás“ (světa euro/amerického) – opozice je založena jak na specifickém výběru událostí/témat, tak na odlišném způsobu jejich reprezentace, a to v širokém spektru parametrů, od využívání specifických narativizačních postupů až po specifické zdrojování.

Z tematického hlediska jednoznačně dominují „negativní události/témata“⁷² a nejčastěji zmiňovanou zemi, která způsobem výstavby reprezentace spadá do kategorie „oni“,

⁷² Ačkoliv lze tuto charakteristikou označit mnoho dalších reprezentovaných událostí/témat i z jiných zemí, v jejich případě není negativní valence přítomna „univerzálně“ (viz například značně zevrubnou, relativně neutrálně narativizovanou reprezentaci události v příspěvku o „francouzských primárkách“ – příklad 3).

představuje v rámci zkoumaného období Rusko.⁷³ Ačkoliv je počet zmínek o této zemi proporcionálně relativně vysoký (Rusko bylo zmíněno v 16 % příspěvků *Četby ze zahraničního tisku*) naprostá většina z nich má „kontextuální povahu“ – netýká se tedy reprezentací událostí/témat, které se odehrály v Rusku, ale je zmiňováno (bezvýhradně negativně) v reprezentaci událostí/témat z jiných zemích, především USA.⁷⁴

Stejně tak lze za negativní považovat jak povahou, tak výstavbou narativu i čtyři události, které lze lokalizovat do této země, přičemž tři z nich jsou navíc prezentovány v rámci jednoho příspěvku⁷⁵: změny zákonů (restrikce prodeje tekutin s obsahem lihu, změna financování politických stran, změna věku vstupu do důchodu); druhý příspěvek (13/1) se týká zmírnění trestů za domácí násilí.

Takřka všechny ostatní příspěvky (s výjimkou příspěvku o tom, že do Davosu pojedou vicepremiér a excerptů ze dvou komentářů z ruských periodik) byly tematizovány ve vztahu k USA (hackerské útoky, ovlivňování prezidentských voleb, zprávy amerických tajných služeb, vliv Ruska na Donalda Trumpa). Spojuje je skutečnost, že v podstatě nejde o reprezentaci reálných událostí, ale reprodukci „mínění“, „domněnek“ „spekulací“ atd. Zde je nutno zdůraznit, že analogický způsob reprezentace „našeho světa“ nebyl identifikován ani jednou, zatímco problematický atribut daného tématu je v případě reprezentace Ruska dokonce explicitně zmíněn:

Příklad 17: 11/1 relace v 8-9

*„ohledně možného ruského ovlivňování voleb, protože podle **nepotvrzených** zpráv v amerických médiích na něj – tedy na Donalda Trumpa – má Rusko kompromitující informace. ...**Tak je to v podstatě bomba, která prosvístěla americkými médii v posledních pár hodinách. Ty informace má k dispozici i samotný Donald Trump, a také prezident Barack Obama. Oběma je podle amerických médií už minulý týden předložily americké zpravodajské služby, přestože ty zprávy nejsou ověřené**“*

Příklad 18: 16/1 relace v 7 – 8

MOD: *Martine **ještě k jednomu hodně důležitému tématu.** Podle nezávislého listu Novaja Gazeta se **prý** Rusko připravuje na zahájení pozemní operace v Sýrii. Z čeho Novaja Gazeta vychází?*

RED: *No, **zatím nejde o nic potvrzeného.** Novaja Gazeta přináší pouze **jakési nepřímé důkazy** o přípravách na **možnou** pozemní operaci ruské armády. Konkrétně opublikovala brožuru, kterou jí zaslaly neznámé zdroje – brožuru vydanou podle všeho syrskou vládní armádou ... připomněla Novaja Gazeta a **vyvodila** z toho, **že možná tedy jde** o přípravu na pozemní operaci v Sýrii.*

⁷³ V zásadě jde ve většině případů spíše o „tematizaci“, protože zmínky o Rusku jsou ve většině případů využity pro reprezentaci jiných událostí v jiné zemi.

⁷⁴ Zejména ve spojení s podezřením na ovlivňování amerických prezidentských voleb.

⁷⁵ Vstup moskevského zpravodaje (2/1).

Ve srovnání s reprezentacemi událostí/témat „našeho světa“ jsou zde v mnohem vyšší míře využívány poměrně problematické narativní postupy jako například labelling, figury sémantické diskvalifikace či expresivní stylistické prostředky. Následující příklad (19) kromě ilustrace některých zmíněných specifických prostředků narativizace ilustruje ještě jednu významnou diferenci: zatímco zprávy o zemích „našeho světa“ jsou dominantně zdrojovány k médiím země, v níž se událost/téma odehrává, v případě zmínek o „jejich“ oblasti, konkrétně o Rusku (které ovšem bezpochyby vytvářejí reprezentaci této země), jednoznačně dominují zahraniční (především americké a britské) zdroje.

Příklad 19: 12/1 relace v 6-7

V USA Today čteme: Trump je stále podivně zdrženlivý v kritice Ruska a jeho vedení, které je spojováno s vraždami na objednávku, invazemi do okolních zemí, bombardování civilistů a nyní i podrýváním americké demokracie. Podle tohoto deníku je těžké odmítnout ruský vliv na Trumpa, když se zvolený prezident více soustředí na kritiku Meryl Streep než Vladimíra Putina. Pouze vyšetřování vedené kongresem může najít odpovědi na otázky, jestli Rusko ovlivnilo volby a jestli plánovalo vydírat Donalda Trumpa, věří americký deník USA Today.

*Podle britského Guardianu Trump svou tiskovou konferenci vůbec nezvládl a v jeho administrativě evidentně panují zmatky ještě, než vůbec začala fungovat. Zdá se, že **Trump a jeho poradci nemají žádnou disciplínu a strategii, jak se vypořádat s Ruskem**, píše britský list.*

Příklad 20: 12/1 relace v 8 – 9

MOD: Údajný ruský kybernetický terorismus je stále hlavním obsahem tamních médií. Ty provládní přinášejí hlavně argumenty, proč za hackerskými útoky na elektronickou poštu amerických demokratů nemohou stát ruské tajné služby a vláda. Ruská média sleduje moskevský zpravodaj Českého rozhlasu Martin Dorazín, který v ranním Plusu popisoval, jestli mají ruští čtenáři, posluchači a diváci přístup ke zprávě amerických tajných služeb aby si mohli udělat vlastní názor.

Zatímco v případě „našeho světa“ jsou jednotlivé události/témata reprezentovány (pokud je to relevantní) ve vztahu ke konkrétním entitám (aktérům, institucím apod.), mezi typické narativní postupy spojované v dané relaci s reprezentací Ruska patří užívání figury generalizovaného aktéra:

Příklad 21: 6/1 relace v 7-8

„Důvod je ten, že Assange popřel, že by server získal e-maily představitelů demokratické strany od Ruska, čímž podpořil Trumpovo tvrzení, že Moskva neovlivnila předvolební kampaň ve Spojených státech, jak jsou o tom přesvědčeny americké zpravodajské služby, za toto prohlášení Trump Assange poté veřejně ocenil....na Trumpovo prezidentství by podle německého zpravodajského portálu padl stín, pokud by se potvrdilo tvrzení tajných služeb, že mu k němu dopomohli Rusové“

Příklad 22: 11/1 relace v 7-8:

*„Podle zdroje ze zpravodajských služeb, kterého citovala CNN, zahrnuli představitelé tajných služeb tvrzení Rusů o kompromitujících materiálech do zprávy pro Donalda Trumpa.“ ...
„Zároveň ale vyjádřil naději, že se jeho nástupce pustí do práce a pokusí se zabránit Rusům v dalším zasahování do amerických voleb.“*

Ad [3] „zbytek“ světa

Dění ve „zbytku“ světa (představující ovšem takřka 2/3 populace a podobně i souhrnné rozlohy zemí) bylo v dané relaci tematizováno pouze ojediněle⁷⁶ a reprezentaci daných zemí lze v těchto případech označit za vysoce stereotypizovanou; stejně jako v případě reprezentace zemí spadajících do kategorie „oni“ využívá celé řady postupů a způsobů reprezentace odlišných od těch využívaných při reprezentaci „našeho světa“.

Události/témata spojená s těmito zeměmi, které byly reprezentovány v rámci dané relace, lze bez výjimky zařadit do kategorie „zajímavostí“ (viz příklad 23) nebo jednoznačně negativní události (viz příklad 24).

Příklad 23: 7/1 relace 7 – 8

RED1: *Zástupci etnických skupin Herero a Nama z africké Namibie podali u newyorského soudu hromadnou žalobu na Německo za víc než 100 let staré zločiny. List Frankfurter Allgemeine Zeitung k tomu napsal: „Potomci etnik částečně zdecimovaných německou koloniální mocí chtějí zaplatit za dávné křivdy.“ Němci vládli v Namibii na přelomu 19. a 20. století krvavě. Hererům i Namům zabavili noví vládcí půdu, zotročili je a nejméně 100 tisíc jich povraždili při potlačení povstání.*

RED2: *Spolková vláda tyto činy nedávno sama označila za genocidu. Finanční kompenzace ale Berlín vyplácet nehodlá. Hříchy minulosti prý Německo odčiní ve formě rozvojové pomoci pro celou Namibii. S tím ale nesouhlasí zástupce z žalující strany, zmíněná etnika jsou podle něj v dnešní Namibii zranitelné menšiny a z německé pomoci mohou stěžít něco mít.*

RED1: *Noviny Frankfurter Allgemeine Zeitung citují politika levicové strany Die Linke [Míma Moasata] [foneticky]. Oprávněné odškodnění Hererů a Namů má podle něj velké zpoždění.*

RED2: *Hererové a Namové požadují taky zastoupení v oficiálních rozhovorech mezi německou a namibijskou vládou. Berlín ale nepovažuje soudní proces za legitimní. K tragické historii přistupuje čistě z politické a morální perspektivy. Podle britského deníku The Telegraph také není vůbec jisté, že bude newyorský soud oprávněný případ otevřít.*

Příklad 24: 6/1 relace v 7 – 8

MOD: *Filipe, a ještě krátce, Filipíny nejsou úplně tedy nejčastějším tématem evropských novin, ovšem tentokrát si komentáře vzaly za rozbor boj proti drogám na Filipínách, proč?*

RED: *Protože se podle komentáře britského Guardianu vymkla kontrole a musí se zastavit, podle deníku je tažení filipínského prezidenta Duterteho proti drogám nejkrvavější drogovou*

⁷⁶ Ačkoliv by tuto skutečnost bylo možno legitimizovat například preferováním reprezentace událostí, které jsou „důležité“ pro posluchače, v kontextu množství často relativně zevrubně reprezentovaných obskurních událostí (viz příklady 9 či 6 a 7 apod.), či v kontextu detailního popisu například francouzských „primárek“, by byla poněkud problematickou. Současně případný odvolání se na problematičtější dostupnost zdrojů z těchto oblastí není v době online médií také relevantní.

válkou v dějinách. Připomíná, že za půlrok si vyžádala přes 6 000 mrtvých, z toho třetina byla vládními jednotkami údajně zastřelena v sebeobraně. Spíše než operaci proti narkomafii, tak postup filipínského prezidenta podle komentátora Guardianu připomíná krvavou lázeň. A i když nedávná vysoká schůzka OSN vyzvala k vyváženějšímu a humánnějšímu postupu při tažení proti drogám, nejbrutálnější protidrogový křížák Duterte se tím odmítá řídit. Tvrdí britský deník.

Oba uvedené příklady současně ilustrují další typický rys reprezentace událostí/témat „zbytku světa“, jsou převzaty z médií „našeho světa“⁷⁷. V mnoha ohledech tak korespondují s konceptem orientalismu, podle nějž lze v „západním pohledu“ (nejen) na východní země vysledovat vysoce stereotypizované způsoby jejich reprezentace. „Orientalistickou optiku“ lze ilustrovat⁷⁸ i v dalším jejím podstatném aspektu následujícím příkladem. Toto sdělení se týká teroristického útoku, což je typ události, který v současnosti představuje jedno z vysoce nadreprezentovaných témat v rámci „našeho světa“, proto je i narativ vystavěn logikou: „útok byl veden na západní styl života“. (Za povšimnutí stojí i skutečnost, že událost je narativizována výhradně skrze citace/parafráze médií „našeho světa“ /německý FAZ, rakouský Der Standard, britský Independent, švýcarský Neue Zürcher Zeitung, britský Guardian/ a to přesto, že existují desítky anglicky/německy psaných mutací tureckých médií, včetně on-line zdrojů.)⁷⁹

Příklad 25: 2/1 relace v 6 – 7

RED1: *A nejen Jan Fingerland, ale i světové deníky věnují hlavní pozornost teroristickému útoku na istanbulský klub Reina, který si vyžádal na čtyři desítky mrtvých a téměř sedm desítek zraněných. Frankfurter Allgemeine Zeitung v narážce na pařížský masakr z listopadu 2016 píše o istanbulském Bataclanu. V obou případech šlo o místa, kde se scházejí lidé, aby spolu trávili čas a nevázaně slavili.*

RED2: *Islamističtí extrémisté doufají, že teroristickými útoky na tyto symboly životního stylu a svobody zasáhnou samotné jádro západní společnosti a ochromí ji. „To se jim nesmí podařit, žádná země netrpí tolika teroristickými útoky jako Turecko. Je to ale i důsledkem politiky prezidenta Recepta Tayyipa Erdoğan, který zemi zatáhl do tří válek: v Sýrii, Iráku a doma proti Kurdům,“ uzavírá německý deník.*

RED1: *Rakouský Der Standard píše, že navzdory výjimečnému stavu a pohotovosti policie a armády na tom Turecko s bezpečností už dlouho nebylo tak špatně jako nyní. Der*

⁷⁷ V kontextu příkladu sdělení o dění na Filipínách by mohla být vysvětlením této skutečnosti formulace otázky moderátora: „Filipe, a ještě krátce, Filipíny nejsou úplně tedy nejčastějším tématem evropských novin“, která může implikovat to, že výběr událostí/témat probíhá právě pouze z evropských novin. Tuto možnost však pochopitelně diskvalifikuje dominance zdrojování příspěvků z amerických periodik, stejně jako jinde se objevující formulace implikující „globální spektrum zdrojů“ – viz například 9/1 „V 8 hodin a 39 minut se podíváme, o čem píší dnešní světová média.“

⁷⁸ V intencích orientalismu lze interpretovat také výše uvedenou výslednou podobu „extraktu“ ČRo z relativně rozsáhlého editoria Guardianu, která „posouvá“ příčiny současné situace ne zcela relevantním výběrem ve zdrojovém textu prezentovaných tezí, stejně jako využití homogenizujícího označení „arabský svět“.

⁷⁹ Viz například <http://www.onlinenewspapers.com/turkey.htm>. Odkaz na turecký zdroj (Hürriyet) se objevuje v souvislosti s jinou událostí až 19/1 v příspěvku blízkovýchodního zpravodaje.

Tagesspiegel podotýká, že rok 2017 začal stejně, jak rok 2016 skončil – bombami, mrtvými a terorem. Istanbulský atentát je tak hrůzným důkazem toho, že svět je v nepořádku.

RED2: Podle britského *Independentu* nový rok krvavě připomněl pokračující destabilizaci Blízkého východu, která může v roce 2017 ještě zesílit. V syrské občanské válce sice teď platí křehké příměří, posledních několik let jsme ale v této oblasti byli svědkem rozpadu a destrukce celých národů způsobem, jakým byl donedávna ještě nepředstavitelný. Deník dodává, že v Turecku se atentáty dějí prakticky každý měsíc a klade si zároveň otázku, zda turistický ruch v zemi vůbec přežije masakry poslední doby.

RED1: Švýcarský *Neue Zürcher Zeitung* považuje atentát za útok na sekulární životní styl v Turecku, jehož symbolem jsou právě silvestrovské oslavy. Exkluzivní klub Reina byl symbolem západní tváře Turecka a právě sem chodili slavit boháči. Německý *Die Welt* konstatuje, že turecká vláda o obětech hovoří s jistým despektem, protože ještě před Silvestrem varovala před jeho neislámskými oslavami. Už několik let upozorňuje na to, že jde o křesťansko-evropskou, nikoliv tureckou tradici.

RED2: Britský *Guardian* dodává, že Erdoganova tvrdá slova, že bude bojovat proti teroristům až do konce, slyšeli Turci loni při podobných příležitostech mnohokrát. Stále více lidí by si mohlo uvědomit, že se musí změnit především prezidentova konfrontační politika, pokud má krveprolití skončit.

Svět ve 20 minutách

Pořad *Svět ve 20 minutách* je na rozdíl od předchozího (*Četba ze zahraničního tisku*) vysílán každý den a je orientován spíše zpravodajsko-publicisticky. Patrně v důsledku většího rozsahu a relativně stabilnější struktury výstavby pořadu (zejména ve smyslu počtu reprezentovaných událostí/témat a způsobu jejich narativizace) je ve srovnání s předcházejícím i mnohem zevrubnější a vytváří tak relativně dostatečný prostor pro komplexnější reprezentaci vybraných událostí/témat. Je však nutno předeslat, že výslednou podobu i tohoto pořadu ve sledovaném období lze v některých ohledech vnímat jako poměrně problematickou. Ačkoliv je tematická skladba pořadu s předcházejícím shodná jen částečně, výše popsané sporné charakteristiky, zejména výstavbu reprezentace v intencích ideologického rámce vlastního systému, lze identifikovat i v rámci tohoto pořadu a to (patrně právě mj. v důsledku jeho většího rozsahu) v intenzivnější míře.

Ani v rámci pořadu *Svět ve 20 minutách* nebylo možno identifikovat žádný systematický princip selekce reprezentovaných událostí/témat, zastoupených zemí a výběru odkazovaných zdrojů.⁸⁰ Současně je však možno tento pořad ve srovnání s předchozím vnímat 1) z hlediska „reprezentace heterogenity světa“ jako mnohem homogennější (multiplikací reprezentací událostí/témat/aktérů jen z určité oblasti v rámci jedné relace) a 2) polarizovanější (ve smyslu

⁸⁰ Jisté náznaky bylo možno identifikovat na úrovni „autorského rukopisu“ ve smyslu odlišností (zejména z hlediska tematické skladby) mezi jednotlivými pořady v závislosti na tom, kdo výběr událostí/témat připravoval. Ačkoli analyzované období nebylo dostatečně dlouhé pro metodologicky uspokojivé ověření této hypotézy, naznačují tuto skutečnost i výsledky kvantitativní analýzy (viz výše).

intenzivněji vystavěného ideologického či hodnotícího rámce jednotlivých narací). Obě tyto charakteristiky budou na vybraných příkladech z vysílání ilustrovány níže.⁸¹

Ilustrací první charakteristiky může být například relace 13/1, v níž je dění spjaté s osobou Donalda Trumpa či jeho aktivity nebo osobní charakteristiky reprezentováno ve čtyřech ze šesti příspěvků (další je uveden jako: „*proč se lidé bojí pátku 13.*“ a poslední je příspěvek o francouzském farmáři, který pomáhá uprchlíkům navzdory riziku trestního stíhání). Ilustrací druhé je například relace 9/1⁸², sestavená z těchto příspěvků (následující příklad je i přes krácení jednotlivých příspěvků poněkud rozsáhlejší, nicméně je to proto, že v něm ilustrované aspekty lze označit za poměrně symptomatické pro daný pořad jako celek):

Příklad 26 (9/1):

- (1) „*Permanentní vzkazy prezidenta Donalda Trumpa na sociální síti a mikroblogu Twitter sice vzbuzují leckdy úsměvy, ale někteří státníci i vlivné firmy je za příliš zábavné nepovažují;*
- (2) *Čína se ostře ohradila proti zastávce Tchajwanské prezidentky ve Spojených státech;*
- (3) *reportáž ze základny bezpilotních letounů aneb jaké to je přes den válčit a večer dávat děti spát;*
- (4) *Rusko se začíná stylizovat do role hlavního geopolitického hráče a mírotvorce také v Libyi;*
- (5) *Italové masivně zneužívají neschopenek.*“

(ad 1)

Twity Donalda Trumpa bývaly kdysi k smíchu, lidé je považovali za podivínské projevy neúnavné snahy o sebepropagaci a zcela bizarní jim připadalo, když realitní magnát něco vzkazoval na webu v časných ranních hodinách, když ostatní spí ... vzkazy dlouhé maximálně 140 znaků dokážou vyděsit Trumpovy protivníky, ale i jeho vlastní tým, také ten bývá zaskočen náhlými změnami šéfových nálad a názorů ... od té doby Trump posunul užívání Twitteru ještě dál, místy s drtivými následky. Ve čtvrtek například pomocí Twitteru přímo vyhrožoval japonské automobilce Toyota, která chtěla postavit novou továrnu v Mexiku, aby mohla dovážet vozy Toyota Corolla do Spojených států. Zapomeňte na to, továrna bude stát ve Spojených státech, jinak budete mít na hranici tučné clo, napsal stručně a výhrušně Trump. Akcie Toyoty poté za pár minut spadly o 3%, což připravilo automobilku o více než miliardu dolarů. Akcie spadly i dalším automobilkám, Hondě

⁸¹ Že nejde o ojedinělý případ, ale lze nalézt relace, v nichž jsou popisované charakteristiky v některých aspektech ještě signifikantnější, lze ilustrovat relací odvysílanou 22/1, která byla sestavena z následujících příspěvků (označení příspěvků jsou převzata z úvodní ohlášky relace):

- (1) *Severoírský politik Martin McGuinness muž války a míru definitivně odchází;*
- (2) *americký prezident Donald Trump nemá rád letoviště Camp David a zřejmě se mu bude vyhýbat;*
- (3) *Spojené státy mají sice republikánské zřízení, ale styl nového prezidenta tak trochu připomíná monarchii;*
- (4) *francouzský filosof Lévy se domnívá, že židé by neměli do nového šéfa Bílého domu vkládat příliš velké naděje;*
- (5) *v Moskvě vyroste supermoderní klinika pro ruské prominenty, včetně Vladimira Putina;*
- (6) *povodně v severní Evropě budou stále častější.*

⁸² Názvy příspěvků jsou převzaty z úvodní upoutávky. Bez zajímavosti není ani skutečnost, že některé z příspěvků jsou z nedělních periodik (například první příspěvek je z nedělníku Sunday Times, druhý tuto skutečnost explicitně zmiňuje „*článek se objevil na webu deníku jen pár hodin po nedělním přistání Tchajwanské prezidentky*“.) Nabízí se tak otázka, zda světová média v pondělních vydáních opravdu neinformovala o jiných zásadních událostech?

a Nissanu. Na kolenou se po twitterové kritice ocitla i automobilka Ford, která rovněž odvolal plán na přesun výroby mimo území Spojených států. Místo toho prý nainvestuje na 700 milionů dolarů do závodů v Michiganu, ten leží v takzvaném rezavém pásu, postindustriální oblasti, kterou těžce poškodil propad průmyslu a jejíž potíže Trump v kampani opakovaně zdůrazňoval ... liberální elity se mu sice vysmívají za jeho pravopisné hrubky, věcné chyby a nekontrolovaný narcismus, jenomže Trump svým twítováním dovedl k dokonalosti novou verzi politického populismu ... Trump se mimo to nebojí ani nasadit Twitter proti členům Republikánské strany ...

Príspevek operuje s relativně intenzivním užíváním diskvalifikačních figur, labellingu, metaforických/metonymických postupů atd., přičemž většina z nich se nevztahuje k reprezentaci reálných aktivit, ale má buď subjektivně hodnotící charakter (například „podivínské projevy ... zcela bizarní ...“, navíc ve spojení s generalizovaným subjektem „lidé“; „nekontrolovaný narcismus“), nebo povahu neverifikovatelných/nedoložitelných soudů (například „náhlé změny šéfových nálad“). Zde je nutno zdůraznit, že v daném období jde de facto o dominantní charakteristiku výstavby narací spojených s osobou Donalda Trumpa (viz také pasáž níže).

(ad 2)

Čínský státní deník Global Times ...varuje nastupujícího amerického prezidenta Donalda Trumpa, že Peking potrestá případný odklon Spojených států od politiky jedné Číny ... článek se objevil na webu deníku jen pár hodin po nedělním přistání Tchajwanské prezidentky ... ponese následky za každý provokativní krok, který udělá vzkázal prezidentce čínský deník Global Times.

Kromě v daném období relativně stereotypizované reprezentace aktéra (Číny coby nepřítel)⁸³, je v tomto příspěvku využít i labelling zdroje („Čínský státní deník“), jenž byl v daném pořadu užíván výhradně ve spojení s reprezentací obrazu zemí spadajících do oblasti „oni“⁸⁴ (viz také například 13/1: „napsal dnes varovně list China Daily, který je přímo ovládán komunistickou stranou“). Jedinou výjimku představuje labelling severu Breitbart, který byl v příspěvku z 11/1 označen jako „...americký, explicitně protrumpovský a v apokalyptických teoriích si libující“. (Tomuto labellu předcházela generalizujícím způsobem diskvalifikující a s danou událostí/tématem nesouvisející teze, že „informace však tentokrát nepocházela z dílny kremelské propagandy.“) Nabízí se otázka, proč například často odkazovaný deník Washington Post není (stejně jako většina médií amerického, ale nejen amerického, mainstreamu) označen za „protitrumpovský“, ačkoliv je to patrné jak z výstavby v něm publikovaných sdělení, tak i ze skutečnosti (kterou mimochodem v předcházejícím příspěvku implikuje i jedna ze zmínek), že je vlastněn Jeffem Bazosem, netajícím se poměrně kritickým postojem vůči Donaldu Trumpovi. Ještě problematičtější je však další skutečnost, totiž že Breitbart byl (ovšem tentokrát bez jakéhokoliv označení) využít jako zdroj pro reprezentaci

⁸³ V jiných příspěvcích je narativ Číny coby nepřítel mnohem signifikantnější (viz například příspěvek z 25/1 s explicitním labelem „komunistický represivní režim“).

⁸⁴ Podrobněji viz výše, Kvalitativní analýza pořadu Čtení ze zahraničního tisku str 40.

události spojené s aktérem/zemí, kterou lze podřadit oblasti „oni“. A to příspěvek 23/1 o Turecku: „... její zpravodajské informace odhalily, že hlavním důvodem převratu byly čistky, které měl prezident Erdogan v té době už naplánované, píše americký server Breitbart.“. Takový diferencovaný přístup k labelování zdroje může implikovat domněnku, že jeho legitimita je diskvalifikována jen v případě, kdy je inkonzistentní s ideologickou optikou „nás“, zatímco v okamžiku, kdy je reprezentace v souladu s „naším“ viděním dané události, je odkazován jako relevantní zdroj.

(ad 3)

V dřívějších dobách vojáci odcházeli do války a nechávali rodiny doma. „S obsluhou bezpilotních letounů, takzvaných dronů, je to ale jinak. Do práce – a tedy i do války – jim stačí denně dojíždět,“ píše server BBC News. Reportér Vin Ray získal unikátní přístup na jedinou základnu bezpilotních strojů ve Spojených státech. Stal se tak svědkem podivného dvojího života, který piloti vedou. „Jste-li pilot dronu, pak s velkou pravděpodobností bydlíte v Las Vegas. Do práce dojíždíte nehostinnou krajinou nevadské pouště. Řekli nám, ať dáváme pozor, protože dopravní ukazatele jsou velmi malé. Ve skutečnosti byly titěrné,“ píše reportér.

Nakonec se ale tým BBC dostal na místo určení – na leteckou základnu Creech u Indian Springs, což je malé městečko v poušti. „Při pohledu na základnu se člověk neubrání srovnání se science fiction. Drony připomínají obří hmyz a u ranveje se lze dívat, jak přistávají a odlétají. Kamera pod špicí se rychle rozhlíží a dívá se přímo na nás – někdo na základně nás pozoruje,“ píše reportér BBC. „Zavedli nás do neoznačených dveří jakéhosi kovového kontejneru. Uvnitř je těsno. Operátor senzorů sedí vpravo – ovládá kameru a zaměřuje laserem cíle. Před sebou má celou stěnu z obrazovek, knoflíků a páček. Tak vypadá dnešní kokpit. Ale rozhodně se to nepodobá bojišti. Z mých zkušeností válečného zpravodaje vím, že válku lze cítit a rozhodně i slyšet,“ píše Vin Ray. Tady běží jen tichý videopřenos. A navíc to není jediný rozdíl. Vojáci ve válce tradičně žijí spolu. Kamarádi se, všichni odtrženi daleko od rodin. „Když ale do práce a války dojíždíte, vypadá to jinak. Na samotném dojíždění pochopitelně není nic složitého. Těžká je ale psychologická cesta, kterou je třeba urazit,“ píše BBC. Jen si to představte. Mezi šestou večer a šestou hodinou ráno vodíte děti ze školy, chodíte nakupovat do supermarketu nebo pomáháte manželce s vařením. Od šesti ráno do konce pracovní doby máte povolení zabíjet. Svě by o tom mohl vyprávět podplukovník Matt Martin, mimořádně zkušený pilot dronu. V rozhovoru s BBC otevřeně přiznává, že vede schizofrenní život. Vlastně není schopen žít normálně, a rodina nese následky. „Je to bizarní. Jedete do práce, a tam najednou létáte,“ říká. Vymění volant za knipl a cele jej pohltí řízení dronu. Za pár hodin ale končí a ocitne se zpátky v Las Vegas, v úplně jiném časovém pásmu a v jiném světě...

Bezpochyby může být téma třetího příspěvku pořadu vnímáno jako zajímavé, důležité apod., nicméně ve srovnání s 1., 2. a 4. příspěvkem jsou zjevné tři podstatné atributy: jde o personalizovaně sdělované téma „individuálního charakteru“⁸⁵, narativ je založen na detailním popisu (často vysoce epizodního rázu, viz například „Do práce dojíždíte nehostinnou krajinou nevadské pouště. Řekli nám, ať dáváme pozor, protože dopravní ukazatele jsou velmi malé. Ve skutečnosti byly titěrné“) a má relativně neutrální výstavbu (ve smyslu absence či

⁸⁵ Tématem příspěvku není nový systém vedení války, ale individuální problémy pilotů. (V závěrečné části příspěvku zazní informace o tom, že „Není tedy divu, že na letecké základně Creech pečují o obsluhu dronů psycholog ... A jak to vypadá doma? Tichou domácnost může zařídít jediná otázka: Tak jak bylo dnes v práci?“)

minimálního využití specifických rétorických figur, diskvalifikačních prvků a postupů atd.) Tento typ výstavby (pracující zejména s detailním a neutrálním narativem) byl ve vysílání obou pořadů typický pro popis událostí/témat „našeho světa“ (viz níže).

(ad 4)

Rusko rozehrало další geopolitickou partii v Libyi. Podporuje tamního polního velitele Chalifu Haftara a stojí tak v cestě plánům OSN na vytvoření vlády národní jednoty. Ruský prezident Vladimir Putin má však pro svou nynější iniciativu i osobní důvody – je dodnes přesvědčen, že ho západ v roce 2011 podvodem přiměl k souhlasu s rezolucí, která umožnila bombardování Kaddáfího sil... Pád libyjského diktátora Muammara Kaddáfího znamenal pro Rusko tvrdou ránu, protože o rok dříve s ním Moskva podepsala dohodu o možnosti postavit námořní základnu ... Putinovi jde o to, aby smazal své libyjské ponížení. V Sýrii začal obnovovat představu, že Rusko je velmoc, kterou nelze ignorovat při řešení žádné světové krize, horečně pracuje na tom, aby byl nenahraditelný, s tímto zřetelem se pokouší dohodnout ohledně Libye i dalších zemí s Donaldem Trumpem ... Rusko tlačí do čela této severoafrické země Haftara, který prý bojuje proti Islámskému státu ... řekli nám, že zbraně dostaneme až skončí embargo a Putin se v tomto směru hodně snaží ... má silné vazby na egyptskou vládu, která mu podle nepotvrzených zpráv dodává zbraně. Egyptský prezident ... má také nadstandardní vztahy s Kremlem. A Sísí je také jedním z mála státníků, kteří se pravidelně setkávají s Donaldem Trumpem ...

Příspěvek ilustruje⁸⁶ několik z typických postupů/způsobů výstavby reprezentace událostí/témat spojených s Ruskem či jeho představiteli a v mnoha ohledech se blíží postupům narativizace událostí/témat spojených s osobou Donalda Trumpa (rozdíl však spočívá v tom, že v těchto případech je tím „špatným“ sám Donald Trump a nikoliv USA jako země, zatímco v případě reprezentace událostí/témat týkajících se oblasti „nepřítele“, je ekvivalentně užíváno označení „Rusko“, „Putin“, „Kreml“, „Moskva“ apod./). Tento příspěvek je založen na poměrně četném užívání specifických narativizačních postupů (figur, tropů, metafor apod.: „Rusko rozehrало další geopolitickou partii ... Moskva podepsala ... nadstandardní vztahy s Kremlem“), prezentuje domněnky jako konstatování faktů („Putin má však ... i osobní důvody – je dodnes přesvědčen ... Putinovi jde o to, aby smazal své libyjské ponížení“), ve vztahu k diskvalifikovaným reprezentovaným aktérům akcentuje pochybnosti („Rusko tlačí do čela této severoafrické země Haftara, který prý“) či negativní charakter jejich aktivit („stojí tak v cestě plánům OSN“). Zajímavý je i další postup, často využívaný i v dalších příspěvcích reprezentujících události/témata spojená s Ruskem či jeho představiteli, totiž spojení s osobou Donalda Trumpa (zde navíc doplněná i o vzájemnou souvislost prostřednictvím třetí osoby, egyptského prezidenta). A jak je patrné i z 1. a tohoto příspěvku, shodný je i způsob výstavby narativizace, charakteristický intenzivním užíváním specifických narativizačních postupů zejména těch s diskvalifikačním potenciálem vůči klíčovým reprezentovaným aktérům.

⁸⁶ V tomto případě v ne zcela explicitní podobě, typičtější způsoby výstavby viz níže.

(ad 5)

„Italové se ve velkém vyhýbají plnění nepříjemných pracovních povinností pomocí podvodů se změněnou pracovní schopností,“ píše deník La Repubblica. List se odvolává na nejnovější studii, podle níž zaměstnanci hojně využívají „legálních“ způsobů k tomu, jak si pracovní zátěž ulehčit. Nejnovější finta se projevila hlavně v sektoru služeb, ale hojně ji využívají i státní zaměstnanci. Jde o to, že policisté, ale například i uklízeči přijdou k lékaři se zdravotními těžkostmi, a ten je následně přeřadí do administrativy. Podle deníku La Repubblica se například jen v Neapoli může plná třetina městských policistů vykázat potvrzením, že nesmějí pracovat venku. „Zneužívání štědrého zdravotního pojištění a pomoci státu v nemohoucnosti narůstá v Itálii zejména směrem na jih,“ píše deník. Podle zákona z roku 1992 je lidí se změněnou pracovní schopností ve státních službách 13,5 procenta, zatímco v soukromém sektoru je to o deset procent méně. V Palermu na Sicílii má lékařsky potvrzený zákaz zametání ulic na 270 zaměstnanců technické správy města. V jihoitalském městě Reggio di Calabria má úlevy více než polovina zdravotních sestřiček. „Na klinice preventivní medicíny tam mají sto doktorů, i když by stačilo jen padesát, zatímco na onkologickém oddělení je lékařů nedostatek,“ zlobí se La Repubblica. Ale ani na severu to není lepší. V Miláně mají čtyři pětiny nočních hlídačů potvrzení, že nesmějí pracovat v noci. A v sicilském městě Agrigento, jemuž se přezdívá „hypochondrická metropole Itálie“, má všech čtyřiapadesát učitelů a učitelek základních škol potvrzení o vážné nemoci, ať se týká jich samých nebo někoho z jejich příbuzných. Zákon jim za to dává měsíčně tři dny placeného volna, uzavírá italský deník La Repubblica.

Stejně jako v případě 3. příspěvku i zde jde o jistě zajímavé a snad i důležité téma, ale stejně tak je zjevná odlišnost od ostatních příspěvků v podobě kombinace relativně neutrální výstavby narativu, detailního popisu dané události/tématu a spíše epizodní povahy reprezentované události (navíc v kontextu skutečnosti, že fakticky jde o re-representaci zjištění jedné nejmenované „nejnovější studie“).

Na webu ČRo je u pořadu Svět ve 20 minutách uvedena anotace, podle níž má jít o přehled témat z „významných světových médií“, „publicistiku ze všech koutů světa jak ji prezentují přední světové servery“ a o „nejucelenější přehled zahraničních novin a internetových serverů“⁸⁷. Přesto i pro tento pořad (jak naznačuje již předcházející příklad) obecně platí, že z hlediska tematické skladby, její proporcionality, zdrojování a způsobu reprezentace jej lze charakterizovat spíše jako soubor relativně arbitrárně vybraných událostí/témat, které (stejně jako v případě druhého analyzovaného pořadu) diferencovaně reprezentují tři vrstvy/oblasti světa⁸⁸: [1] „my“ („náš demokratický, svobodný, liberální atd. svět“), na principu opozice jsou

⁸⁷ „Na serverech celého světa hledáme témata, která unikají českému tisku. Čemu se věnují reportéři významných světových médií? Ve dvaceti minutách zhuštěný přehled toho, o čem byste se jinde nedočetli, nebo přesněji nedoslechli. Publicistika ze všech koutů světa, jak ji prezentují přední světové servery. Jedná se o nejucelenější přehled zahraničních novin a internetových serverů v Českém rozhlase.“

⁸⁸ K vymezení jednotlivých vrstev/oblastí světa viz příslušná pasáž věnovaná předcházejícímu pořadu, s. 40.

reprezentovány země spadající do oblasti [2] „oni“ („nesvobodný, nebezpečný, ohrožující atd. svět“) a marginální prostor je věnován [3] „zbytku světa“.

Ad [1] „náš“ svět

Pro reprezentaci událostí/témat „našeho světa“ jsou v rámci tohoto pořadu (obdobně jako v případě pořadu *Četba ze zahraničního tisku*) poměrně signifikantní dvě charakteristiky:

- i. relativně vysoká míra zevrubnosti/detailnosti reprezentace (ilustrovaná následujícím příkladem 27) heterogenního spektra událostí/témat, a to i těch, jež by bylo možno označit za spíše lokální či významově okrajové (například *Vtipálek pozměnil legendární nápis nad Los Angeles* (3/1), *Nový výzkum tvrdí, že pokud bydlíte poblíž rušné silnice, jste vystaveni většímu riziku onemocnění demencí* (7/1), *Exhumace ostatků ukrajinského básníka Olexandra Olese vzbudila na Ukrajině značnou pozornost* (7/1), *Brexit ohrožuje sklizeň sezónního ovoce na britských ostrovech* (10/1), *Už žádné předvolební průzkumy, jdeme do terénu hlásí francouzští novináři* (11/1), *Maďarská extremistická strana Jobbik se chce odstříhnout od antisemitské minulosti* (21/1) atd.). Zevrubnost a detailnost reprezentací těchto událostí (viz příklad 27) může být interpretována coby jedna z konsekvencí delší stopáže pořadu.

Příklad 27: (15/1) *V Hamburku se slavnostně otevřela nová budova filharmonie*

(Text příspěvku je uveden v plném znění, aby byla zřejmá míra detailů, jež jsou součástí reprezentace. Zajímavá je také skutečnost, že reprezentaci této události je věnována jedna z nejdelších stopáží, 5:07 minut)

První koncert v nově otevřené budově Labské filharmonie se podařil. Obecenstvo nadšeně aplaudovalo, program přesvědčil a finále připomínalo silvestrovské oslavy. Nejdražší koncertní sál na světě si odbyl svoji premiéru za potlesku kancléřky Merkelové, spolkového prezidenta Gaucka a dalších prominentních hostů. O tom, jestli Labská filharmonie naplnila vysoká očekávání se rozepisují servery německých týdeníků Spiegel a Die Zeit. Těší mě, že dnes neřešíme žádný útok na otevřenou společnost, ale slavíme její obohacení. Těmito slovy otevřel švýcarský architekt Jacques Herzog svoje nejnovější dílo, píše Spiegel. Stavba je už teď považována za novou architektonickou ikonu města. Od prvních návrhů po dokončení výstavby uběhlo více než 10 let. Základní kámen byl položen 2.dubna 2007. Otevření bylo tehdy plánováno na rok 2010. Zpoždění výstavby a dramatický nárůst nákladů vyvolaly celostátní veřejnou diskusi. Stavba je financována z peněz daňových poplatníků, z plánovaných 77 miliónů se náklady vyšplhaly na bezmála 800 miliónů Euro. Budova je pro veřejnost otevřena od začátku listopadu, navštívilo ji zatím asi půl miliónu lidí. Kromě velkého koncertního sálu komplex zahrnuje menší sál, hotel a bytové prostory, informuje Die Zeit. První skutečnou zkouškou byl však středeční koncert. Je koncertní sál skutečně natolik unikátní, aby to ospravedlňovalo téměř osmisetmiliónovou investici, ptá se

týdeník Spiegel. Ke slavnostnímu otevření bylo přizváno více než 2000 hostů, mezi nimi byly významné osobnosti německé politiky a kultury, ale také 500 vylosovaných Hamburčanů. O bezpečnost se starala policie za pomoci betonových sloupků proti vjezdu a psů vycvičených k rozpoznání výbušnin. Starosta města Olaf Scholz, architekt Jacques Herzog a intendant Christoph Liebenzeuter pronesli úvodní řeč. Spolkový prezident Joachim Gauck prohlásil, že se Labská filharmonie může stát symbolem světa otevřené mnohotvárné metropole, tak jak si to mnozí obyvatelé Hamburku přejí, čteme v Die Zeit. První koncert ve velkém sále se speciálním obložím stěn odehrál Labský orchestr Severoněmeckého rozhlasu, sbor Severoněmeckého rozhlasu a sbor Bavorského rozhlasu pod vedením šéfdirigenta Thomase Hangelbrocka. Sál disponuje dvěma tisíci a jedním stem míst a je podobně jako Berlínská filharmonie vybudován podle takzvaného Weinbergova principu - jeviště se nachází v centru, obklopené terasovitě stoupajícím hledištěm. Všichni návštěvníci slyší díky tomu zvuk ve stejné kvalitě. Při prvních tónech byl sál ponořen do tmy, zatímco na venkovní fasádě byla k vidění světelná show. Program obsahoval díla od renesance po současnost. Na úvod zazněla Beethovenova předehra ke Stvoření Prométheovu. Publikum tak mohlo konečně posoudit, jestli kvalita zvuku ve velkém sále odpovídá očekáváním. Tak čisté a členité provedení Beethovena Hamburk ještě neslyšel, hodnotí zážitek recenzent Spiegelu a pokračuje: transparentní prostor sálu jakoby přeměnil finální větu Brahmsovy Symfonie D dur plnou žesťů a strunných textur v komorní hudbu. V druhé polovině koncertu se dirigentovi podařilo plynule přejít od baroka k avantgardě a zpátky. Představení mělo dynamiku a nechyběly momenty překvapení, čteme na serveru týdeníku Spiegel. Ani po technické stránce nebylo dost možné předpovídat, co přijde dál. Dramaturgii se podařilo představit nejrůznější zvukové polohy, které Labská filharmonie unese, pokračuje Spiegel. Zvuk v sále je křehký, analytický. Analytičnost však znamená zároveň nemilosrdnost, podotýká recenzent a vysvětluje: i nepatrná nepřesnost je v sále slyšet tak zřetelně až to skoro bolí. Vrcholem večera byla premiéra díla s názvem Reminiscenz významného současného skladatele Wolfganga Riehma. Riehm složil kompozici pro tenor a orchestr speciálně pro tuto příležitost. Dílo je vzpomínkou na hamburského spisovatele a stavitele varhan Hanse Haenyo Jahna. Závěr představení znovu patřil Beethovenovi, zazněla finální věta Deváté symfonie a skladba pro sbor Radosti ty jiskro boží. Jak předeslal v úvodu Joachim Gauck, Hamburk má důvod se radovat. Po dlouhých útrapách se konečně dočkal dlouho očekávaného koncertního sálu, uzavírá server týdeníku Spiegel.

V reprezentaci tohoto typu událostí v analyzovaných pořadech ČRo převládá relativně neutrální narativ i způsob reprezentace (bez výraznějších sémantických diskvalifikací, rétorických figur atd.), stejně jako nelze konstatovat, že by výraznější část událostí/témat měla jednoznačnou inherentní valenci (byla by sama o sobě označitelná za negativní/pozitivní).⁸⁹ Ve srovnání s *Četbou ze zahraničního tisku* je v rámci tohoto pořadu větší pozornost věnována reprezentaci událostí/témat spojených s problematikou Brexitu, který je sice ve většině příspěvků reprezentován coby „spíše negativní“ událost, nicméně výstavba reprezentací

⁸⁹ Pokud se událost/téma s inherentní valencí stane předmětem reprezentace, pak jde v souladu se zpravodajskými hodnotami v naprosté většině případů o „negativní událost/téma“, většinou však „marginální významnosti“ (a reprezentace pak operuje s motivem selhání jednotlivce).

nepracuje s výraznějšími problematickými prvky (sémantické diskvalifikace, nadužívání rétorických figur apod.) a způsob reprezentace této události tak nijak výrazněji nevybočuje z rámce charakteristického pro „náš svět“.

- ii. (ve srovnání s předchozím pořadem ještě mnohem více) signifikantní nadreprezentace událostí/témat spojených s osobou Donalda Trumpa (v části relací pořadu bylo dění spojené s Donaldem Trumpem tématem více příspěvků). Společným jmenovatelem těchto sdělení je negativní výstavba reprezentace daného aktéra charakteristická intenzivním využíváním specifických (dominantně diskvalifikačních) postupů a způsobů výstavby narace, která je patrná již z příkladu 26. Tento rys navíc v mnoha relacích vyniká tím, že je součástí více příspěvků. Přispívá k tomu i skutečnost, že negativní reprezentace jsou využívány jako kontextualizující zmínky v rámci reprezentace jiné události (viz příspěvek *Rusko se začíná stylizovat do role hlavního geopolitického hráče a mírotvorce také v Libyi* v úvodním příkladu 26/4 spojující osobu Donalda Trumpa s Vladimírem Putinem). Ve srovnání s reprezentací ostatních událostí (dokonce i těch, které spadají do oblasti „oni“) je navíc jejich signifikantním rysem (záporná) hodnotící narativizace vlastností daného aktéra, často formou nedoložitelných tvrzení:

Příklad 28 (8/1):

Donald Trump nemá rád technické vymoženosti. Budou vůbec v Bílém domě počítače?

Kybernetická bezpečnost podle Trumpa? „Když máte něco opravdu důležitého, napište to na papír a pošlete po kurýrovi, pěkně postaru, protože žádný počítač není bezpečný.“ Nastupující americký prezident Donald Trump má rád technologii stejného druhu, jako je vybavení prostor, kde pobývá – tedy z osmdesátých let. I když ho lidé často chválí, jak umí zacházet se sociálními médii jednadvacátého století, zdá se, že Trump toho o moderní technologii moc neví. Ještě menší zájem pak projevuje o to, aby je blíže poznal, píše americký deník Washington Post. Minulý týden řekl, že „počítače lidem nesmírně zkomplikovaly život“, uvádí americký deník. Podle něj v dnešním počítačovém věku „nikdo přesně neví, co se děje. Máme rychlost, máme i spoustu jiných věcí, ale nejsem si jistý, jestli máme takovou bezpečnost, jakou bychom potřebovali“, prohlásil Donald Trump.

...

Vyhýbat se počítačům může být skutečně relativně spolehlivá strategie, jak ochránit citlivé informace. Co když ale potřebujete poslat zprávu na druhý konec světa? Když Trump očekává, že se nějaká jeho zpráva rozšíří, používá obyčejnou poštu. Možná se na rozdíl od převážné většiny Američanů ani pořádně nenaučil, jak používat internet. Vyhýbat se počítačům může být skutečně relativně spolehlivá strategie, jak ochránit citlivé informace. Digitální komunikaci nepoužívají ani jiní úspěšní manažeři, i když je těžké si představit, jak dnes může podnikatel uspět bez alespoň mlhavých vědomostí o internetu. Trump možná dobře řídí svou společnost, ale komunikace výhradně pomocí kurýra je sotva strategií boje proti mezinárodní kybernetické válce. Kurýři mohou být užiteční, když se vy i příjemce vaší zprávy nalézáte ve stejném městě, ale co když ji potřebujete poslat na druhý konec Ameriky? Nebo na jinou polokouli? Obnoví Trump holubí poštu? Kybernetická bezpečnost se navíc netýká jen komunikace mezi lidmi, ale i údajů a různých operací, pokračuje Washington Post.

Digitalizované jsou například i zdravotní záznamy, obchodní tajemství a cenné informace, finanční trhy, bankovní transakce, americké volební přístroje, či dokonce elektrická síť, kterou nedávno ruští hackeři napadli ve Vermontu. Trumpova představitivost o tom, co všechno počítače dokážou, se očividně omezuje na poznatky jeho desetiletého syna. Dvakrát dokonce

řekl, že Barron mu erudovaně odpověděl na otázky týkající se kyberútoku. Možná je opravdu šikovný, jenže ruští a čínští hackeři jsou asi lepší. V praxi Trumpovy poznámky nevěstí nic dobrého pro federální investice do kybernetické obrany. Objasňují však jeho ekonomický světonázor. Nedostatek jeho technické zvědavosti například vysvětluje, proč Trump mylně věří, že pracovní místa zanikají kvůli daním a odvodům, a ne kvůli automatizaci.

...

V příspěvcích Světa ve 20 minutách bylo relativně často užíváno i akcentování osobních preferencí a (negativních) vlastností (příklad 29) či dokonce vzhledu aktéra (příklad 30), včetně jeho kontrastu s předchůdci (příklad 29 a 31).

Příklad 29 (22/1):

Roosevelt sice hostil v letovisku Camp David Winstona Churchilla a naplánovali tam v roce 1943 spojeneckou invazi do Evropy, pro nového prezidenta Spojených států je ale venkovské sídlo nesnesitelně nudné ... Trump možná dokonce zruší pětasedmdesát let starou tradici ... za své útočiště si nejspíše Trump zvolí vlastní golfový resort ... navzdory vši této historické symbolice však Trump ... hlavní prezidentský dům Aspen Lodge jen stěží vyhovuje Trumpovým nárokům na luxus ... členský poplatek v Trumpově golfovém klubu není malý, ročně v přepočtu sedm a půl miliónu korun...

Příklad 30 (23/1):

Neopalpa donaldtrumpi dostala jméno z popudu kanadského evolučního biologa Vazricka Nazariho proto, že má na hlavě žlutobílé chmýří, jehož tvar se nápadně podobá Trumpově účesu.

Příklad 31 (12/1):

Končícímu americkému prezidentovi Baracku Obamovi zajistily oblibu v Evropě následující vlastnosti: šarm, ušlechtilost, slušnost a vášnivá obhajoba principů a hodnot demokracie. Při srovnání s jeho nástupcem Donaldem Trumpem nám právě proto Obama bude chybět o to více

....

Ačkoliv má způsob výstavby reprezentace v těchto příspěvcích obdobné charakteristiky jako reprezentace „jich“ („nepřítele“, viz dále) vykazuje jeden zásadní distinktivní rys. Zde je reprezentováno jako selhání, vlastnosti atd. jednotlivce, Donalda Trumpa. Narativ tak není vystavěn na reprezentaci kolektivního aktéra (geografického, geopolitického apod. – USA, Američané apod.), ale konkrétní osoby.⁹⁰

⁹⁰ Výjimkou byl příspěvek 25/1 o chystaném setkání Theresy Mayové s Donaldem Trumpem, v němž se figura „zástupného kolektivního aktéra“ objevuje (*britská premiérka Theresa Mayová je v tomto ohledu příliš bezvýznamnou figurou, aby dokázala chápat, že se její země geostrategicky nachází a kam směřuje, varuje historik ... jenomže čekat sentimentality od Američanů nelze. Nepochybně plánují, že Británii zbavenou vazeb na Evropskou unii zahrnou levnými geneticky upravovanými potravinami a antibiotiky, která podle dnešních norem do Evropy vyvážet nelze. Washington bude slabou Británii určitě nutit, aby zrušila zákony a regulace, které se mu nelíbí. Británii tak zůstane volba mezi Spojenými státy a Čínou*). Je však nutno zdůraznit, že na rozdíl od

Ad [2] „jejich“ svět

Reprezentace „jejich světa“ vystavěná na principu binární opozice polarizovaně vůči „našemu světu“ je charakteristická specifickým způsobem reprezentace, intenzivním užíváním určitých narativních postupů a prostředků, ale také dominantním výběrem událostí s inherentně negativní valencí. Ačkoliv jsou tyto charakteristiky identifikovatelné v reprezentaci událostí/témat spojených s více zeměmi či aktéry, jednoznačně dominující jsou v příspěvcích, které jsou (i zprostředkovaně) spojeny s Ruskem a jeho představiteli. Obdobné charakteristiky lze identifikovat také v rámci několika příspěvků týkajících se událostí/témat spojených s Čínou. V těchto případech jde ale takřka výhradně o příspěvky vztažené ke kolektivnímu aktérovi („Číně“) a konkrétní jednotlivci takřka nejsou zmiňováni. Podobně je tomu i ve sděleních o Turecku⁹¹, které jsou však naopak narativizovány dominantně ve vztahu ke konkrétnímu aktérovi, prezidentu Erdoganovi.

Některé z charakteristik vytvářeného obrazu „jejich“ světa jsou patrné již z úvodního příkladu 26 (9/1). Počínaje generalizací aktéra („*Rusko rozehrálo*“, „*Moskva podepsala*“), přes zpochybňování jeho aktivit, včetně delegování na druhého aktéra („*Rusko tlačí do čela této severoafrické země Haftara, který prý bojuje proti Islámskému státu*“) i problematizaci jejich legitimacy („*Putin má však ... i osobní důvody*“; podobně v příspěvku z 2/1: „*Putinova zdrženlivá reakce na vyhoštění 35 ruských diplomatů z USA má pragmatické důvody ... z Ruska je stále obtížnější a záluďnější hráč na světové scéně a některé jeho činy jsou ostudné ...*“), až po konstatování domněnek coby faktů („*Putinovi jde o to, aby smazal své libijské ponížení*“, „*horečně pracuje na tom, aby byl nenahraditelný, s tímto zřetelem se pokouší ...*“). Obdobně je v uvedeném příkladu zjevná i další z relativně čteně užívaných strategií výstavby reprezentace pomocí spojování s jiným negativně reprezentovaným aktérem. Tímto se tato valence deleguje i na hlavního reprezentovaného aktéra („*horečně pracuje na tom, aby byl nenahraditelný, s tímto zřetelem se pokouší dohodnout ohledně Libye i dalších zemí s Donaldem Trumpem ...*“; podobně 8/1: „*Rusko má nové oblíbené islámské džihádisty*“).

Relativně čteně užívaným leitmotivem v mnoha naracích je domněnka o „ruském ovlivňování amerických voleb“, která je však v některých z nich narativizována jako fakt

reprezentace „nepřítele“ (Rusko, Čína) jde o výjimečné užití, a jak z kontextu, tak z předcházejících pasáží je zjevné, že se narativ vztahuje primárně k osobě Donalda Trumpa.

⁹¹ Tato odlišnost je interpretovatelná ve smyslu relativně nejednoznačného přiřazení Turecka do rámce reprezentace nepřítele, coby konsekvence větší geografické blízkosti a především odlišného charakteru geopolitických vazeb s „naším světem“. Turecko je součástí NATO a tudíž patrně nemá být vnímáno jako nepřítel *per se* (i zde je tak využíváno převažující vztahování narativu ke konkrétnímu jednotlivci, které opozitní reprezentaci s ním spojených událostí/témat „změkčuje“).

(15/1: „...ani bezplatná linka, kterou by mohl vytočit, když mu Putin manipuluje volby ...“)⁹².

I v rámci tohoto pořadu se ale ve spojitosti s reprezentací Ruska a jeho představitelů objevuje příspěvek, který reprezentaci této události problematizuje:

Příklad 32 (14/1):

Americké tajné služby obvinily ruskou stranu z krádeže e-mailů, využití kompromitujících materiálů a podpory kandidatury Donalda Trumpa na úkor Hillary Clintonové. Není ale pobouření Američanů ukázkou dvojích standardů? Spojenými státy stále otrásá aféra ohledně ruského vměšování do amerických prezidentských voleb. Připomeňme, že americké tajné služby obvinily ruskou stranu z krádeže e-mailů, využití kompromitujících materiálů a podpory kandidatury Donalda Trumpa na úkor Hillary Clintonové. Jednoznačné důkazy zatím americká strana nepředložila. Je ovšem stěžejí zpochybnitelné, že ruská média vedla během roku 2016 cílenou kampaň, která měla poškodit Hillary Clintonovou. Kritici Clintonové ovšem připomínají, že zveřejněné informace byly pravdivé a američtí voliči se k volbě Donalda Trumpa rozhodli zcela svobodně. Pobouření Američanů ovšem plyne i z toho, že se cizí země opovažuje zasahovat do demokratického procesu ve Spojených státech. Dění samozřejmě vzbuzuje i otázky ohledně ruských úmyslů a rizika obnovení studené války.

Emeritní profesor Kalifornské univerzity a historik věnující se studené válce Marc Trachtenberg ovšem soudí, že současné pobouření je naivní a poukazuje na dvojité standardy, které vládou v americkém myšlení. Podobné vměšování není v mezinárodní politice výjimkou. Jako normu ho pomáhaly ustavit samy Spojené státy, když obdobným způsobem zasahovaly v řadě jiných zemí. „Převažující pocit, který dnes u nás vládne, říká, že to, co udělali Rusové, je netolerovatelné,“ píše Trachtenberg pro server Foreign Policy. Naopak téměř nic neslyšíme o transparentnosti a právu veřejnosti mít plné informace o jednání politiků, v tomto případě o chování Demokratické strany a její kandidátky na prezidentku.

Není to ale poněkud pokrytecké, mít takové dvojité standardy? ptá se Trachtenberg. Ti, kdo se takto rozčilují, bezpochyby dobře vědí, že vláda Spojených států tajně odposlouchává mnoho lidí na celém světě. Národní bezpečnostní agentura (NSA), která se odposlechům věnuje, má rozpočet 10 miliard dolarů a podle deníku Washington Post sleduje 1,7 miliardy e-mailů, telefonů a dalších způsobů komunikace denně. Za dobu své existence si NSA připsala řadu

⁹² Tento příspěvek zmiňovaný postup užívá vícekrát, včetně dalších postupů jako je propojování dvou negativně reprezentovaných aktérů: „viděli jsme jak levně bylo pro Rusko využít hacknuté počítače Demokratické strany v Trumpův prospěch...“ Tento způsob výstavby reprezentace může stavět ČRo do paradoxní situace, která je v rozporu s LER, neboť ani po mnoha měsících se „ovlivňování amerických voleb“, stejně jako to, že by za tímto ovlivňováním voleb stálo Rusko nebo jeho konkrétní představitelé neprokázala. Zkoumané pořady ČRo tak prezentují neověřené/nedoložené informace, avšak způsobem, který je konstatuje jako fakta. Navíc je problematičnost tohoto postupu hypertrofována skutečností, že se bezvýhradně objevuje v souvislosti s jedním typem aktérů (Rusko, Vladimír Putin, Donald Trump apod.).

Tyto aspekty ukázala i analýza *Reprezentace amerických voleb ve vybraných pořadech ČRo* (Sedláková, Lapčík, Burešová 2017) a to stejným způsobem. V příspěvcích je kritizován (nedoložený) akt, obvinění (formou konstatování coby faktu) jsou konkrétní aktéři, ale paradoxně a v rozporu se zásadami (nejen) novinářské práce jsou opomíjeny další aspekty (například to, že zveřejnění emailové korespondence Demokratické strany je sice možno považovat za nezákonné, ale zcela je ignorováno to, co bylo zveřejněno – obsah této korespondence. Jinými slovy, i kdyby za zveřejněním stáli zmiňovaní konkrétní aktéři, příčinou následných událostí (výsledku voleb) může být samotný obsah korespondence a může tak jít o záměnu příčiny za důsledek. To je samozřejmě také pouze domněnka, ale stejně i/relevantní a ne/doložená jako ta formulovaná ve vysílání ČRo).

Opětovně je nutno zdůraznit, že ani v tomto případě nelze akceptovat případnou argumentaci, že jde o citaci/parafrázi jiného zdroje. Problematickým stále zůstává to, že je citován/parafrázován zdroj, který domněnky prezentuje jako fakta a moderátoři pořadů ČRo na to neupozorňují.

úspěchů. V době studené války odposlouchávala například i členy sovětského politbyra a disponovala doslovnými přepisy jednání mnoha vlád od Evropy přes Blízký východ až po Asii. Přitom se zdaleka nejednalo pouze o sledování nepřátel nebo teroristů. NSA se zajímala a pravděpodobně stále zajímá i o to, co si říkají vůdcové spřátelených států. Například šéf Federálního rezervního systému Arthur Burns si v sedmdesátých letech poznamenal do zápisníku, že americká vláda evidentně ví vše, o čem se mluví na zasedáních západoněmeckého vládního kabinetu. Tento způsob špionáže naopak široce akceptujeme. „Pochybuji, že existuje byt' jen jediný člen amerického bezpečnostního establishmentu, který by se chtěl vrátit do doby, kdy platilo, že gentlemani nečtou cizí korespondenci,“ podotýká Trachtenberg na stránkách Foreign Policy. „Jestliže sami odposloucháváme cizí země, neměli bychom být příliš překvapení ani rozhořčení, když ony dělají to samé nám,“ dodává.

Každý v této situaci zřejmě namítne, že nejde jenom o krádež e-mailů, ale i o to, že byly použité k ovlivnění výsledku demokratických voleb. Ale i tady máme dvojí měřítko. Spojené státy do politiky ostatních zemí rovněž zasahovaly nejpozději od konce druhé světové války.

„Náš základní postoj by se dal shrnout tak, že podporujeme svobodné volby za předpokladu, že nevedou ke zvolení někoho, kdo se nám nelíbí. Mnohé případy jako jsou Indočína, Kongo, Chile, nebo Dominikánská republika jsou velmi dobře známé. O jiných se ví méně. Třeba, když administrativa amerického prezidenta Kennedyho tlačila na Brity, aby zabránili zvolení Cheddiho Jagana v Guyaně. Podobná praxe byla v době studené války běžnější, než si dnes lidé myslí,“ vysvětluje Trachtenberg. V roce 1953 se USA zasadily o zvolení Konrada Adenauera (vpravo) německým kancléřem a hrály roli i v jeho odstoupení o deset let později. Na snímku se svým nástupcem ve funkci Ludwigem Erhardem Spojené státy se neostýchaly zasahovat ani do vnitřních záležitostí svých demokratických spojenců. Tak například v roce 1947 zazněl jasný pokyn amerického velvyslance francouzskému premiérovi, že nesmí vzít komunisty do vlády. V roce 1953 se USA zase intenzivně zasadily o zvolení Konrada Adenauera ve Spolkové republice Německo a hrály roli i v jeho odstoupení o deset let později.

Nad těmito případy není možné mávnout rukou jako nad dávnou historií. Návyky, které se formovaly během studené války, často přetrvávají do dneška. Americká vláda má stále pocit, že má právo zasahovat do voleb v jiných zemích, říká Trachtenberg a uvádí několik příkladů.

Připomeňme, jak prezident Obama „varoval“ Brity, že pokud se rozhodnou pro odchod z Evropské unie, budou až na konci fronty při vyjednávání o obchodních smlouvách se Spojenými státy. Možná, že Obama jen Brity upozornil na nevyhnutelné důsledky Brexitu, mnozí to ale vnímali jako otevřenou výhrůžku. V každém případě se prezident aktivně pokoušel ovlivnit výsledek referenda. Méně známý, ale více vypovídající je ukrajinský případ z roku 2014. Ruští zpravodajci tehdy nahráli a zveřejnili telefonický rozhovor mezi Victorií Nulandovou z ministerstva zahraničí Spojených států a americkým velvyslancem v Kyjevě Geoffrey Pyattem. Z rozhovoru je patrné, že oba mají jasné preference, kdo má vládnout na Ukrajině, i to, že mají scénář, jak přivodit politické změny. Washington Post později napsal, že hovořili jako dva strategové nebo šéfové stran. Používali křestní jména i přezdívky ukrajinských politiků a debatovali o tom, jak by měli opoziční politici jednat a co by měli říkat. Nahlas přemýšleli, jak by nejlépe mohli ovlivnit jejich rozhodování. Aféra si tehdy ovšem nezískala příliš pozornosti, protože to prakticky nikdo nepovažoval za něco nepřijatelného. „Zatímco si myslíme, že máme právo zasahovat do politických záležitostí mnoha zemí po celém světě, jsme šokováni, když si nějaká z nich dovolí udělat to samé nám. Předpokládáme, že máme právo odposlouchávat soukromé konverzace předních politiků z různých zemí světa, ale zuříme, když se někdo pokusí nabourat do e-mailových účtů našich představitelů. Amerika je pro nás výjimečná země a pravidla, která platí pro ostatní, neplatí pro nás. To jsou naše – byt' nevyslovené – předpoklady. Není těžké uhodnout, jak cizinci reagují na tento způsob chování,“

píše Trachtenberg. „Osobně jsem přesvědčen, že dvoji standardy tohoto typu jsou nejen odpuzivé, ale také politicky kontraproduktivní. Nemůžeme si osobovat práva, která odmítáme přiznat jiným. A neměli bychom se nechat příliš znepokojit, pokud se jiní chovají stejně. Aféra s nabouráním do emailů Hillary Clintonové nijak zásadně nevybočovala z toho, jak politická praxe ve světě funguje. Ve světě, který je z velké části i naším dílem,“ připomíná Marc Trachtenberg ve svém komentáři na serveru Foreign Policy.

Taková narativizace dané události byla ve zkoumaném vzorku vysílání ČRo ojedinělá. Je proto potřeba poznamenat, že právě skutečnost, že jde o jediný takto vystavěný příspěvek v daném pořadu, (1) zvýrazňuje disproporčnost v reprezentaci daného aktéra (Ruska). Navíc jde o „pouze částečné vybalancování“, protože příspěvek informuje o tom, že dané aktivity nevyvíjí jen Rusko, ale i jiní, což nijak tyto aktivity nelegitimuje, a především (2) zřetelně implikuje, že existují i alternativní pohledy na nejvíce reprezentovanou událost (manipulace amerických prezidentských voleb ze strany Ruska) v obou zkoumaných pořadech. ČRo ale jednostranně (právě až na tuto jedinou výjimku) preferuje zdroje s „jedním náhledem“ (často navíc narativizující domněnky, podezření atd. jako fakta – viz výše).

Ad [3] „zbytek“ světa

Výstavba reprezentace událostí/témat odehrávajících se ve „zbytku světa“ je obvykle charakteristická dvěma atributy:⁹³

- i. povahou události/tématu – v naprosté většině případů jde o události/témata s negativní valencí (katastrofy, neštěstí, kriminální aktivity, násilí apod., viz například příspěvky „*Další krvavý střet drogových gangů v brazilské věznici*“ (3/1), „*Porodit dívku je v Arménii mnohdy nežádoucí, ženy jsou často vystavovány tlaku, aby šly na potrat, pokud opakovaně čekají dívku*“ (14/1), „*V Libanonu chtějí zrušit zákon, který umožňuje pachatelům znásilnění uniknout trestu, pokud si svoji oběť vezmou za ženu*“ (14/1)) nebo o „zajímavosti“ (tyto příspěvky velmi často využívají sémiotické figury „exotizace“, příkladem může být: „*Náboženská skupina Sikhů je v Indii oblíbeným terčem vtipů. Někteří to berou s humorem a sebeironií, jiní se dovolávají spravedlnosti u soudu*“ (21/1));
- ii. stejně jako v případě reprezentace událostí/témat spadajících do oblasti „oni“ (viz předcházející pasáž) je velmi často narativ založen na výpovědích o generalizovaném aktérovi (Arménie, Libanonský parlament, Saudská Arábie apod.)⁹⁴, odlišuje se však

⁹³ Tyto atributy mají pouze „převažující“ nikoliv univerzální povahu, a to jednak kvůli poměrně malému množství příspěvků, které se vztahovaly k reprezentaci těchto částí světa, a jednak kvůli výrazně odlišnému charakteru reprezentovaných událostí/témat. Nicméně samy distinkce ve způsobu reprezentace i narativizace vůči těm, které byly typické pro reprezentaci druhých dvou oblastí/světů jsou relativně signifikantní.

⁹⁴ Tento postup lze vztáhnout ke konceptu orientalismu – viz příslušné pasáže věnované zjištění analýzy předchozího pořadu.

převažujícím neutrálnějším způsobem narativizace (s minimalizací diskvalifikačních prvků a postupů apod. v reprezentaci aktérů události).

Obecně platí, že podíl událostí/témat z této oblasti lze v daném pořadu vnímat jako zcela marginální, ačkoli tyto země zahrnují takřka 2/3 světové populace, stejně jako rozlohy. Tato skutečnost vyniká ještě více jednak v kontextu nadreprezentace událostí/témat spojených s Donaldem Trumpem a Ruskem/jeho představiteli, jednak v kontrastu k detailnosti sdělování mnoha epizodních událostí/témat „našeho světa“.

Shrnutí – Tematizace klíčových poznatků analýzy v kontextu legislativního rámce fungování ČRo

V zadání analýzy bylo zjistit, nakolik si ČRo během stanoveného období v určených pořadech (ranní relace s přehledem obsahu zahraničních médií označovaných zde souhrnně jako *Četba ze zahraničního tisku* a pořad *Svět ve 20 minutách*) vysílaných od 2. do 31. ledna 2017 počínal v souladu s povinnostmi média veřejné služby uvedenými v Zákoně 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu (dále jen ZČRo) a v Kodexu Českého rozhlasu (dále jen Kodex).

Kvantitativní i kvalitativní části provedené analýzy přinesly poznatky, které spolu vzájemně korespondovaly. Přes odlišnost koncepce, struktury, stopáže i samotného obsahu obou pořadů, vykazovaly oba z hlediska pokrývání dění v zahraničí, diverzity výběru událostí/témat a reprezentace různých částí světa i jednotlivých států shodné rysy. Tyto jsou zřejmé především na rovině podrobných zjištění kvalitativní analýzy.

Ačkoliv oba pořady více či méně explicitně avizují, že přinášejí „přehled témat/událostí, o nichž píšou zahraniční/světová média“, výběr zdrojů/médií, z nichž čerpají je poměrně omezený. Polovina zdrojů, na něž jednotlivé příspěvky odkazovaly, byla využita pouze jednou, naopak lze říci, že obsah pořadů sytí dominantně přehled/výběr témat, jimž se věnují „západní“ média. To se odráží nejen ve struktuře tematické agendy pořadu, ale především v „převzatém úhlu pohledu“ na události, ve smyslu odlišných postupů narativizace, proporcionality a vyznění reprezentace různých událostí/témat, jednotlivých zemí, částí světa i aktérů.

Ani kvantitativní ani kvalitativní analýza neodhalila zjevné principy výběru prezentovaných událostí/témat ze zdrojových médií, stejně tak nelze zjednodušit strukturu ani jednoho z pořadů na určité pravidelné schéma. To naznačuje, že proces přípravy pořadů založený na rešeršování zdrojových médií a selekci jejich obsahů probíhá v jednotlivé dny nejspíše bez přesněji specifikovaných kritérií, spíše ad hoc, individualizovaně a je tedy značně arbitrární a do značné míry závislý na autorovi pořadu. Toto lze označit za jedno z nejpodstatnějších zjištění analýzy. Právě explicitní deklarace a transparentního dodržování určitého principu/metodiky by mohl být nejjednodušším prvkem legitimizace výsledné podoby pořadu.

Přes absenci (z obsahu jasněji odvoditelného) principu výběru zdrojů a událostí/témat, ukázala kvalitativní analýza u obou pořadů následující signifikantní jevy/charakteristiky: 1) odlišná míra pozornosti věnovaná různým zemím a/nebo aktérům a 2) z toho se odvíjející odlišné způsoby jejich reprezentace, prvky a postupy užívané v narativizaci příspěvků o dění z různých oblastí. Zahraniční události jsou tak ve výsledku v těchto pořadech proporcionálně, obsahově i formálně reprezentovány trojím způsobem:

- i. jako „náš svět“, zahrnující euroamerické země a s nimi spojené události/témata – tyto proporcionalně dominují, jejich reprezentace má převážně neutrální povahu a k její výstavbě nejsou významnější měrou užívány problematické postupy narativizace; současně jsou tyto příspěvky zpravidla velmi detailní a to i v případě svým významem spíše marginálních či epizodních událostí/témat.
(Výjimku ve způsobu reprezentace a využívaných narativních postupů paradoxně představuje nejčteněji prezentovaná událost/téma nějakým způsobem spojené s osobou Donalda Trumpa. Tyto události/témata vykazují inverzní charakteristiky: dominuje jim reprezentace událostí/témat s inherentní negativní valencí a zároveň jsou užívány prvky a postupy narativizace, které negativní charakter výsledné podoby reprezentace posilují/multiplikují. Protože jsou však tyto události/témata vztaženy ke konkrétnímu aktérovi, nediskvalifikují tak jednu z nejvíce reprezentovaných zemí /USA/ jako takovou, ale konkrétního jednotlivce). Reprezentace této oblasti by bylo možno označit za odrážející etnocentrické vidění světa.
- ii. jako „svět nepřátel“ představovaný dominantně Ruskem a/nebo jeho představiteli - způsob reprezentace této části světa je založen na využití principu opozice „my“/„náš svět“/ vs. „oni“/„jejich svět“, výsledná podoba obrazu této oblasti světa je tak kontrastní vůči reprezentaci „našeho světa“. Typickým principem výstavby je zde reprezentace událostí/témat takřka výhradně s inherentní negativní valencí, kombinovaná s prvky a postupy narativizace posilující/akcentující nebezpečnou „povahu této části světa“. Vzhledem k tomu, že ve zkoumaném období byla tato oblast z naprosto dominující části představovaná událostmi/tématy odehrávajícími se v Rusku, by bylo možno v mnoha ohledech v těchto reprezentacích odhalit prvky rusofobie.
- iii. jako „zbytek světa“, který ačkoliv rozlohou či populací představuje 2/3 světa, ve výběru ze světových médií předkládaném analyzovanými pořady takřka neexistuje. Pokud ano, tak proporcionalně značně nevyváženě a to v podobě buď výrazně negativních událostí/témat (násilí, války, kriminalita) nebo naopak epizodních „zajímavostí“ typu soft news. Způsob reprezentace je konzistentní s etnocentrickou euroamerickou optikou (mimo jiné, i v důsledku užívání primárně „západních“ médií jako odkazovaných zdrojů) ve vztahu k reprezentaci zbytku světa do značné míry vykazuje prvky tíhnutí k orientalismu.

Vzhledem k výše uvedenému a k jejich formátu nelze ani u jednoho z analyzovaných pořadů jednoznačně posoudit jejich korespondenci s požadavky vyplývajícími z LER. Jde totiž

o autorské pořady (byť každý je založen na trochu odlišných principech výstavby pořadu) a z toho je zjevné, že jistá míra obsahové disbalance v nich bude vždy více či méně přítomná.⁹⁵ V případě obou pořadů je tato skutečnost hypertrofována tím, že jde o soubor metazpravodajství – zpráv o tom, co píší jiné noviny či metakomentářů – příspěvků o tom, jak konkrétní události/témata reprezentují ve svých obsazích jiná média. O to větší důraz na co nejvyváženější způsob reprezentace událostí/témat ze světa (a to jak z hlediska jejich výběru, tak z hlediska výsledné podoby jejich reprezentace) by však bylo možno v souladu s požadavky vyplývajícími z LER, stejně jako ze samotného statusu zkoumané stanice (coby média veřejné služby), a pravděpodobně i z předpokládaných očekávání posluchačů právě této stanice, očekávat. V tomto ohledu však analýza jasně prokázala značnou míru disproportionality v zastoupení různých zemí, regionů a oblastí světa, stejně jako výrazně nevyváženou formu jejich reprezentace (založenou na polarizované reprezentaci konkrétních zemí či jejich představitelů). V tomto smyslu je možno nesoulad s požadavky vyplývajícími z LER považovat za vcelku zjevný, a to zejména:

- v nadreprezentaci velmi omezeného spektra konkrétních událostí/témat vztahujících se ke konkrétním zemím/aktérům (dění spojené s osobou Donalda Trumpa a události/témata spojená s Ruskem a/nebo jeho představiteli); v obou těchto případech jde i o vysoce nevyvážený způsob výstavby reprezentace těchto událostí/témat a užívání problematických (diskvalifikačních či implicitně hodnotících) postupů narativizace;
- a naopak výrazné podreprezentaci regionů/zemí mimo euroamerickou oblast a událostí/témat s nimi souvisejícími (z geografického hlediska představuje výjimku Rusko, které je naopak nadreprezentováno, avšak výrazně nevyváženým způsobem);
- v rozdílném přístupu k výstavbě reprezentace konkrétních událostí/témat z různých oblastí/regionů světa, stejně jako událostí/témat spojených s konkrétními aktéry (a to jak ve smyslu výběru zdrojů, z nichž jsou reprezentace vytvářeny, tak ve smyslu postupů a způsobů výstavby jednotlivých narací).⁹⁶ Jako „polehčující“ argument v tomto nelze vnímat skutečnost, že je pořad složen z obsahů přebíraných z jiných médií.

⁹⁵ V tomto smyslu je ve vztahu k požadavkům vyplývajícím z LER problematickým samotný formát autorských pořadů jako takový.

⁹⁶ V tomto smyslu je ve značném rozporu s požadavky vyplývajícími z LER přinejmenším v tom, že ani jeden z pořadů neposkytuje „...objektivní, ověřené, ve svém celku vyvážené a všestranné informace...“ (§ 2 odst. 2 ZČRo) – kromě samotné disproporce ve výběru reprezentovaných událostí/témat, je problematickým i výrazně jednostranný způsob jejich reprezentace a v některých případech dokonce prezentování domněnek či podezření jako faktů (viz příklady 26, 32 a s nimi související pasáže) či prezentace explicitně neověřených informací (viz příklady 17, 18, 26 a s nimi související pasáže).

Pokusili jsme se naznačit nesoulad, který vzniká mezi formátem analyzovaných pořadů zaměřených na informace o zahraničním dění ze zahraničních médií a legislativním rámcem fungování ČRo jako média veřejné služby. Předloženou analýzu považujeme především za nástroj upozornění na možné nedostatky v plnění nároků kladených legislativně na obsahy pořadů ČRo, nikoli jako podnět k „rušení“ pořadů, které jsou naopak ve své podstatě zavedeným audiálním (audiovizuálním) formátem užívaným jak v televizi veřejné služby, tak na jiných rozhlasových stanicích. V závěru proto předkládáme i několik možných podnětů pro úpravu formátu analyzovaných pořadů, a to tak aby rizika potenciálního rozporu s LER⁹⁷ snížily. Postupy, které tomu pomohou, mohou být (kromě jiných možných) následující:

- vytvořit a veřejně deklarovat metodiku/principy výběru reprezentovaných událostí (např. „americká média“ určitý den, „ruská média“ v jiný den) a dodržovat tyto stanované principy selekce (volba může být vedena i klipovitě z různých oblastí a různých médií, ale podle jasného klíče - např. vždy k prezentaci používat jen tzv. otvírák, tedy zprávu prezentovanou tímto médiem v daný den za nejdůležitější apod.);
- deklarovat, že řada zahraničních médií je inherentně otevřeně hodnotově (politickoideologicky) orientovaných a sdělení z nich přejímaná tedy zpravidla nejsou (nemohou být) neutrální;
- provádět výběr vysoce heterogenním způsobem s důrazem na v médiích obecně opomíjené oblasti a státy světa (právě to by měla být na rozdíl od mainstreamových médií orientovaných na zisk/sledovanost, doména veřejnoprávního rozhlasu);
 - prodloužit/zvětšit obsah relace nebo vytvořit samostatnou relaci zaměřenou na v mainstreamových/komerčních médiích podreprezentované události/ oblasti světa/ média;
 - stejně jako v případě reprezentace události v Polsku (příklad 1) – reprezentovat pro i protivládní nebo prozápadní/“protizápadní“ pohled z různých médií apod.

⁹⁷ Vzhledem k povaze formátu založeného na takřka nelimitované arbitrarnosti není možno soulad či rozpor s LER až na excesivní případy posuzovat z principu – mají-li být vybrány k reprezentaci jednotky reprezentací událostí/témat (z jednotek zdrojů /konkrétních zahraničních médií/) z de facto nelimitovaného spektra událostí/témat, stejně jako velmi rozsáhlého spektra zdrojů (jistě v řádu desetitisíců médií), pak je zřejmé, že tento výběr bude vždy nereprezentativní.

Na druhou stranu právě zásadní propast mezi širší spektra zdrojů/událostí/témat a nutností vybrat z nich jen zcela zanedbatelný zlomek násobně zvýrazní případné rutiny a stereotypy užívané při tomto výběru a způsobu reprezentace – a tento aspekt může být zdrojem rozporu s LER.

6. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BERGER, P. – LUCKMANN, T. 1999. *Sociální konstrukce reality*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.
- BOČÁK, M. 2017. Mediální texty jako neskolaudované křižovatky (k samoúčelnosti intertextuality v textoch populárných médií). *Jazyk a kultura* (č. 29-30) Pp. 8-17.
- CLAUSENOVÁ, L. 2010. International News Flow. In: ALLAN, S. (ed.). 2010. *The Routledge Companion to News And Journalism*. Oxon: Routledge.
- COHEN, A. (ed.). *Foreign News on Television. Where in the World is the Global Village?* 1st ed. New York: Peter Lang Publishing, 2013. 391 s. 978-1-4331-1689-6
- ČESKÝ ROZHLAS PLUS. *Svět ve 20 minutách (popis pořadu)*. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/plus/svet/_zprava/svet-ve-20-minutach--1192405 (citováno 15. 8. 2017)
- DFID (DEPARTMENT FOR INTERNATIONAL DEVELOPMENT). 2000. *Viewing the World. A Study of British Television Coverage of Developing Countries*. London: DFID.
- ECO, U. 2004. *Meze interpretace*. Praha: Karolinum.
- FISKE, J. – HARTLEY, J. 1996. *Reading Television*. London: Routledge.
- GALTUNG, J. – ROUGEOVÁ, M. H. 1973. „Structuring and selecting news”. In COHEN, S. - YOUNG, J. (eds.) *The manufacture of news*. London: Constable, Beverly Hills: Sage.
- GERBNER, G. – MARVANYI, G. 1977. The Many Worlds of the World's Press. In: *Journal of Communication*. 1977, vol. 27, n. 1. P. 52–66.
- GIDDENS, A. 1998. *Důsledky modernity*. SLON, Praha 1998.
- GIDDENS, A. 1999. *Sociologie*. Praha: Argo.
- HALL, S. 1973. *Encoding and decoding in the television discourse*. Birmingham: Centre for Cultural Studies, University of Birmingham.
- HALL, S. 1997. Representation: Cultural Representations and Signifying practices. London: Sage.
- HALLIN, D. C. – MANCINI, P. *Systémy médií v postmoderním světě. Tři modely médií a politiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. 416 s. ISBN 978-80-7367-377-2
- HIGGINS, D. 2001. „Synesthesia and Intersense. Intermedia“, *Leonardo* 34,1, Pp. 49–54.
- CHATMAN, S. 2008. *Příběh a diskurz*. Brno: Host.
- JENKINS, H. 2006. *Fans, Bloggers, and Gamers: Exploring Participatory Culture*. NY: NYU Press.
- KARIEL, H. G. – ROSENVALL, L. A. 1995. *Places in the News: A Study of News Flows*. Ottawa (Canada): Carleton University Press.

- KOBÍKOVÁ, Z. 2003. Hypertext. *Revue pro média* (čtvrtletní tematická příloha časopisu Host) 5, Pp. 36-37. Dostupné z <http://rpm.fss.muni.cz/Revue/Heslar/hypertext.htm>
- KONČELÍK, J. 2006. Mapa virtuálního světa očima českých deníků: srovnání 60. let 20. století a roku 2005. In: KÖPPLOVÁ, B. – CEBE, J. (eds). 2006. *Postavení médií v české společnosti a v Evropské unii*. Praha: Matfyzpress. S.33–49.
- LABOV, W. – WALETSKY, J. 1967. „Narrative analysis.“ In HELM, J. (ed.). *Essays on the verbal and visual arts*. Seattle: University of Washington press. Pp. 12-44.
- LIPPMAN, W. 1922. *Public Opinion*. NewYork: Macmillan.
- MCCOMBS, M. – SHAW, D. 1991. „The Agenda Setting Function of Mass Media.“ In *Agenda Setting – Readings on Media Public Opinion and Policy making*. Hillsdale, Hove, London: Lawrence Erlbaum associates Publishers.
- McLUHAN, H. M. 1991. *Jak rozumět médiím. Extenze člověka*. Praha: Odeon.
- RAJEWSKY, I. O. 2002. *Intermedialität*. Tübingen & Basel: Francke.
- REIFOVÁ, I. a kol. 2004. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál.
- SEDLÁKOVÁ, R. 2014. *Výzkum médií. Nejpoužívanější metody a techniky*. Praha: Grada.
- SEDLÁKOVÁ, R. – LAPČÍK, M. – BUREŠOVÁ, Z. 2017. *Mediální reprezentace amerických prezidentských voleb roku 2016 ve vybraných pořadech Českého rozhlasu*. Analýza pro Radu Českého rozhlasu, dostupné z http://www.rozhlas.cz/rada/tiskovezpravy/_zprava/nezavisla-odborna-analyza-vysilani-ceskeho-rozhlasu-medialni-reprezentace-americkych-prezidentskych-voleb-roku-2016-ve-vybranych-poradech-ceskeho-rozhlasu--1712109 (cit. 15. 8. 2017)
- SHOEMAKER, P. J. – COHEN, A. *News Around the World. Content, Practitioners, and the Public*. 1st ed. New York: Routledge, 2006. 409 s. ISBN 0-415-97506-9
- SCHERER, H. 2005. „Úvod do metody obsahové analýzy“. Pp. 29–50, in: SCHULZ, W. – REIFOVÁ, I. a kol. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha: Karolinum.
- SCHNEIDER, J. 2008. „Intermedialita: malá vstupní inventura“ Pp. 5-15 In SCHNEIDER, J. – KRAUSOVÁ, L. (eds.) *Vybrané kapitoly z intermediality*. Univerzita Palackého v Olomouci: Olomouc.
- SCHULZ, W. 2000. „Masová média a realita ‚Ptolemaiovské‘ a ‚Kopernikovské‘ pojetí.“ In JIRÁK, J. – ŘÍCHOVÁ, B. *Politická komunikace a média*. Praha: Karolinum. Pp. 24–40.
- STRAUSS, A. L. – CORBINOVÁ, J. M. 1999. *Základy kvalitativního výzkumu. Postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Boskovice: Albert.
- SZCZEPANIK, P. 2002a. Intermedialita. *Cinepur*, 22, 2002, s. 36.
- SZCZEPANIK, P. 2002b. „Intermedialita a (inter)mediální reflexivita v současném filmu“, in *Otázky filmu a audiovizuální kultury*. Sborník prací Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, s. 7–17.

THE GUARDIAN: *The Guardian view on the Arab spring: it could happen again*. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2017/jan/02/the-guardian-view-on-the-arab-spring-it-could-happen-again> (citováno 15. 8. 2017)

TRAMPOTA, T. – Vojtěchovská, M. 2010. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál.

TRAMPOTA, T. 2006. *Zpravodajství*. Praha, Portál.

TUCHMANOVÁ, G. 1978. *Making News. A Study in the Construction of Reality*. New York: The Free Press.

UNITED NATIONS. *Overview*. Dostupné online na <http://www.un.org/en/sections/about-un/overview/index.html> (citováno 6. 8. 2017)

U.S. DEPARTMENT OF STATE. *Independent States in the World*. Dostupné online na <https://www.state.gov/s/inr/rls/4250.htm> (citováno 6. 8. 2017)

VAN DIJK, T. A. 1998. *Ideology: A Multidisciplinary Approach*. London: Sage, 1998.

WILKE, J. – HEIMPRECHTOVÁ, CH. – COHEN, A. 2012. The geography of foreign news on television: A comparative study of 17 countries. In: *International Communication Gazette*. 2012, 74/4. P.301-322.

WOLF, W. 2006. „Intermedialita“, in Nünning, Ansgar (ed.): *Lexikon teorie literatury a kultury. Koncepce. Osobnosti. Základní pojmy*. Editoři českého vydání J. Trávníček a J. Holý. Brno, Host, s. 345–346.

WU, H. D. Systemic Determinants of International News Coverage: A Comparison of 38 Countries. In: *Journal of Communication*. 2000, 50/2, s. 110–130. ISSN 2374-4367

7. VÝZKUMNÝ TÝM

Mgr. Marek Lapčík, Ph.D.

Autor působí na Katedře mediálních a kulturních studií a žurnalistiky na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Zabývá se metodologií sociálních věd a mediálních studií zejména, a to s důrazem na kvalitativní výzkumné postupy. Dlouhodobě se věnuje teorii zpravodajství a možnostem jeho analýzy, úzce se zaměřuje také na teorii diskursu a diskursivní analýzu.

Mgr. Zdenka Burešová

Autorka působí na Katedře mediálních a kulturních studií a žurnalistiky na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci jako studentka doktorského stupně studia. Dlouhodobě se zajímá o zpravodajství a reprezentaci světa v něm, do oblasti jejího zájmu ale patří i metody a techniky výzkumu médií s důrazem na mediální obsahy a kvantitativní výzkumné postupy.

Mgr. Renáta Sedláková, Ph.D.

Autorka působí na Katedře mediálních a kulturních studií a žurnalistiky na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Specializuje se na oborovou metodologii mediálních studií, výzkum příjemců mediálních obsahů a na výzkum mediálních reprezentací, především menšin a marginalizovaných skupin.